

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนา
ประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบท
การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN LOW CARBON TOURISM MANAGEMENT
IN THE CONTEXT OF THAILAND 4.0 COMMUNITY IN EASTERN THAILAND

By
MR. Chakrit ONGTHUN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (Management)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2017
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบ คาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาค ตะวันออกของไทย
โดย	ชาคริต อ่องทูน
สาขาวิชา	การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาคณาจารย์บัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ดร. อัญญา บัญญาปาลิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร. นิพล เชื้อเมืองพาน)

57604944 : การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาชุมชนบัณฑิต

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ, ประเทศไทย 4.0

นาย ชาศริต อ่องทูน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 2) ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 3) การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 4) สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลวิจัยภาคสนามโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Community) ทั้งจากการใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชนไม่ได้เป็นการพยายามสร้างภาพลักษณ์แบบฉาบฉวย แต่เป็นความตั้งใจจริงในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและลงมือทำอย่างจริงจังเพื่อก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างเป็นรูปธรรม 2. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ 1) แผนขับเคลื่อน 2) จิตสำนึก 3) การบริการ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน 2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ภาครัฐและ

ภาคเอกชน 3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย มีแนวทางดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ 2) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ 3) แหล่งท่องเที่ยว 4) สื่อสังคมออนไลน์ 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว 6) การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ดังนี้ 1) แผนขับเคลื่อน 2) จิตสำนึก 3) การบริการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัจจัยภายในประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) สมาชิกในชุมชน 3) ทูตทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน 4. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย “PRASAE Model” ประกอบด้วย 1) P-Participation and Role of Leaders (การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ) 2) R-Raising of Learning Processes (การสร้างกระบวนการเรียนรู้) 3) A-Attractions (แหล่งท่องเที่ยว) 4) S-Social Media (สื่อสังคมออนไลน์) 5) A-Activities (กิจกรรมการท่องเที่ยว) 6) E-Extension and Development (การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว) ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำต้องอาศัยกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ รวมถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อให้ชุมชนมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างยั่งยืน

57604944 : Major (Management)

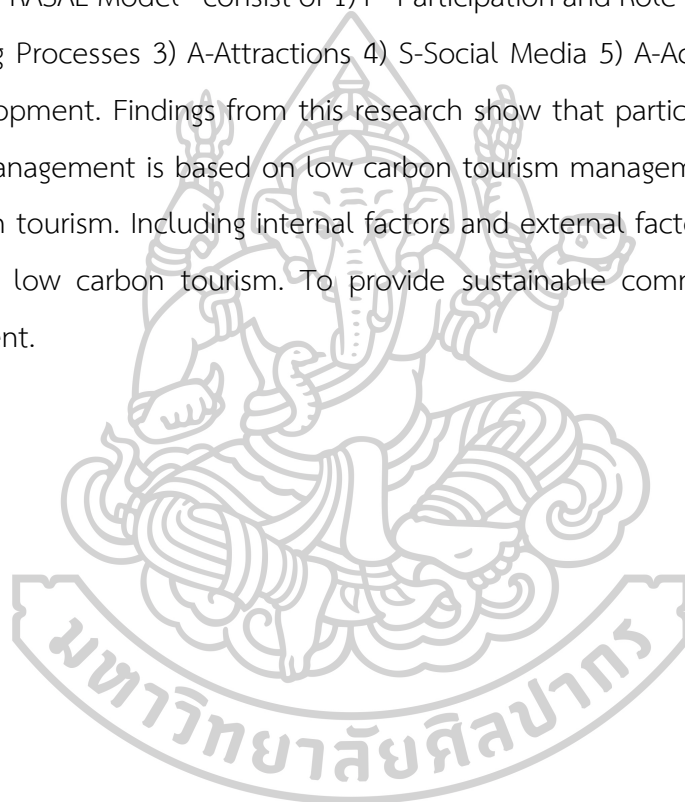
Keyword : participatory action research, low carbon tourism, Thailand 4.0

MR. CHAKHRIT ONGTHUN : PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN LOW CARBON TOURISM MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THAILAND 4.0 COMMUNITY IN EASTERN THAILAND THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR DR. NARIN SUNGRUGSA, Ph.D.

This research are aimed to 1) study the situation of low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand 2) study the best practices in low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand 3) study the guideline of low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand 4) synthesis the model of low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand by qualitative research, field research by participatory action research. There are 4 research methodologies, Step1 study the situation of low carbon tourism management and synthesis the best practices in low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand. Step 2 participatory action research in low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand. Step 3 the guideline of low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand. Step 4 synthesis the model of low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand.

The research found that: 1. Low Carbon Community including alternative energy, awareness of the community, village layout and house design, low carbon gastronomy, low carbon homestay and low carbon activities are not trying to create a temporary image. But it is a real commitment to environmental protection and take action seriously to reach the destination concrete. 2. Best Practices in low carbon tourism management in Koh Mak and Nam Chieo village have best practices include 1) drive plan 2) conscious mind 3) service. The factors that affect the success in low carbon tourism management include 1) Internal factors: leader and people in the community 2) external factors: public and private sectors. 3. Participatory action research in low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community

in eastern Thailand guidelines are as follows: 1) participation and role of leaders 2) raising of learning processes 3) attractions 4) social media 5) activities 6) extension and development. The low carbon tourism management process are as follows: 1) drive plan 2) conscious mind 3) service. The factors that affect the success internal factors are as follows: 1) leader 2) people in the community 3) natural and environmental funding and external factors are as follows: public and private. 4. The model for low carbon tourism management in the context of Thailand 4.0 community in eastern Thailand “PRASAE Model” consist of 1) P- Participation and Role of Leaders 2) R-Raising of Learning Processes 3) A-Attractions 4) S-Social Media 5) A-Activities 6) E-Extension and Development. Findings from this research show that participation in low carbon tourism management is based on low carbon tourism management, the elements of low carbon tourism. Including internal factors and external factors that influence the success of low carbon tourism. To provide sustainable community-based tourism management.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รวมถึง อาจารย์ ดร.อัฐมา บุญपालิต ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.นิพล เชื้อเมืองพาน และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ กรรมการสอบ ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ดุชฎินิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ขออุทิศแด่คุณแม่ชูศรี อ่องทูน ผู้ล่วงลับ และกราบ ขอบพระคุณ คุณพ่ออรรค์ อ่องทูน ที่เป็นกำลังใจสำคัญมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณญาติ ขอบทำดี ที่ คอยให้ความช่วยเหลือและทำให้มีกำลังใจมุ่งมั่นที่จะทำวิจัยให้สำเร็จ กราบขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกท่าน ที่ประสิทธิประสาทความรู้ แนะนำสั่งสอน และมอบประสบการณ์อันมีค่าแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทางเทศบาลตำบลปากน้ำประแสและสมาชิกในชุมชนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดียิ่งตลอดช่วงระยะเวลาวิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าของตำรา หนังสือ วารสาร เอกสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่ม ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยกรุณาให้ดุชฎินิพนธ์มีคุณค่า ความน่าเชื่อถือทางวิชาการมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่กรุณาให้ความ ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และขอบคุณเพื่อนหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทุกคนที่คอย ช่วยเหลือ สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นมิตรแท้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาจนกระทั่งจบ การศึกษา

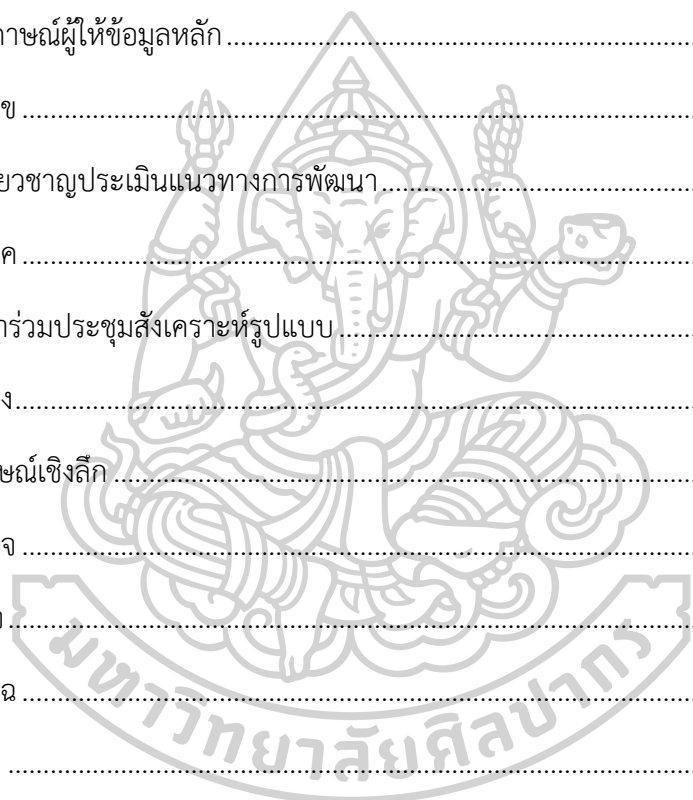
ชาคริต อ่องทูน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ขั้นตอนการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
บทที่ 2.....	13
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	18
บริบทภาคตะวันออกของไทย.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ.....	42

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	57
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	59
กรอบแนวคิดในการวิจัย	67
บทที่ 3	69
วิธีดำเนินการวิจัย	69
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จาก กรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการ พัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย.....	71
ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	76
ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนา ประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	81
ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศ ไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	84
บทที่ 4	87
ผลการวิจัย	87
ขั้นตอนที่ 1 สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษา วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศ ไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	88
ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตาม บริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย.....	107
ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการ พัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย.....	129
ขั้นตอนที่ 4 ผลการสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	137
บทที่ 5	140

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	140
สรุปผลการวิจัย.....	141
อภิปรายผล.....	147
ข้อเสนอแนะ	155
ภาคผนวก.....	162
ภาคผนวก ก	163
รายชื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	163
ภาคผนวก ข	182
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินแนวทางการพัฒนา	182
ภาคผนวก ค	195
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบ	195
ภาคผนวก ง.....	211
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	211
ภาคผนวก จ	214
แบบสำรวจ	214
ภาคผนวก ฉ	216
แบบสังเกต	216
ภาคผนวก ช	219
แบบตรวจสอบประสิทธิภาพ.....	219
ภาคผนวก ญ	229
ภาพประกอบการสัมมนากลุ่ม.....	229
เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบ.....	229
รายการอ้างอิง	233
ประวัติผู้เขียน.....	235

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 18 กลุ่มจังหวัด.....	16
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	21
ตารางที่ 3 จำนวนประชากรจำแนกตามชุมชน	37
ตารางที่ 4 จำนวนประชากรจำแนกตามระดับอายุ	37
ตารางที่ 5 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำประแส ประจำเดือนมกราคม 2555	39
ตารางที่ 6 แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	44
ตารางที่ 7 แสดงการจำแนกรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม	46
ตารางที่ 8 ขั้นตอนการจัดทำการศึกษาปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....	58
ตารางที่ 9 ขั้นตอนการดำเนินการอภิปรายกลุ่ม	75
ตารางที่ 10 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	79
ตารางที่ 11 ขั้นตอนของการศึกษา	84
ตารางที่ 11 ขั้นตอนของการศึกษา (ต่อ).....	85
ตารางที่ 12 เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะ หมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว.....	102
ตารางที่ 13 แผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ.....	115
ตารางที่ 14 สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	126
ตารางที่ 15 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศ ไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	133
ตารางที่ 16 กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	134
ตารางที่ 17 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ.....	135
ตารางที่ 17 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (ต่อ).....	135

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่เกาะหมาก	27
ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดตราด.....	30
ภาพที่ 3 แผนที่ปากน้ำประแส.....	36
ภาพที่ 4 กลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ.....	50
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	66
ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	68
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสังเคราะห์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ	76
ภาพที่ 8 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	86
ภาพที่ 9 การนำแบตเตอรี่ที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้เป็นอุปกรณ์เก็บประจุไฟฟ้าที่ได้จากแสงอาทิตย์ เพื่อใช้กับระบบสระว่ายน้ำที่เกาะหมากรีสอร์ท	91
ภาพที่ 10 การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ภายในอาคารที่เกาะหมากรีสอร์ท	91
ภาพที่ 11 เรือพลังงานแสงอาทิตย์	92
ภาพที่ 12 อาหารที่ทำจากวัตถุดิบคาร์บอนต่ำ.....	93
ภาพที่ 13 แพลงปลูกผักเกษตรอินทรีย์ที่ร้านเกาะหมากซีฟู้ด	94
ภาพที่ 14 ผู้ประกอบการร้าน Sweet Cake Bakery อธิบายวิธีการทำน้ำหมักชีวภาพ.....	94
ภาพที่ 15 ถังขยะแยกประเภทบริเวณท่าเรือเกาะหมาก	95
ภาพที่ 16 โรงคัดแยกขยะ Energy Park.....	95
ภาพที่ 17 กิจกรรมปั่นจักรยานบนเกาะหมาก	96
ภาพที่ 18 สัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว	97
ภาพที่ 19 รางวัลจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ).....	100
ภาพที่ 20 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน	100

ภาพที่ 21 การคัดแยกขยะตามบ้านเรือนภายในชุมชน	100
ภาพที่ 22 กิจกรรมหม่หอยปากเปิด	102
ภาพที่ 23 อาหารที่ได้จากวัตถุดิบในท้องถิ่น	102
ภาพที่ 24 วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชน บ้านน้ำเชี่ยว	107
ภาพที่ 25 ศักยภาพพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส	107
ภาพที่ 26 ผู้วิจัยเข้าร่วมการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับคนในชุมชน	108
ภาพที่ 27 ลงพื้นที่พูดคุยเพื่อสำรวจความต้องการเบื้องต้น	110
ภาพที่ 28 อภิปรายกลุ่มร่วมกับแกนนำชุมชน	113
ภาพที่ 29 กลุ่มแกนนำศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว	117
ภาพที่ 30 การจัดโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทางและรางวัลที่ ได้รับ	118
ภาพที่ 31 ป้ายสื่อความหมายและป้ายรณรงค์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	120
ภาพที่ 32 ส่งมอบอุปกรณ์และสาริตการติดตั้งอุปกรณ์ผลิตพลังงานแสงอาทิตย์	121
ภาพที่ 33 พื้นที่ปลูกป่าชายเลนและศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน	122
ภาพที่ 34 การประกอบอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่น ได้แก่ หอยปากเปิดต้องหวานเค็ม แกงส้มฝัก กระชับ และทอดมันประแส	123
ภาพที่ 35 เส้นทางจักรยานบริเวณชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประแส	124
ภาพที่ 36 เฟซบุ๊กแฟนเพจประแสโลว์คาร์บอน	125
ภาพที่ 37 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชน ในภาคตะวันออกของไทย	139

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจะยังคงประสบภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เช่น กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์ด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน ดังนั้นควรมีการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ เช่น การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว การส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการสร้างงานสีเขียว การจัดการมลพิษ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และการเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ในอดีตจะพบว่าประเทศไทยมีการพัฒนาการทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากประเทศไทย 1.0 (Thailand 1.0) ที่เน้นเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม มาสู่ ประเทศไทย 2.0 (Thailand 2.0) ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และพัฒนาสู่ประเทศไทย 3.0 (Thailand 3.0) ที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น สู่ปัจจุบันประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่มีเป้าหมายครอบคลุมใน 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม การยกระดับคุณค่ามนุษย์ และการรักษาสีเขียว (สภาพภูมิรัฐแห่งชาติ, 2559) การเคลื่อนจากโลกในศตวรรษที่ 20 มาสู่โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไข และข้อจำกัดชุดใหม่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ซึ่งประเทศไทยในขณะนี้ยังคงอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายต่อหลายครั้ง ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกในศตวรรษที่ 21 (สภาพภูมิรัฐแห่งชาติ, 2559) หากประเทศไทยไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนไม่ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อน

ประเทศผ่านการปฏิรูปและการปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง ประเทศไทยอาจจะประสบกับสถานะเสื่อมถอยจากประเทศโลกที่สองในปัจจุบันเป็นประเทศโลกที่สามในอนาคต แต่หากดำเนินการปฏิรูปสำเร็จจะทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปสู่ประเทศในโลกรุ่นที่หนึ่ง Thailand 4.0 (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2559) จึงเป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางกับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมๆกับการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศโลกที่หนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลกตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยขับเคลื่อนผ่านกลไกประชารัฐ

จากแนวคิดประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ซึ่งมีเป้าหมายครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม การยกระดับคุณภาพมนุษย์ และการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ Thailand 4.0 เนื่องจากการท่องเที่ยวเข้ามาซึ่งรายได้และเม็ดเงินอันมหาศาลจากการบริโภคสินค้าและบริการ การสร้างงานในภาคธุรกิจ รัฐบาลของประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผลักดันไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่างๆ จึงได้มีการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้นๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโตได้อย่างมั่นคง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ส่วนสถานการณ์และแนวโน้มของการท่องเที่ยวไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เช่น แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวในตลาดโลก ภาวะการแข่งขันความเสี่ยง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ยังคงอยู่บนความไม่แน่นอนทั้งจากภัยธรรมชาติ โรคระบาด ความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจและการเมืองของหลายประเทศทั่วโลก ประกอบกับการพัฒนาที่ผ่านมากการท่องเที่ยวไทยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโลกและการท่องเที่ยวไทย แต่ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเดินทาง และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามกระแสของ

โลกาภิวัตน์ทำให้แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์และสร้างโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันพบว่า หลายพื้นที่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมมากมาย พราะโอกาสในการค้นพบความงดงาม และประสบการณ์อันตื่นเต้นไปจากนักท่องเที่ยวผู้ใฝ่หาอิสระแห่งการเดินทาง ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณน้ำฝนมากขึ้นบางพื้นที่ประสบอุทกภัย บางแห่งเกิดภัยแล้งยาวนาน เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะกายภาพทางภูมิศาสตร์ที่เห็นเด่นชัด หลายปีที่ผ่านมานักท่องเที่ยวทั่วโลกตระหนักดีถึงภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างกว้างขวาง ทั้งเผยแพร่ผ่านสื่อและแหล่งวิทยากรต่างๆ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555) ดังนั้นความพยายามในการบรรเทาหรือชะลอการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Mitigation) จึงเป็นความพยายามอันยิ่งใหญ่ของการพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคนี้ แนวโน้มการพัฒนาสินค้าและการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวในอนาคตจะผสมผสานแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยนำเสนอเสนอภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือเป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น ในบางประเทศคู่ค้าทางธุรกิจอาจจะต้องแสดงใบประกาศนียบัตร หรือเอกสารรับรองการผ่านเกณฑ์การตรวจคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสภาพภูมิอากาศ (Certified Climate Friendly Tourism Product) (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555)

การท่องเที่ยวเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้หลายประเทศทั่วโลกพยายามปรับตัว มุ่งเน้นการประหยัดพลังงานมากขึ้น โดยเลือกใช้พลังงานทดแทนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดเป็นความตระหนักร่วมกันของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่จะลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศอันจะส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน ขณะเดียวกันเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตของมวลมนุษยชาติและผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนควบคู่กันไป ปัจจุบันหลายประเทศที่เป็นเมืองท่องเที่ยวทั่วโลก ได้วางแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเมืองสู่การเป็น "เมืองคาร์บอนต่ำ" (สุรพล เสวตเศรณี, 2555) นับเป็นการสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยยังจำเป็นต้องสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบจากการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคบริการการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558) คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยก๊าซ

คาร์บอนให้น้อยลงเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ดี ควรที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด และมีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมทั้ง ในปัจจุบันและอนาคต โดยสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลง หรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ โดยเฉพาะแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ชายหาด ป่าบก ป่าชายเลน แหล่งปะการัง และเกาะต่างๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่และในประเทศ พื้นที่ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ตั้งอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการคัดเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบในการจัดการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) เพราะเป็นเกาะที่มีขนาดเหมาะสม มีธรรมชาติสมบูรณ์ ที่สำคัญคือ ชุมชน และผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเพื่อช่วยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ โดยมีองค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาสนับสนุน สร้างความเข้าใจ และนำองค์ความรู้มาให้กับชุมชน เช่น การใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ผ่านโซลาร์เซลล์ การคัดแยกขยะ การรีไซเคิลสิ่งของเหลือใช้ การทำเมนูอาหารพื้นบ้านที่ปลอดภัยและเป็นต้น เกาะหมากจึงเป็นพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีทิศทางชัดเจน และพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างเป็นระบบ (ปิ่น บุตรี, 2556) นอกจากนี้จังหวัดตราดยังมีอีกชุมชนหนึ่งที่มีการจัดการชุมชนคาร์บอนต่ำอย่างชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงวิถีชีวิตวัฒนธรรมตั้งอยู่ ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นชุมชนเล็กๆ ในเส้นทางผ่านไปขึ้นเรือสู่เกาะช้าง ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวแห่งนี้ถือว่ามีประวัติยาวนาน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งในชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะมี 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม คือ ไทยพุทธ มุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีน เป็นชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly) ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลดการขนส่งวัตถุจากภายนอกชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558) ทั้งเกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวถือเป็นชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ อีกทั้งบริบทของพื้นที่มีความใกล้เคียงกับพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ใน

อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง มีจำนวนชุมชนทั้งสิ้น 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดตอนล่าง ชุมชนตลาดตอนบน ชุมชนดอนมะกอกกลาง ชุมชนนาซา ชุมชนแหลมสน ชุมชนเสมผู้ ชุมชนตลาดตอนกลาง (เทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2559) เป็นชุมชนดั้งเดิมสมัยอยุธยาซึ่งมักอาศัยอยู่ริมแม่น้ำ สมัยก่อนเคยเป็นที่ตั้งของเมืองคู่กับเมืองแก่ง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล มีแม่น้ำประแสกั้นเขตตำบล มีลำคลองไหลลงสู่ทะเล มีการทำนา กุ้ง เลี้ยงปลาน้ำกร่อย ริมฝั่งแม่น้ำประแสมีท่าเรือประมงขนาดใหญ่ บริเวณปากแม่น้ำเป็นชุมชนหนาแน่นเป็นแหล่งการค้าของตำบล นอกจากนี้ยังมีจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกมาก เช่น ศาลสมเด็จพระหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เป็นศาลตั้งอยู่ริมปากแม่น้ำประแส และเป็นที่เคารพสักการะของชาวระยอง อนุสรณ์เรือหลวงประแส ตั้งอยู่บริเวณหัววัดชายหาดประแส เป็นเกียรติประวัติและเป็นที่ศึกษาและท่องเที่ยวของตำบลที่ในปัจจุบันบริเวณรอบตัวเรือถูกปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์แปรสภาพให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมากก็คือทุ่งโปรงทอง แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติของป่าชายเลน มีสะพานไม้ทอดแนวยาวลัดเลาะไปตามแนวต้นโกงกาง เพื่อไปบรรจบกับปลายสะพานทุ่งโปรงทอง นอกจากนี้ยังมีสะพานประแสสิน สะพานข้ามแม่น้ำประแสที่ใช้เป็นถนนสายรองเลียบบชายฝั่งทะเลตะวันออกสายเฉลิมบูรพาชลทิศเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม วิถีชีวิตจากจังหวัดระยองสู่จันทบุรีและตราดอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีชุมชนโบราณที่อนุรักษ์บ้านเก่าที่อยู่บนถนนเลียบบแม่น้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมโบราณของเมืองท่าสำคัญฝั่งทะเลตะวันออกและยังเปิดให้นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนในแบบโฮมสเตย์ ซึ่งมีการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2559) จากบริบทพื้นที่ข้างต้นทำให้เทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากเกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

การศึกษานำร่องเบื้องต้น (Pilot Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่าเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นชุมชนที่มีประชาชนอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นทำให้มีปัญหาเรื่องการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งปริมาณน้ำเสียในแต่ละวันจะมีจำนวนมาก จากการปล่อยน้ำเสียทิ้งลงแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งปริมาณขยะมีจำนวนมากถึง 3 - 4 ตันต่อวัน แม้ใช้วิธีการกำจัดขยะด้วยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ คัดแยกขยะอินทรีย์ ถูพลาสติก โฟมเป็นบางส่วน แต่ติดปัญหาเรื่องไม่มีที่กำจัดขยะในเขตพื้นที่จึงจำเป็นต้องเช่าที่ทิ้งขยะจากเทศบาลเมืองแก่ง ถ้าหากเป็นช่วงฤดูการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลปากน้ำประแสเป็นจำนวนมากก็จะยิ่งเพิ่มปริมาณขยะและน้ำเสียภายในชุมชน จากข้อมูลการศึกษานำร่องข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมีปัญหาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาค

ตะวันออก (พ.ศ.2557 – พ.ศ.2560) (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก, 2556) ยุทธศาสตร์ที่ 2 : อนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกันทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการลดมลภาวะขยะและน้ำเสียที่เป็นผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองอุตสาหกรรมและจากการท่องเที่ยว

ปัญหาจากผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา การพัฒนาให้เกิดผลอย่างยั่งยืนต้องเน้นการพัฒนาให้เกิดคุณภาพของทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (David Pearce et al.,1990: 4) ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันของบุคคลหลากหลาย โดยยึดหลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมเรียนรู้ และร่วมรับผิดชอบจากสิ่งที่คิดร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันเพื่อนำไปใช้ได้จริง มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาชุมชน สังคม และผู้ร่วมวิจัย (นลินี กังศิริกุล, 2547: 3) เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย เพื่อพัฒนาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวภายในเทศบาลตำบลปากน้ำประแสให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งการจะสร้างโอกาสการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนและมีความมุ่งมั่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourist Destination) จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง นอกจากนี้แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อมยังช่วยลดต้นทุนการผลิตและสามารถช่วยประหยัดพลังงานได้อีกทางหนึ่งด้วย

คำถามการวิจัย

1. ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยมีสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 อย่างไร
2. ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 อย่างไร
3. ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยมีแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 อย่างไร

4. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส จังหวัดระยอง ควรเป็นอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
4. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

1. การเลือกพื้นที่ที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จจากการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กรณีศึกษาพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว
2. การเลือกพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย และสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. พื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)
2. พื้นที่ตำบลปากน้ำประแส ได้แก่ ผู้วิจัย กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแสกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใช้ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 – เดือนพฤษภาคม 2561 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

ขั้นตอนการเตรียมการ (ม.ค. 2560 – มี.ค. 2560)

1. ศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ขออนุมัติดำเนินการ, ติดต่อผู้นำชุมชน, เตรียมชุมชน) และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล (เม.ย. 2560 – ธ.ค. 2560)

1. ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
2. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ขั้นตอนประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล (ม.ค. 2561 – ก.พ. 2561)

1. จัดประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
2. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย
3. สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงาน (มี.ค. 2561 – มิ.ย. 2561)

1. เขียนรายงานการวิจัย
2. ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. สังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดยการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและวิธีบริหารจัดการจนประสบความสำเร็จ และได้รับการยอมรับในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้การปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้ในบริบทของพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัย กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์ กลุ่มขับเคลื่อนการท่องเที่ยวตำบลปากน้ำประแส กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิด การตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และรับผลประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญและแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะก่อนการทำวิจัย (Pre Research Phase)
2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)
3. การวางแผน (Planning Phase)
4. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)
5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ (Monitoring and Evaluation Phase)

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ สรุปผลการวิจัยความสำเร็จ อุปสรรค ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ จากการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จัดสัมมนาในกลุ่มภายในพื้นที่วิจัย เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนฐานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้ประมวลความรู้สรุปเป็นนิยามความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพการณ์ หมายถึง การกำหนดรูปแบบ กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผน ที่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสภาพแวดล้อมของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
2. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของเกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียวที่ก่อให้เกิดผลที่เป็นเลิศ เป็นการค้นพบวิธีการทำงานที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุผลตามความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ในตำบลปากน้ำประแส ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย นับตั้งแต่การกำหนดปัญหา การดำเนินการ การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ศึกษาความต้องการของชุมชน สสำรวจทรัพยากร ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรม โดยผ่านการร่วมตัดสินใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมรับผิดชอบสิ่งที่คิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมหรือชุมชน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้ร่วมวิจัย ด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการปรับปรุงแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายของการวิจัย
4. การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การผสมผสานกิจกรรมและบริการทางการท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส เพื่อสร้างประสบการณ์และความเพลิดเพลินแก่ผู้มาเยือนยังแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลปากน้ำประแสเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

5. การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หมายถึง กิจกรรมท่องเที่ยวภายในพื้นที่เกาะหมาก ชุมชน บ้านน้ำเขียว และตำบลปากน้ำประแส ที่ช่วยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวยังได้รับความสะดวกสบายและความสุขจากการท่องเที่ยว

6. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หมายถึง แบบจำลองที่กำหนดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของตำบลปากน้ำประแส ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เรียกว่า “PRASAE Model” มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) P-Participation and Role of Leaders (การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ) 2) R-Raising of Learning Processes (การสร้างกระบวนการเรียนรู้) 3) A-Attractions (แหล่งท่องเที่ยว) 4) S-Social Media (สื่อสังคมออนไลน์) 5) A-Activities (กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ) 6) E-Extension and Development (การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ)

7. ประเทศไทย 4.0 หมายถึง การวางรากฐานการพัฒนาตำบลปากน้ำประแส ตามวิสัยทัศน์รัฐบาลที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาตำบลปากน้ำประแสให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายในพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์จากการวิจัย

1. ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้เรียนรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมที่สามารถขับเคลื่อนให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2. เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายในชุมชน สามารถสร้างเป็นจุดขายที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป

ประโยชน์เชิงวิชาการ

1. ทำให้เข้าใจสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ประโยชน์เชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
2. สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย การออกแบบงานวิจัยให้สามารถตอบโจทย์วิจัยได้อย่างถูกต้อง และเพื่อให้กระบวนการวิจัยสามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชนให้สามารถแสวงหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บริบทชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. บริบทภาคตะวันออกเฉียงของไทย : เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว, ตำบลปากน้ำประแส
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน
 - 4.2 แนวคิด 7 GREENs
 - 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 4.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0

โมเดล Thailand 4.0 (สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ, 2559: 8-9) เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมทั้งเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกรุ่นหนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ 4 (The Fourth Industrial Revolution) อย่างเป็นทางการตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน

ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” (สภาพัฒน์ฯ, 2559: 7, 10-11)

สิ่งที่คนไทยคาดว่าจะได้รับจาก Thailand 4.0 (สภาพัฒน์ฯ, 2559, 2559: 9) คือ

1. อยู่ในสังคมไทย 4.0 ที่เป็นสังคมที่มีความหวัง (Hope) เป็นสังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และเป็นสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony) เป็นสังคมที่มีความพอเพียง โดยมีคนชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ เกิดความเท่าเทียมในสังคม ความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับต่ำ มีสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ดี

2. เป็นคนไทย 4.0 ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพดีและได้รับสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมตลอดช่วงชีวิต เป็นคนทันสมัย ทักษะเทคโนโลยีสามารถอยู่บนเวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจ และสามารถมีส่วนร่วมกับนานาชาติเพื่อทำให้โลกดีขึ้น น่ายั่งยืน

3. เป็นเกษตรกร 4.0 ที่หลุดพ้นจากกับดักความยากจน โดยผันตัวเองจากเกษตรกรผู้ผลิตมาเป็น ผู้ประกอบการทางการเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farmers) มีการบริหารจัดการที่ดี มีต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรจากการแปรรูป

4. เป็น SME 4.0 ที่สามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่า ในสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการค้าขาย สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศ ตลาดอาเซียน และตลาดโลก ทำให้มีรายได้สูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีอนาคตที่สดใส

5. เกิดจังหวัด 4.0 ที่มีการกระจายความเจริญทั่วประเทศ เศรษฐกิจขยายตัว สามารถทำงานในถิ่น ฐานบ้านเกิดได้โดยไม่ต้องเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯหรือเมืองใหญ่ เนื่องจากมีช่องทางโอกาส และงานที่ดีกระจายอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นโมเดลที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการพัฒนาประเทศดังที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำรัสหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” (สภาพัฒน์ฯ, 2559, 2559: 10) ความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ ของประชาชนเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกฐานะทางเศรษฐกิจขึ้นได้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้อง จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ได้ ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวในที่สุด”

“การพัฒนาที่สมดุล” จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นการพัฒนาใน 4 มิติ (สภาพัฒน์ฯ, 2559: 15-16) ดังนี้

มิติที่ 1 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” (Value - Based Economy) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

มิติที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคมเป็น “สังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Inclusive Society) ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และพื้นที่ความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

มิติที่ 3 การยกระดับคุณค่ามนุษย์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่ง”

มิติที่ 4 การรักษาสິงแวดล้อมมี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ” อย่างเต็มรูปแบบ

กลไกขับเคลื่อนประเทศชุดใหม่ภายใต้ Thailand 4.0 มีเป้าหมายเพื่อหลุดพ้น 3 กักตัก (สภาพัฒนารูปแห่งชาติ, 2559: 13-14) คือ

1. หลุดพ้นจากกักตักประเทศรายได้ปานกลาง ด้วยการสร้างความมั่งคั่งผ่านกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (Competitive Growth Engines) เพื่อก้าวสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเปลี่ยนจาก “ทำมากได้น้อย” เป็น “ทำน้อยได้มาก”

2. หลุดพ้นจากกักตักความเหลื่อมล้ำ ด้วยการสร้างความมั่นคงผ่าน กลไกการกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) โดยเน้นการปรับเปลี่ยนจากความมั่งคั่งที่กระจุกเป็นความมั่งคั่งที่กระจาย ด้วยหลักคิดที่ว่า “เราจะเดินหน้าไปด้วยกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

3. หลุดพ้นจากกักตักความไม่สมดุล ด้วยการสร้างความยั่งยืนผ่านกลไกการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) ปรับเปลี่ยนจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลสู่ “การพัฒนาที่สมดุล” ประกอบไปด้วย การมุ่งเน้นธุรกิจ การผลิต และการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน, การปรับแนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงความได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost Advantage) เป็นหลัก มาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้จากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage) และการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นองค์กรที่ “คิดดีทำดี” (Doing Good, Doing Well) ฯลฯ

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเตรียมคนไทย 4.0 สู่โลกที่หนึ่ง ซึ่งจะครอบคลุม การปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ (สภาพัฒนารูปแห่งชาติ, 2559: 19) ดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำกัด เป็นคนไทยที่มีความรู้ และทักษะสูง มีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม

2. เปลี่ยนจากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์ส่วนตน เป็นคนไทยที่มีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3. เปลี่ยนจากคนไทยแบบ Thai-Thai เป็น คนไทยแบบ Global Thai มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและสามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล

4. เปลี่ยนจากคนไทยที่เป็น Analog Thai เป็น คนไทยที่เป็น Digital Thai สามารถดำรงชีวิตเรียนรู้ทำงาน และประกอบธุรกิจ ได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ 18 กลุ่มจังหวัด

ประเทศไทยยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค การกระจายผลประโยชน์อันเป็นผลพวงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงมีความเหลื่อมล้ำปรากฏอยู่ระหว่างกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาควกลาง และภาคตะวันออก เปรียบเทียบกับกลุ่มพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาควกลาง และภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทั้งในรูปรายได้ของภูมิภาค รายได้ประชากรต่อหัว จำนวนเงินลงทุน แรงงานทักษะที่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น หนึ่งในประเด็นเชิงนโยบายที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญคงหนีไม่พ้นการกระจายการเติบโตทางเศรษฐกิจไปยังภูมิภาคอื่นๆ อย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและการลงทุนในภูมิภาค และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นให้เท่าเทียม ดังนั้น การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัด และ 77 จังหวัด ที่มุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งโอกาสและสังคมแห่งความเท่าเทียม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร สร้างความสามารถให้แก่ผู้คนเพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และยกระดับคุณภาพชีวิต จะเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการกระจายทรัพยากร ความเจริญ ความมั่งคั่ง และโอกาสลงไปสู่ระดับพื้นที่ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันพร้อมกับการลดความเหลื่อมล้ำให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2559: 65)

รัฐบาลได้มีการกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 18 กลุ่มจังหวัด (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2559: 66-67) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 18 กลุ่มจังหวัด

ลำดับที่	ภูมิภาค	สาระสำคัญ
1	ภาคเหนือตอนบน 1	ศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองนวัตกรรมเกษตรและอาหารสุขภาพ
2	ภาคเหนือตอนบน 2	ประตูสู่อุณหภูมิร้อนชื้นและ ASEAN+3 ศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3	ภาคเหนือตอนล่าง 1	ศูนย์กลางการค้าและการบริการสีเขียวอินโดจีนและประตูสู่เมียนมาร์
4	ภาคเหนือตอนล่าง 2	ศูนย์กลางธุรกิจข้าวและท่องเที่ยวมรดกโลก

ตารางที่ 1 ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 18 กลุ่มจังหวัด (ต่อ)

ลำดับที่	ภูมิภาค	สาระสำคัญ
5	ภาคตะวันออก เฉิงเหนือตอนบน 1	ศูนย์กลางการค้าของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและประตูสู่อาเซียน ตะวันออกและจีน
6	ภาคตะวันออก เฉิงเหนือตอนบน 2	ศูนย์กลางสินค้าเกษตรและปศุสัตว์และการท่องเที่ยว ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งภาคตะวันออกเฉิงเหนือ
7	ภาคตะวันออก เฉิงเหนือตอนกลาง	เมืองนวัตกรรมเกษตร อาหาร และโลจิสติกส์ภาค ตะวันออกเฉิงเหนือ
8	ภาคตะวันออก เฉิงเหนือตอนล่าง 1	เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์อารยธรรมขอม กีฬา และศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตร
9	ภาคตะวันออก เฉิงเหนือตอนล่าง 2	ศูนย์กลางข้าวหอมมะลิโลกและประตูสู่อาเซียน
10	ภาคกลางตอนบน 1	ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลกและเมืองนวัตกรรมทางด้านอาหาร
11	ภาคกลางตอนบน 2	ฐานการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ
12	ภาคกลางตอนกลาง	ศูนย์กลางอุตสาหกรรมสีเขียว การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประตูสู่อาเซียนและโลก
13	ภาคกลางตอนล่าง 1	ศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แห่งภาคตะวันตก
14	ภาคกลางตอนล่าง 2	ศูนย์กลางการค้าประมงแปรรูป สินค้าเกษตร และการท่องเที่ยวนานาชาติ
15	ภาคตะวันออก	ศูนย์กลางผลไม้โอแกนิก อุตสาหกรรมสะอาด และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
16	ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	ศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตรภาคใต้ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้)
17	ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	ศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร
18	ชายแดนใต้	เมืองนวัตกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร (ยางพารา ประมง อาหารฮาลาล) ประตูสู่อาเซียนตอนใต้

ที่มา: สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2559: 66-67.

สรุปการกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของ 18 กลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะในงานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ที่มีตำแหน่งยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจในการเป็นเมืองอุตสาหกรรมสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับมิติที่ 4 ของไทยแลนด์ 4.0 เรื่องการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม มี “ระบบเศรษฐกิจที่

สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ” สิ่งเหล่านี้เป็นการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในภาคตะวันออก โดยการกระจายทรัพยากร ความเจริญ ความมั่งคั่ง และโอกาสลงไปสู่ระดับพื้นที่ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันพร้อมกับการลดความเหลื่อมล้ำของพื้นที่ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและสวยงาม หากผู้ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ทุกระดับและนักท่องเที่ยวไม่เกิดความตระหนักในการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนต่อไปในไม่ช้า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่เหล่านั้นอาจสูญสลายไปในที่สุด (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 291)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีจุดเริ่มต้นมาจากการที่ไม่มีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวหรือมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ถูกต้อง อันมีผลที่จะนำไปสู่การทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และส่งผลต่อเนื่องให้เกิดผลกระทบต่างๆ ตามมา รูปแบบการท่องเที่ยวในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมาเกิดปัญหาขึ้นหลายประการ ดังนั้นทิศทางใหม่ของการจัดการการท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 299)

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (UNWTO, 1997: 14) หมายถึง การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศรวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น เพื่อให้เอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และนอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO, 2004: 28) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพิ่มเติมว่า เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม หลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม แต่เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องครอบคลุมการตลาดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา (2559: 296) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าหมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการ ภาครัฐและนักท่องเที่ยว มีความตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่สำคัญต่อภาคเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงวัฒนธรรมของคนทั้งในปัจจุบันจนถึงอนาคตด้วย และสอดคล้องกับ ชูสิทธิ์ ชูชาติและคณะ (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมขอบข่ายของการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ หลากรูปแบบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนนักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และ Swarbrooke (1998: 13) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและโครงสร้างทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อในปัจจุบันและอนาคต ด้วยความร่วมมือแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การแห่งความห่วงใยในการท่องเที่ยว (Tourism Concern) ได้ให้หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Tourism Concern, 1992) ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainably) ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรทางสังคม และทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญ และเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing over-consumption and waste) ทำให้ทรัพยากรเหลือเก็บไว้ใช้ได้ยาวนานขึ้น และเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดของเสีย หรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย
3. การรักษาและการส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และยังช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย
4. การประสานการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนพัฒนา (Integrating Tourism into Planning) ทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economies) โดยการสนับสนุนการซื้อสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนในท้องถิ่น และใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อช่วยให้เกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (Involving Local Communities) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นจะทำให้เกิดคุณภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น และเป็นการลดความขัดแย้งของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

7. การปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในท้องถิ่น (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งของประชาชนในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวได้

9. การทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Marketing Tourism Responsibility) การตลาดเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการตลาดนี้ ผู้ประกอบการจะต้องสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

10. การดำเนินการวิจัย (Undertaking Research) เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ให้แนวคิดและหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 3 ประการ (UNWTO, 2004: 12-13) คือ 1) การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด 2) การเคารพในสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชุมชน และ 3) การสร้างความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

นอกจากนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (The World Tourism Organization) ได้กำหนดกรอบหลักการในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 7 ประการ (UNWTO, 2004) ดังนี้ 1) การพัฒนาและบริหารจัดการต้องอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับทั้งกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม 2) ตระหนักถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องเน้นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน 4) นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น 5) เน้นการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่กลมกลืนกับธรรมชาติหรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุที่สามารถหาได้จากท้องถิ่น 6) ผลผสมผสานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับประเทศ และ 7) พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจ มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ

กระแสของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องมีการอนุรักษ์และ

การใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะยาว และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2554: 88-89) ดังต่อไปนี้

1. มีการดูแลทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไปในระยะยาว
2. ลดการการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น และลดปริมาณของเสียที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. กระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริการแก่นักท่องเที่ยว
4. จัดการประชุมเพื่อเป็นการปรึกษาหารือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อการวางแผนงานในการจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปอย่างกว้างขวาง

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักคิด/นักวิชาการ/หน่วยงาน	ประเด็นสำคัญ
องค์การแห่งความห่วงใยในการท่องเที่ยว (Tourism Concern) (1992)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี 2. การลดการบริโภคที่มากเกินความจำเป็นและการลดของเสีย 3. การรักษาและการส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม 4. การประสานการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนพัฒนา 5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น 6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น 7. การปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในท้องถิ่น 8. การฝึกอบรมบุคลากร 9. การทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบ 10. การดำเนินการวิจัย การช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

นักคิด/นักวิชาการ/หน่วยงาน	ประเด็นสำคัญ
องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) (UNWTO, 2004: 12-13)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม 2. การเคารพในสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนพื้นเมือง 3. การสร้างความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน
สุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2541: 68-70)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาและบริหารจัดการต้องอยู่ภายใต้ขีดความสามารถ 2. ตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม 3. กิจกรรมต้องเน้นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน 4. นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ 5. เน้นการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่กลมกลืนกับธรรมชาติ 6. ผสมผสานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสู่การแผนพัฒนาระดับท้องถิ่นภูมิภาค และระดับประเทศ 7. พัฒนารฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจ มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ
นรินทร์ สังข์รักษา (2554: 88-89)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการดูแลทรัพยากรให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว 2. ลดการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น 3. กระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริการ 4. จัดการประชุมเพื่อเป็นการปรึกษาหารือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปอย่างกว้างขวาง

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ลดการบริโภคที่มากเกินไปจนเกินความจำเป็น ลดของเสียจากการท่องเที่ยว รักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ประสานการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ การบริการ และการสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น มีการประชุมเพื่อปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนท้องถิ่นในการวางแผนจัดการ มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และประเมินผลหรือดำเนินการวิจัยเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (นรินทร์ สังข์รักษา, 2554: 309) มีดังนี้ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์ที่น่าทึ่งแก่แก่นักท่องเที่ยว 2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ น่าทึ่งแก่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด (2552: 35) ที่ให้ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภท ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรม 2) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว 3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว 4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้แก่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม 5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว 6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถสรุปได้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ มีความสมดุล เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และเพิ่มประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาใช้ในพื้นที่วิจัยเพื่อให้ชุมชนที่ทำการวิจัยเกิดความยั่งยืนต่อไป

บริบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว และศักยภาพเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์และการพัฒนาโดยเฉพาะแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ชายหาด ป่าบก ป่าชายเลน แหล่งปะการัง และเกาะต่างๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่และประเทศ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2560)

ทรัพยากรป่าไม้

1) ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะแตกต่างกันเนื่องจากความแตกต่างของภูมิอากาศ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน ระดับความสูงและลักษณะภูมิประเทศ ป่าไม้ที่พบในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) ป่าดิบชื้น (Tropical Evergreen Forest) เป็นป่าในบริเวณที่มีปริมาณน้ำฝนสูง ลักษณะป่ามีพันธุ์ไม้ขึ้นหนาแน่น พบในเขตพื้นที่ราบ เนิน เนินเขา และเทือกเขาที่มีความสูงไม่เกิน 1,000 เมตร ได้แก่ เทือกเขาบรรทัด และเทือกเขาจันทบุรี ไม้ที่สำคัญได้แก่ กะบาก ยางขาว ยางแดง ตะแบก เป็นต้น

(2) ป่าดงดิบเขา (Hill Evergreen Forest) พบในบริเวณที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 เมตรขึ้นไป เช่น เขาสอยดาวเหนือ-ใต้ กลุ่มน้ำจันทบุรี ไม้ที่สำคัญ คือไม้ในวงศ์ก่อ

(3) ป่าหญ้า (Savanna) เป็นป่าที่มีแนวโน้มมากขึ้นตามลำดับ พื้นที่ป่าหญ้าเดิมเป็นป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก่อน แต่ถูกแผ้วถางทำลาย พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์และไม่ได้ใช้ประโยชน์ หลัาชนิดต่างๆ จึงเกิดขึ้นมาทดแทน

(4) ป่าเลนน้ำเค็ม (Mangrove Forest) เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีน้ำท่วมถึง พบในบริเวณปากแม่น้ำเวฬุ ลุ่มน้ำเวฬุ ปากแม่น้ำประแสและพังราด ลุ่มน้ำประแส ปากแม่น้ำตราด ลุ่มน้ำตราด ไม้ที่พบได้แก่ โกงกาง ลำพู ลำแพน เป็นต้น

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเล

ปัจจุบันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเลของพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งระบบนิเวศป่าชายเลน แนวปะการัง และแหล่งหญ้าทะเล

1) ป่าชายเลน พันธุ์ไม้ป่าชายเลนส่วนใหญ่เริ่มจากริมฝั่งทะเลซึ่งเป็นบริเวณดินเลนอ่อนน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ เป็นเขตของไม้โกงกาง ถัดเข้ามาเป็นเลนดินน้ำท่วมถึงสม่ำเสมอเป็นกลุ่มไม้ถั่วและเสม ถัดเข้ามาอีกเป็นเลนแข็งน้ำท่วมถึงครึ่งคร่าว เป็นเขตของไม้ตะบูน โปรง และผาด เขตสุดท้ายบริเวณดินแข็งติดกับแนวป่าบกมีน้ำทะเลท่วมถึงบางครั้งในรอบเดือนหนึ่งๆ เป็นเขตของไม้

เสม็ด จังหวัดตราดมีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง และชลบุรี ตามลำดับ

2) แนวปะการัง ลักษณะปะการังที่ค้นพบบริเวณชายฝั่งอ่าวไทยตั้งแต่เกาะสีชังจังหวัดชลบุรี จนถึงหมู่เกาะกูด จังหวัดตราด ได้แก่ ปะการังกิ่งน้ำตาลเขียว (Tree coral) ปะการังอ่อน (Soft coral) กัลปังหา (Sea fan) ปะการังสมอง (Brain coral) ปะการังเขากวาง (Table coral)

3) แหล่งหญ้าทะเล เจริญเติบโตในบริเวณอ่าวและหมู่เกาะที่คลื่นลมสงบ ราวเดือนธันวาคม ถึงเดือนมีนาคมและบางพื้นที่พบได้ตลอดทั้งปี หญ้าทะเลที่พบ ได้แก่ Halophila decipiens, Halophila minor, Halodule pinifolia และ Ruppia maritima ฯลฯ พบมากในบริเวณเกาะคราม เกาะพระ ในพื้นที่อ่าวสัตหีบ จังหวัดชลบุรี บริเวณชายฝั่งทะเลเขตอำเภอเมืองระยอง และอำเภอบ้านฉาง บริเวณหมู่บ้านอ่าวมะขามป้อมจนถึงปากแม่น้ำประแส อำเภอแกลง บริเวณปากคลองหัวหิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จนถึงบริเวณปากแม่น้ำพังราด อำเภอนายายอาม และอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และหมู่เกาะต่างๆ

ทรัพยากรแร่

แร่ที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ทราาย ทราายแก้ว ทองคำ ทองแดง รัตนชาติ หินปูน หินแกรนิตชนิด หินประดับ เฟลด์สปาร์และแร่หนัก โดยมีการกระจายตัวอย่างแน่นอนหาในจังหวัดชลบุรี และจังหวัด ระยอง แร่ที่พบรองลงมาคือ ทองแดงและหินปูน ในส่วนแร่รัตนชาติที่มีชื่อเสียงมีมากในบริเวณอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด อำเภอขลุง และอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อัญมณีที่ขึ้นชื่อในบริเวณนี้ ได้แก่ บุษราคัม เขียวส่อง ทับทิม และโกเมน

ทรัพยากรดิน

ลักษณะโดยทั่วไปของดินในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก เป็นดินที่เกิดจากการผุร่อนของ ภูเขา มีการระบายน้ำดี แต่ใช้เพาะปลูกได้ไม่นานก็หมดธาตุอาหาร ต้องใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความอุดม สมบูรณ์ เป็นดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชไร่บางพารา และทำสวนผลไม้ ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลมี ลักษณะเป็นดินตะกอนตามชายฝั่งหรือที่ลุ่มริมทะเล ดินเลนน้ำเค็มเหมาะแก่การเจริญเติบโตของแสม โกงกาง ไม้พุ่มเตี้ย และไม้ลำต้นอ่อน เนื่องจากพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกตั้งอยู่ติดกับชายฝั่งอ่าว ไทย ทำให้คุณสมบัติของดินในพื้นที่มีทั้งข้อดีข้อเสีย คือ มีข้อได้เปรียบด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน เนื่องจากวัตถุดิบกำเนิดดินเป็นดินตะกอนปากแม่น้ำทับถมกัน ในขณะเดียวกัน พื้นที่ติดกับทะเลมี ปัญหาเรื่องน้ำเค็มและน้ำกร่อยส่งผลกระทบต่อคุณภาพของดินเป็นดินเปรี้ยวและดินเค็ม

ทรัพยากรน้ำ

1) แหล่งน้ำผิวดิน ปริมาณน้ำธรรมชาติในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีแหล่งน้ำผิวดินที่ สำคัญจากแม่น้ำลำธาร ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาตอนกลางและตอนเหนือของพื้นที่ ลำน้ำส่วนใหญ่เป็นลำน้ำสายสั้นๆ ไหลจากเหนือลงใต้

2) แหล่งน้ำบาดาล การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ ขุดเจาะขึ้นเพื่อใช้น้ำในการผลิตประปาหมู่บ้าน และเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน สำหรับ กิจกรรมทางการเกษตร อุตสาหกรรม ประมง และปศุสัตว์มีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก

บริบทพื้นที่เกาะหมาก

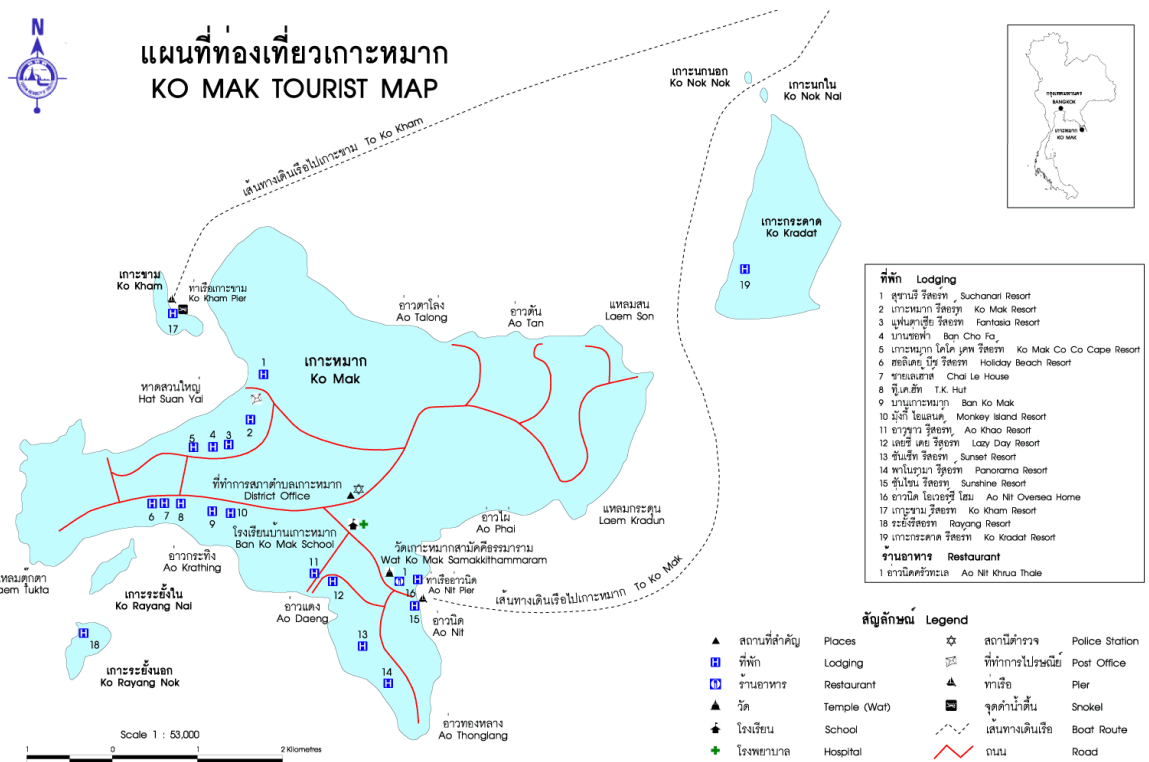
เกาะหมาก มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย เนื่องด้วย ตั้งอยู่ในทะเลตราดฝั่งอ่าวไทย ครั้งหนึ่งในยุคล่าอาณานิคม ฝรั่งเศสพยายามที่จะเข้ามายึดดินแดน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2436 ตรงกับรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ฝรั่งเศสได้เข้ามายึดเมืองจันทบุรีและ เมืองต่างๆ ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ต่อมาในปี พ.ศ.2446 (ร.ศ.122) ไทยได้เสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส เนื่องจากการตกลงทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสทำให้ไทยจำต้องยกดินแดนตั้งแต่ อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี ไปจนถึงเกาะหมาก เกาะกูด และเมืองปัจจันตคีรีเขตร เพื่อแลกเปลี่ยนกับการถอนกองทหารออกจาก จันทบุรี ในปีพ.ศ.2449 รัชกาลที่ 5 ทรงตัดสินพระทัยยอมยกดินแดน พระตะบอง เสียมราฐ และศรี โสภณ เพื่อแลกเอาจังหวัดตราดและหมู่เกาะต่างๆ คืนมาเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 นอกจากนี้ "เกาะหมาก" มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไทยในยุคล่าอาณานิคมจากประเทศตะวันตกแล้ว ยัง เป็นเกาะหนึ่งในเส้นทางเสด็จประพาสของสิ้นเกล้ารัชกาลที่ 5 โดยที่พระองค์ท่านเคยเสด็จถึง 2 ครั้งและโปรดให้เรือพระที่นั่งจอดบริเวณอ่าวเพื่อประทับแรม (ช้างทวี้ดอทเน็ต, 2560)

เกาะหมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดตราด เป็นเกาะที่ใหญ่อันดับ สามในท้องทะเลตราด รองลงมาจากเกาะช้างและเกาะกูด ตั้งอยู่ระหว่างเกาะช้างกับเกาะกูด ห่างจาก ฝั่งประมาณ 38 กิโลเมตร เป็นเกาะที่เกิดจากสันดอนทรายที่ทับถมเป็นเวลานานครอบคลุมพื้นที่ ทั้งหมดประมาณ 9,000 ไร่ รูปร่างคล้ายดาวสี่แฉก เป็นที่สาธารณะประโยชน์ 500 ไร่ ที่เหลือเป็นสวน ยางพาราและมะพร้าวเกือบทั้งหมด ซึ่งมีการบุกเบิกมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณปี พ.ศ. 2447 ผู้ ครอบครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน ประกอบด้วย 5 ตระกูลใหญ่ คือ ตะเวทีกุล วงษ์ศิริ สุทธิ ธนกุล จันทบุตร และสุขสถิตย์ พื้นที่โดยรอบมีอ่าว ชายหาดที่สวยงาม และน้ำใสสะอาดหลายแห่ง เกาะหมาก เป็น 1 ใน 9 เกาะของหมู่เกาะหมากซึ่งประกอบด้วย เกาะหมาก เกาะกระดาด เกาะระยั้ง ใน เกาะระยั้งนอก เกาะผี เกาะขาม เกาะนก เกาะนอก เกาะใน ลักษณะภูมิอากาศมีความชุ่มชื้นสูง อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 28 องศาเซลเซียส ระหว่างเดือน พ.ค.-ต.ค. จะมีฝนตกชุก เดือน พ.ย.-ม.ค. ท้องฟ้า ปลอดโปร่งอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 16 องศาเซลเซียส และเดือน ก.พ.-เม.ย. อากาศแห้งแต่ ไม่ร้อนจัดเนื่องจากล้อมรอบด้วยทะเล (ช้างทวี้ดอทเน็ต, 2560) หมู่เกาะหมากปัจจุบันขึ้นอยู่กับ ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด มี 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านอ่าวนิต และหมู่ 2 บ้าน แหลมสน มีประชากรประมาณ 536 คน (กรมการปกครอง, 2560) ชุมชนดั้งเดิมบนเกาะหมากส่วนใหญ่เป็นเขมรเชื้อชาติไทยที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อครั้งเมืองประจันตคีรีเขตรหรือเกาะกงเป็นของ ฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2447 โดยมีหลวงพรหมภักดี ต้นตระกูลตะเวทีกุล เป็นผู้ควบคุมคนจีนบนเกาะกง

คนบนเกาะส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน มีอาชีพเกษตรกรรมทำสวนยางพาราและสวนมะพร้าว จนเกาะหมากได้ชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกมะพร้าวที่สำคัญของจังหวัดตราด

อาณาเขตตำบลเกาะหมาก

ทิศเหนือ	ติดทะเลอ่าวไทยใกล้หมู่เกาะช้าง	จังหวัดตราด
ทิศใต้	ติดทะเลอ่าวไทยใกล้หมู่เกาะกูด	จังหวัดตราด
ทิศตะวันออก	ติดทะเลอ่าวไทยใกล้หมู่เกาะกระดาด	จังหวัดตราด
ทิศตะวันตก	ติดทะเลอ่าวไทยใกล้หมู่เกาะรัง	จังหวัดตราด

ภาพที่ 1 แผนที่เกาะหมาก
ที่มา : novabizz, 2560.

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (กระปุกดอทคอม, 2560)

อ่าวนิต เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างเกาะหมากกับเกาะอื่นๆ และฝั่งแหลมงอบ เพราะเป็นท่าเรือประจำเกาะ จากอ่าวนิตสามารถเดินทางเชื่อมต่อไปได้ทั้งเกาะ ที่นี่เป็นทิศตะวันออกของเกาะซึ่งเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้น

อ่าวไผ่-แหลมสน อ่าวไผ่ หาดทรายสีแดงเป็นแนวยาวสลับไปกับหินทางแหลมกระดุน หาดเป็นหินดินแดงไม่เหมาะกับการเล่นน้ำ เหมาะสำหรับการเดินชมวิิวทิวทัศน์ จากหาดนี้สามารถมองเห็น

เกาะกูดทั้งเกาะได้อย่างชัดเจนและสามารถเดินอ้อมมาที่แหลมสนได้ จากแหลมสนสามารถมองเห็นเกาะกระตาดได้ หาดที่อยู่บริเวณถัดจากอ่าวไผ่ คือ อ่าวต้นและอ่าวตาโล่ง

อ่าวแหลมสวนใหญ่ หรือเรียกอีกชื่อว่า อ่าวเกาะหมากรีสอร์ทเพราะเป็นที่ตั้งของเกาะหมากรีสอร์ท อ่าวนี้มีหาดที่ยาวและสวยงามที่สุดบนเกาะ ชายหาดลาดเอียง ขาวสะอาด เหมาะกับการเล่นน้ำ มีความปลอดภัยสูง สามารถชมพระอาทิตย์ตกบริเวณนี้ได้ อ่าวนี้อยู่ใกล้เกาะขามสามารถข้ามไปเที่ยวชมเกาะขามได้ด้วยการนั่งเรือ นอกจากนี้ยังสามารถมองเห็นเกาะผีซึ่งเป็นเกาะเล็กๆ ทางด้านซ้ายของอ่าวแหลมสวนใหญ่ได้อีกด้วย

อ่าวขาว เป็นชายหาดที่ยาว บรรยากาศสงบ เล่นน้ำได้อย่างปลอดภัย จากอ่าวขาวสามารถชมพระอาทิตย์ตกได้เช่นเดียวกัน และยังสามารถข้ามไปเที่ยวที่เกาะระยั้งนอกและระยั้งในได้อีกด้วย

เกาะขาม จุดเด่นของเกาะขามก็คือ มีหาดทรายยาวหน้าเกาะ มีแหลมทรายยื่นออกมานอกเกาะ ช่วงน้ำลงจะเห็นเป็นสันทรายที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีความมหัศจรรย์จากธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง คือ หินภูเขาไฟสีดำ บนหาดทรายบริเวณหน้าเกาะขามซึ่งไม่พบที่เกาะอื่นๆ

เกาะระยั้งใน - เกาะระยั้งนอก อยู่ใกล้กับอ่าวขาว เกาะระยั้งในเป็นหินล้อมเกาะไม่มีหาดทราย ถัดไปคือเกาะระยั้งนอก มีชายหาดสามารถเล่นน้ำได้ มีปะการังอยู่โดยรอบเกาะ แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ

เกาะกระตาด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของเกาะหมาก รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จประพาสคราวพ้นจากการปกครองของฝรั่งเศส และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าจิระประวัตรเดช ดำเนินการออกโฉนด เกาะกระตาดจึงเป็นเกาะเพียงแห่งเดียวในท้องทะเลตราดที่มีการออกโฉนด ลักษณะของเกาะเหมือนแผ่นกระตาด ขั้วแบนราบ ไม่มีภูเขา บริเวณรอบเกาะเป็นหาดทราย สามารถเดินท่องเที่ยวบริเวณรอบเกาะได้ ใต้น้ำมีกองหินที่ปลาอาศัยอยู่

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้คัดเลือกให้ “เกาะหมาก” ในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด เป็นพื้นที่ต้นแบบของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) เพื่อมุ่งเป้าหมายสู่การเป็นเกาะสีเขียว (Green Island) ในระดับสากล เหตุผลที่เกาะหมากได้รับเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบโลว์คาร์บอนเพราะเป็นเกาะที่มีขนาดเหมาะสม มีธรรมชาติสมบูรณ์ ที่สำคัญคือ คนในชุมชนและผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือเพื่อช่วยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นผู้สนับสนุน สร้างความเข้าใจ และนำองค์ความรู้มาให้กับชุมชน เช่น การใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ผ่านโซลาร์เซลล์ การคัดแยกขยะ การรีไซเคิลสิ่งของเหลือใช้ การทำเมนูอาหารพื้นบ้านที่ปลอดภัยปราศจากสารเคมี เป็นต้น พร้อมส่งผู้เชี่ยวชาญและทีมงานด้านพลังงานทดแทนไปแนะนำชาวบ้านเพื่อให้โครงการเกิดเป็นรูปธรรม

บริบทชุมชนบ้านน้ำเขียว

ตำบลน้ำเขียวเป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 3,376 คน (กรมการปกครอง, 2560) แต่ละหมู่จะมีเอกลักษณ์พิเศษของตนเอง ดังนี้ หมู่ 1 บ้านท้ายเขา ทำการประมง ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์งอบเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ หมู่ 2 บ้านหนองใหญ่ ทำการค้าขาย ตั้งอยู่บริเวณข้างโรงเรียนวัดน้ำเขียว หมู่ 3 บ้านน้ำเขียว ทำการค้าขายและมีโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวมาพัก หมู่ 4 บ้านท่าประดู่ ทำการเกษตรเพราะอยู่ติดกับสวนผลไม้และสวนยาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมคลองซึ่งเป็นแหล่งสำหรับประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน การออกไปประกอบอาชีพต้องใช้เรือ ลำคลองแห่งนี้เชื่อมต่อกับทะเลและมีลมพัดแรง ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวแรงมากบางครั้งทำให้เรือเกิดความเสียหาย จึงได้ตั้งเป็นชื่อ "ตำบลน้ำเขียว" บ้านน้ำเขียวเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงวิถีชีวิตวัฒนธรรม เป็นหมู่บ้านในเส้นทางผ่านไปขึ้นเรือสู่เกาะช้าง บ้านน้ำเขียวมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดทะเล มีป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เป็นจำนวนมาก มีคลองขนาดใหญ่ไหลผ่าน ซึ่งคลองนี้มีต้นกำเนิดอยู่ที่เขาวังปลา อยู่ระหว่างอำเภอแหลมฉบังและอำเภอเมืองตราด เดิมทีประชากรของตำบลน้ำเขียวเป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธ ต่อมาเมื่อพ่อค้าชาวจีนล่องเรือสำเภามาค้าขายสินค้าที่ทำเรือบ้านน้ำเขียวและได้ตั้งรกรากอยู่ที่นี้ ทำให้ชาวน้ำเขียวส่วนหนึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีน และในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีชาวมุสลิมซึ่งเรียกตัวเองว่า “แขกจาม หรือ จำปา” อพยพหนีสงครามมาจากประเทศเขมร มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ริมคลองน้ำเขียวและมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยชาวมุสลิมสามารถแต่งงานข้ามศาสนาได้ ซึ่งพี่น้องทั้งสองศาสนาอาศัยอยู่ร่วมกันในตำบลน้ำเขียวอย่างสันติสุขด้วยความสัมพันธ์อันดีตลอดมา ปัจจุบันชาวดำบลน้ำเขียวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และค้าขาย (ไปด้วยกันดอทคอม, 2560)

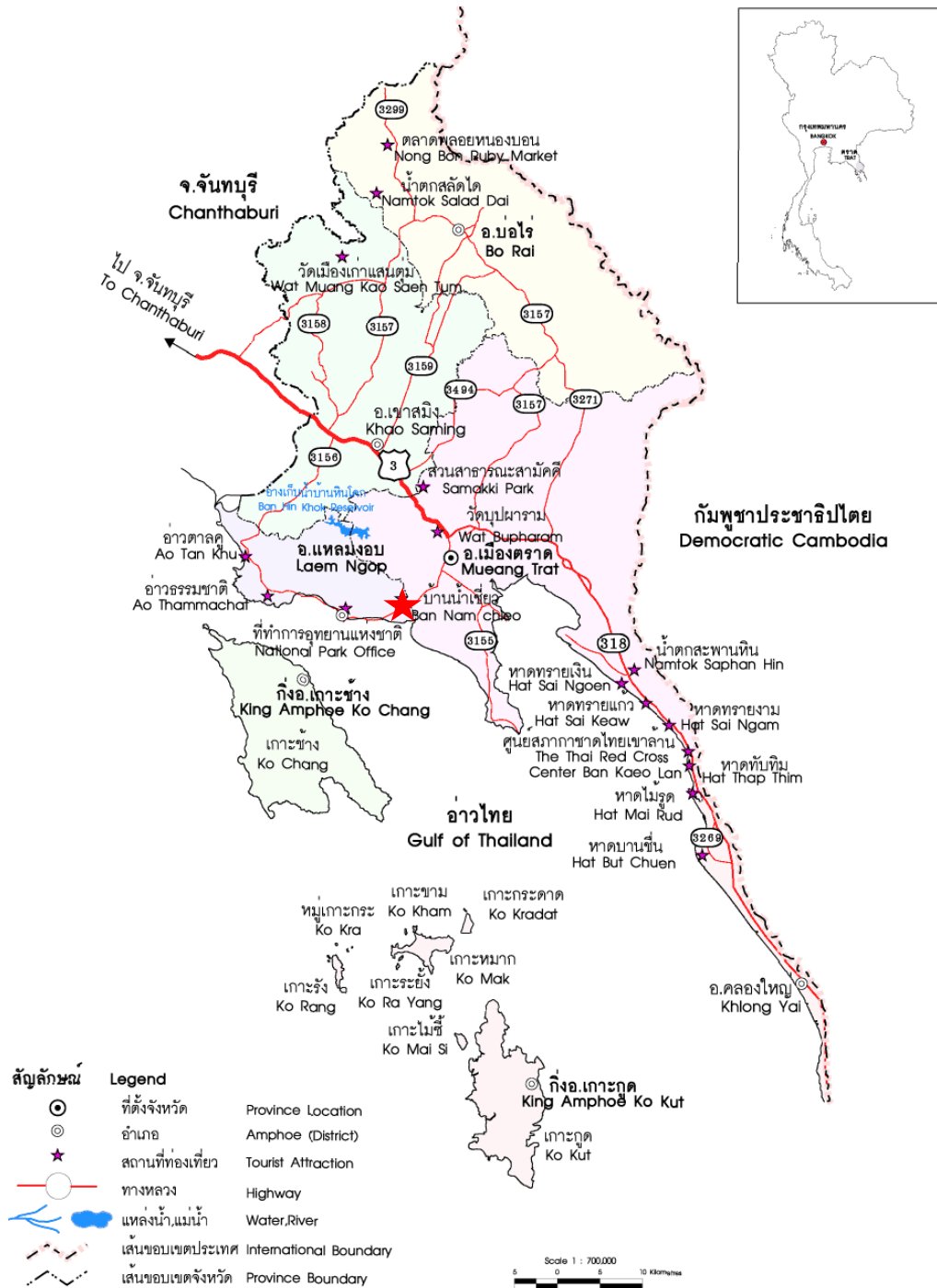
อาณาเขตตำบลน้ำเขียว

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.คลองใหญ่ อ.แหลมฉบัง จ.ตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ต.แหลมฉบัง อ.แหลมฉบัง จ.ตราด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ต.หนองโสน อ.แหลมฉบัง จ.ตราด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ต.คลองใหญ่ อ.แหลมฉบัง จ.ตราด

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดตราด

TRAT TOURIST MAP

ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดตราด

ที่มา : novabizz, 2560.

บ้านน้ำเชี่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวอยู่ติดทะเลและล้อมรอบไปด้วยป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ ที่การท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชาวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจึงได้รวมตัวกันจัดตั้ง “กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านน้ำเชี่ยว” เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งด้านที่พัก อาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ยังคงรักษารัฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นไม่ทำให้วิถีชีวิตชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวยังคงใช้ชีวิตและประกอบอาชีพตามปกติ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว และศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ดังนี้

วัดน้ำเชี่ยว หรือวัดอินทาราม เป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวเนื่องจากรัชกาลที่ 5 เคยเสด็จมาประทับแรมเป็นระยะเวลา 1 คืน โดยวัดน้ำเชี่ยวมีพระอุโบสถที่สวยงาม และมีพระประจำวันเกิดปางต่าง ๆ รวมถึงการมีพระบรมสารีริกธาตุให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้สักการะและขอพร

มัสยิดอัลกุบรอ ซึ่งเป็นมัสยิดแห่งแรกของภาคตะวันออก มีอายุ 200 กว่าปี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 มัสยิดแห่งนี้ถูกก่อสร้างขึ้นพร้อมกับคนที่อพยพเข้ามาในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ตั้งอยู่ริมคลองน้ำเชี่ยว โดยในช่วงแรกใช้ไม้ไผ่กึ่งปักเสาสี่มุมเพื่อสร้างมัสยิดชั่วคราว มุงหลังคาด้วยใบปรังสานเป็นดับ และได้มีการปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งดังที่พบเห็นในปัจจุบัน

ศาลเจ้าเซ่งจื๊อโจ้วซือ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในการประกอบพิธีกรรมและขอพรเทพเจ้าในช่วงวันสำคัญต่างๆ ตามประเพณี โดยตามความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน พระเซ่งจื๊อโจ้วซือมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “พระหมอ” เนื่องจากท่านสมัยยังมีชีวิตอยู่เป็นหมอรักษาคนไข้ด้วยสมุนไพรและได้สละกำลังกายในการช่วยเหลือประชาชนที่เดือนร้อน โดยชื่อเซ่งจื๊อโจ้วซือหมายถึง พระผู้สำเร็จธรรมชั้นสูงเปรียบได้ดังพระอรหันต์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถไหว้ขอพรพระเซ่งจื๊อโจ้วซือเพื่อขอพรด้านการรักษาอาการเจ็บป่วยและขอพรเจ้าแม่กวนอิมได้

เส้นทางล่องเรือชมป่าชายเลน ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีทรัพยากรทางธรรมชาติป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยสามารถพบเห็นต้นโกงกางที่ขึ้นอย่างแน่นขนัด รวมทั้งมีสัตว์ป่าชายเลนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นฝูงลิงแสม เหยี่ยวแดง ปู ปลาตีน รวมถึงนกอีกประมาณกว่า 30 ชนิด กิจกรรมการท่องเที่ยวในเส้นทางล่องเรือชมป่าชายเลนที่สำคัญคือ “งมหอยปากเปิด” ซึ่งหอยปากเปิดมีลักษณะเป็นหอยสองฝาประกบกันและมีหางค่อนข้างยาวสำหรับยึดเกาะ หอยปากเปิดอาศัยเป็นกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ดินโคลนบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ โดยชาวบ้านน้ำเชี่ยวมีการคัดขนาดหอยเพื่อการ

อนุรักษ์ โดยหยอขนาดเล็กละจะถูกปล่อยกลับคืนสู่ทะเล ซึ่งชาวบ้านน้ำเชี่ยวรักษาสมดุลของสัตว์ทะเล นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีโอกาสปลูกป่าโกงกางที่เป็นแหล่งสำคัญในการอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็ก ทำให้ป่าชายเลนบ้านน้ำเชี่ยวมีความอุดมสมบูรณ์ของกุ้ง หอย ปู ปลาอย่างมาก

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบคาร์บอนต่ำ นอกเหนือจากเส้นทางท่องเที่ยวป่าชายเลนแล้ว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวยังมีโอกาสในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและสัมผัสกับประสบการณ์ที่น่าประทับใจด้วยตนเอง และยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่

- การสาธิตอบน้ำเชี่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมการสาธิตการทำอบของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ผลิตจากใบจากน้ำเค็มที่ปลูกอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น มีความทนทาน โดยอบน้ำเชี่ยวมีหลายแบบที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นแตกต่างกันไป ได้แก่ งบทรงยอดแหลมหรือทรงกะทะคว่ำเหมาะสำหรับชาวสวน ชาวไร่ งบทรงสมเด็จเพื่อถวายแด่สมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ คราวเสด็จที่ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว งบทรงกะโหลกหรือทรงหมวกทหาร เหมาะสำหรับชาวประมงและใส่เดินทาง รวมทั้งสามารถใช้รดน้ำออกจากเรือได้ และงบทรงกระดองเต่าเหมาะสำหรับชาวนา โดยนักท่องเที่ยวสามารถทดลองสาธิตอบและรับอบเป็นของที่ระลึกกลับบ้าน

- การปั่นจักรยานเยี่ยมชมชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดยมีมัคคุเทศก์รุ่นเยาว์นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมรอบหมู่บ้านและสถานที่สำคัญต่างๆ ในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เช่น วัดน้ำเชี่ยว มัสยิดอัลกุบรอ สะพานวัดใจ เป็นต้น รวมทั้งการแวะซื้อสินค้าชุมชนและสินค้าที่ระลึกในชุมชน เช่น กะปิ น้ำปลา กุ้งแห้ง ปลาหมึก เป็นต้น

- ข้าวเกรียบยาหน้า อาหารขึ้นชื่อของบ้านน้ำเชี่ยวเป็นอาหารของชาวมุสลิม โดยเป็นอาหารทานเล่น ข้าวเกรียบยาหน้าเป็นอาหารโบราณที่มีมาตั้งแต่การอพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีวิธีการทำคล้ายกับข้าวเกรียบปากหม้อแต่มีเครื่องที่ต่างกัน ซึ่งการทำข้าวเกรียบยาหน้ามีทั้งแบบแป้งนุ่มและแป้งกรอบขึ้นอยู่กับความพอใจของนักท่องเที่ยว ข้าวเกรียบยาหน้ามีวัตถุดิบหลักคือ กุ้งที่ไม่ได้ซื้อหามาจากที่ไหน แต่มาจากสมาชิกชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวที่ออกเรือไปหากุ้ง ปลาในทะเล และมีส่วนผสมคือ กระเทียม พริกไทย แป้งมัน และรากผักชี

- ดั่งเมกรอบหรือมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “ขนมไม้” เนื่องจากมีรูปร่างเหมือนไม้ การทำดั่งเมกรอบตั้งใช้ฝีมือพอสมควรในการดึงและตัดดั่งเม โดยนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการตัดดั่งเมกรอบด้วยเครื่องมือเป็นไม้ด้ามเล็กๆ ในการตอกลงบนดั่งเมกรอบเพื่อตัดให้มีขนาดสั้นลง โดยดั่งเมเกิดขึ้นจากการเคี้ยวน้ำตาลกับน้ำกะทิจนเป็นก้อนและดึงให้ยืดให้ได้ขนาดที่สวยงาม

- ผัดหมี่น้ำเชี่ยว เป็นหมี่ผัดน้ำกะทิที่มีความกลมกล่อมเนื่องจากน้ำกะทิแทรกซึมเข้าถึงเส้นหมี่อย่างดีทำให้มีรสชาติกลมกล่อม โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นไม่ต้องสั่งซื้อจากชุมชนภายนอกที่

ก่อให้เกิดมลภาวะและการบริโภคปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์จำนวนมากจากการขนส่งพืชผักและผลิตผลทางการเกษตร

เมนูอาหารคาร์บอนต่ำ นอกเหนือจากการท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถชมและชิมอาหารท้องถิ่นชุมชนน้ำเขียวที่นับว่าเป็นอาหารคาร์บอนต่ำ เพราะอาหารคาร์บอนต่ำไม่จำเป็นต้องเป็นอาหารที่ปรุงโดยไม่ใช้พลังงาน แต่เป็นอาหารที่มีวัตถุดิบในชุมชนท้องถิ่น หาได้จากในพื้นที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเชื้อเพลิงในการขนส่ง การเก็บรักษา หรือการผลิต โดยนักท่องเที่ยวสามารถผลิตเพลนกับการชิมอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และไม่สามารถหารับประทานได้ที่อื่น โดยอาหารเมนูคาร์บอนต่ำชุมชนบ้านน้ำเขียวประกอบไปด้วย

- ผักฉ่ำหอยปากเปิด หลังจากนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสล่องเรือชมป่าชายเลน และทำกิจกรรมงมหอยปากเปิด ชุมชนจะนำหอยปากเปิดนั้นมาปรุงอาหารให้กับนักท่องเที่ยว โดยเมนูที่แนะนำคือ ผักฉ่ำหอยปากเปิด

- อาหารทะเลสดตามฤดูกาล ด้วยความที่ชุมชนบ้านน้ำเขียวอยู่ติดกับทะเล สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดแข็งของชุมชนบ้านน้ำเขียวคือความสามารถในการรักษาฐานอาชีพเดิมของชุมชน นั่นคือ การประมง ทำให้ชุมชนบ้านน้ำเขียวมีกุ้ง หอย ปู หลาให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ โดยการจัดทำอาหารสดตามฤดูกาลทำให้ลดปัญหาการบริโภคพลังงานจากการออกไปซื้อจากพ่อค้านอกชุมชน และสามารถลดการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากพลังงานเชื้อเพลิงได้

การพัฒนาภาคเกษตรกรรม เป็นสิ่งที่มุ่งเน้นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในการขับเคลื่อนและผลักดันคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติ เพื่อสืบสานและต่อยอดแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง เพราะเยาวชนเหล่านี้จะมีความรักและหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ และต้องการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

การจัดการโฮมสเตย์ที่ยั่งยืน เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านน้ำเขียวกำหนดให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักค้างที่ชุมชนบ้านน้ำเขียวต้องมีการจองล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เนื่องจากชุมชนบ้านน้ำเขียวไม่ได้มองการทำโฮมสเตย์เป็นธุรกิจ และไม่ต้องการให้สมาชิกในชุมชนมีการแข่งขันกันเอง ด้วยเหตุนี้ นักท่องเที่ยวจึงมีโอกาสที่จะเรียนรู้จากวัฒนธรรมที่หลากหลายแบบปราศจากการปรุงแต่ง แต่เป็นวิถีชีวิตที่แท้จริง นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะได้สัมผัสประสบการณ์แบบเป็นกันเองเหมือนเป็นลูกหลานของชุมชนบ้านน้ำเขียว ด้วยการกำหนดให้มีการจองล่วงหน้าก่อนทำให้ชุมชนบ้านน้ำเขียวสามารถบริหารจัดการด้านที่พัก อาหาร กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ชุมชนบ้านน้ำเขียวยังได้การนำแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการ (7 Greens Concept) มาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยใส่ใจกับการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญที่สุดคือ "อย่างยั่งยืน" ได้แก่ หัวใจสีเขียว (Green Heart) ปลุกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวหลงรักและรักชุมชนบ้านน้ำเขียว แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) คลองน้ำเขียว คลองปลอดขยะ ชุมชนสีเขียว (Green Community) กลุ่มท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง ส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างเต็มพิกัด ขนส่งสีเขียว (Green Logistics) ปั่นจักรยานชมสวนผลไม้ ไม่ใช่เครื่องยนต์ การบริการสีเขียว (Green Service) บริการโฮมสเตย์และอาหารที่ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ปลูกป่าโกงกางต่อลมหายใจป่าชายเลน ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสีเขียว (Green Plus) ปล่อยสัตว์ทะเลขนาดจิ๋ว กลับคืนสู่อ้อมกอดของทะเล

บริบทชุมชนปากน้ำประแส

ปากน้ำประแส (กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์, 2550) จุดเชื่อมต่อของแม่น้ำประแสกับทะเลอ่าวไทย ณ จังหวัดระยอง ความอุดมสมบูรณ์อันเป็นต้นกำเนิดของลำคลองหลายสายที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนชาวชุมชนประแสมาช้านาน ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติก่อเกิดอาชีพเลี้ยงปากท้องและกลายเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ ทำสวนผลไม้ที่ใครไปเยี่ยมเยือนต้องไม่พลาดที่จะชิมและซื้อของดีมีชื่อติดอันดับของประเทศ และอีกอาชีพหลักคือการทำประมงจับสัตว์น้ำ ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามชายฝั่งเพื่อเป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำ ในอ่าวไทยที่มีจำนวนน้อยลง บริเวณเลียบริมแม่น้ำประแสเป็นที่ตั้งตลาดประแสชุมชนเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา บ้านไม้โบราณที่เรียงรายอยู่สองฟากถนนยังคงถูกอนุรักษ์ให้มีรูปแบบที่มีมาแต่เดิมทำให้สัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยความสงบเรียบง่ายของชุมชนแห่งนี้

ประแสโฮมสเตย์ ได้ริเริ่มขึ้นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสวิถีชีวิตแห่งชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2550 (กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์, 2550) ประแสโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง ชุมชนที่ยังคงเต็มไปด้วยความสงบเรียบง่าย การต้อนรับด้วยมิตรไมตรีเมื่อครั้งแรกที่มาถึง คำทักทายและการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของประแสด้วยความภาคภูมิใจพร้อมเครื่องดื่มที่ขึ้นชื่อ คือ ชาใบขลุ่ย สมุนไพรพื้นถิ่น กลิ่นหอม รละมุนเมื่อดมกับใบเตยหอมและเพิ่มความหวานด้วยหญ้าหวาน เมื่อรับความสดชื่นจากชาใบขลุ่ยเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงเวลาของการเยี่ยมชมประแสอย่างเต็มรูปแบบกับพาหนะสุดเก๋นั่น คือ รถสามล้อเครื่องที่มีไว้รองรับนักท่องเที่ยว เริ่มต้นกันที่ทุ่งโปรงทอง ป่าชายเลนอันเต็มไปด้วยต้นโปรงสีเขียวทอเงามีสะพานไม้ทอดยาวเป็นทางเดินเข้าไปกลางป่าแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดใหญ่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติอันงดงาม 3 เวลา 3 อารมณ์ คือยามเช้า ยามบ่าย และยามเย็น เมื่อรับอากาศบริสุทธิ์ที่กันเต็มปอดแล้วเราก็ไปต่อกันด้วยการเข้าสู่การะศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์หรือศาลพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์กรม

หลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ องค์บิดาของทหารเรือไทย อันเป็นที่เคารพของชาวประแส ศาลแห่งนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธี ประดิษฐานพระรูป เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2512 (กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์, 2550) ภายใน ศาลประดิษฐานพระรูปหล่อขนาดเท่าองค์จริงในพระอิริยาบถประทับยืนทรงฉลองพระองค์ชุด เครื่องแบบเต็มยศพลเรือเอกแห่งราชนาวิก จุฑาท่องเที่ยวถัดไปร่วมชื่นชมในอนุสรณ์ความภาคภูมิใจใน วีรกรรมแห่งราชนาวิกไทยกับเรือรบหลวงประแส ตั้งสวยงามเด่นตระหง่านอยู่บริเวณปากน้ำประแส เรื่องที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เดิม ชื่อ GALLUP (PF7) ซึ่งราชนาวิกไทยได้รับมอบเพื่อชดเชย เรือลำแรกที่ร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปลดประจำการจึงนำมาตั้งไว้ ณ ชายหาดประแส เพื่อ เป็นอนุสรณ์สถานให้ประชาชนชาวไทยได้ชื่นชมและระลึกถึงเกียรติประวัติของราชนาวิกไทยในสมรภูมิ จากนั้นเราไปที่ วัดตะเคียนงาม เพื่อชมความอลังการของต้นตะเคียนใหญ่ที่มีลำต้นขนาดใหญ่หลาย คนโอบแผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาเป็นบริเวณกว้างสันนิษฐานกันว่ามีอายุกว่า 500 ปี (กลุ่มท่องเที่ยว ประแสโฮมสเตย์, 2550) และจุดสุดท้ายที่เราไปคือวัดสมมติเทพฐาปนาราม หรือวัดแหลมสน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำประแส เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2427 (กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์, 2550) ใกล้กับเจดีย์สถาน พร้อมพระราชทานที่ดินสร้างวัดภายในวัดมีพระบรมรูปหล่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และมีของพระราชทานที่หาชมได้ยาก

ด้านสังคม

ประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตามข้อมูลทางทะเบียนราษฎรมีประชากรทั้งสิ้น 5,090 คน 1,888 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่เท่ากับ 1,046.03 (เทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2559) จำแนกตามชุมชน ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรจำแนกตามชุมชน

หมู่ที่	ชื่อชุมชน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
1	ตลาดตอนล่าง	500	510	1,010	287
2	ตลาดตอนบน	617	681	1,298	609
3	ดอนมะกอกล่าง	225	249	474	190
4	นาซา	269	308	577	212
6	แหลมสน	273	286	559	196
7	แสมผู้	167	184	351	100
8	ตลาดตอนกลาง	421	409	821	290
รวม		2,463	2,627	5,090	1,888

ที่มา: สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2559.

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรจำแนกตามระดับอายุ

กลุ่มอายุ (ปี)	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า 1 ปี	13	17	30
1-10	274	262	533
11-22	312	324	636
21-30	319	344	663
31-40	415	381	796
41-50	412	426	838
51-60	328	347	675
61-70	213	273	486
71-80	113	155	268
81-90	40	71	111
91-100	8	6	14
มากกว่า 100 ปี	0	1	1
รวม	2,444	2,607	5,051

ที่มา: สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2559.

ศาสนา

ประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส ผู้นับถือศาสนาพุทธ วัดในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส จำนวน 2 วัด ได้แก่

1. วัดตะเคียนงาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำกระแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. วัดสมมติเทพฐาปนาราม (วัดแหลมสน) ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 ตำบลปากน้ำกระแส อำเภอแกลง จังหวัดระยองและวัดใกล้เคียงแต่อยู่นอกเขตอีก 2 แห่ง คือ วัดดอนมะกอก ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำกระแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และวัดเนินยาง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5 ตำบลปากน้ำกระแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

สถานศึกษาในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส มี 3 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส
2. โรงเรียนชุมชนวัดตะเคียนงาม
3. ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลปากน้ำกระแส

ด้านเศรษฐกิจ

พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ติดลุ่มแม่น้ำประแสมีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประมงเช่น กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล ตามโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนมีการรวมกลุ่มกันในตำบลปากน้ำกระแสหลายอาชีพ เช่น ปลากรอบสามรส กะปิ ซาไบขลุ่ย และได้มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้บริหารงานกิจการกลุ่มแม่บ้านตำบลปากน้ำกระแสเพื่อสรรหาสินค้าราคาถูกลงมาจำหน่ายให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแส

การเกษตรกรรม

ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแสจะเป็นลักษณะครอบครัวเกษตรกร การเกษตรขนาดเล็ก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำกระแสเป็นดินเค็ม ไม่เหมาะกับการทำการเกษตร

พื้นที่การเกษตร

ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมีพื้นที่การเกษตรประมาณ 1,827.33 ไร่ จะเป็นการปลูกไม้ยืนต้น ประเภทมะม่วง ส่วนใหญ่พื้นที่ที่ปลูกมะม่วงจะเป็นหมู่ที่ 4 พื้นที่เหมาะสมกับการปลูกมะม่วง ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ มะม่วง มะพร้าว ฯลฯ และในอนาคตจะพัฒนาและสนับสนุนให้ประชาชนใน ท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างอาชีพใหม่ และพัฒนาอาชีพเดิมให้เข้มแข็งและแข่งขันได้ตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 10 - 20%

ด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งน้ำ ประกอบไปด้วย

แม่น้ำ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ แม่น้ำประแส

คลอง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) คลองแสมผู้ 2) คลองหนองโรง

การระบายน้ำ

พื้นที่น้ำท่วมถึง คิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด ระยะเวลาเฉลี่ยที่น้ำ

ท่วมขังนานที่สุด 5-10 วัน ประมาณช่วงฤดูฝน

น้ำเสีย

เทศบาลตำบลปากน้ำประแส มีการบำบัดน้ำเสียไว้บริการสำหรับประชาชนในเขตพื้นที่ ซึ่งปริมาณน้ำเสียในแต่ละวันจะมีจำนวนมาก เพราะเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นชุมชนแออัดมีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการปล่อยน้ำเสียทิ้งลงแม่น้ำฯ ซึ่งเทศบาลกำลังดำเนินการแก้ไข โดยการจัดเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำทุกสัปดาห์

แม่น้ำประแส

ตารางที่ 5 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำประแส ประจำเดือนมกราคม 2555

ดัชนีที่ทำการตรวจวัด	ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ	มาตรฐาน
1. ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH)	8.12	5.5 - 9.0
2. ค่าออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำ (DO)	5.06	4.0
3. ค่าอุณหภูมิ (Temperature)	27.4	33.0

ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลปากน้ำประแส, 2555.

ขยะ

ปริมาณขยะ 3 - 4 ตัน ต่อวัน โดยใช้รถยนต์ที่ใช้จัดเก็บขยะรวม 2 คัน ปริมาณที่สามารถเก็บขนได้ จำนวน 3 - 4 ตันต่อวัน กำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ คัดแยกขยะอินทรีย์ ถูพลาสติก โฟม เป็นบางส่วน ที่ดินสำหรับกำจัดขยะได้เช่าที่ทิ้งขยะของเทศบาลตำบลเมืองแกลง เนื่องจากไม่มีที่ทิ้งขยะในเขตพื้นที่

ด้านสาธารณสุขโรคและการสื่อสาร

การประปา

1. ครั้วเรือนที่ใช้น้ำประปาในตำบลปากน้ำประแสจำนวน 1,689 ครั้วเรือน
2. หน่วยงานเจ้าของกิจการประปาในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแส คือ สำนักงานประปาปากน้ำประแส
3. น้ำประปาที่สำนักงานประปาปากน้ำประแสผลิตได้ 9,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

4. น้ำประปาที่ต้องการใช้ จำนวน 2,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
5. แหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปาและแหล่งน้ำดิบสำรอง "อ่างเก็บน้ำเขาจุก"

การไฟฟ้า

1. ครั้วเรือนที่ใช้ไฟฟ้าในตำบลปากน้ำกระแสมี่ทั้งสิ้นจำนวน 4,066 ครั้วเรือน
2. ครอบครัวยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 0 ครัวเรือน
3. พื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้าคิดเป็น 100% ของพื้นที่ทั้งหมด
4. ไฟฟ้าสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่ให้บริการแก่ประชาชน
จำนวน 36 จุด (มิเตอร์ใหญ่) ครอบคลุมถนน 10 สายหลัก

5. ถนนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่ที่มีไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน 29 สาย

การสื่อสาร

1. จำนวนโทรศัพท์ส่วนบุคคลในตำบลปากน้ำกระแสมี่ให้บริการประชาชนทั้งสิ้น 445 เลขหมาย แยกเป็น บ้านพัก 410 เลขหมาย, ธุรกิจ 13 เลขหมาย และหน่วยงานราชการ 22 เลขหมาย

2. จำนวนโทรศัพท์สาธารณะในเขตตำบลปากน้ำกระแสมี่ 41 เลขหมาย แยกเป็น โทรศัพท์ TOT จำนวน 6 ตู้

3. จำนวนชุมสายโทรศัพท์ในเขตตำบลปากน้ำกระแสมี่ 1 ชุมสาย แต่เป็นลักษณะชุมสายสัญญาณ ไม่มีการให้บริการด้านการชำระค่าใช้จ่าย และจำนวนเลขหมายที่สามารถให้บริการได้สูงสุด จำนวน 600 เลขหมาย

4. การไปรษณีย์โทรเลข ตำบลปากน้ำประแสมี่ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขของการสื่อสารแห่งประเทศไทย จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลฯ ให้บริการเกี่ยวกับการไปรษณีย์ อัตราการใช้บริการของประชาชนประมาณ 90 - 120 รายต่อวัน ยกเว้นในช่วงมีการจัดรายการ การให้บริการของประชาชนจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นประมาณ 10 -15 % การใช้บริการเฉลี่ยประมาณ 2,500 - 3,000 รายต่อเดือน มีตู้ไปรษณีย์ให้บริการ จำนวน 3 ตู้

5. สื่อมวลชนในพื้นที่ เทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่ศูนย์บริการข้อมูลต่าง ๆ ตามชุมชนจำนวน ชุมชนละ 1 จุด เพื่อบริการ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไว้บริการแก่ประชาชน

6. ระบบเสียงตามสาย/หอนกระจายข่าวในพื้นที่ให้บริการได้ครอบคลุมคิดเป็นร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่

7. หน่วยงานที่มีข่ายวิทยุสื่อสารในพื้นที่

- 7.1 สถานีตำรวจภูธรตำบลปากน้ำประแสมี่
- 7.2 ศูนย์ดับเพลิงเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่
- 7.3 ศูนย์ อปพร. เทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี่

ด้านคมนาคม

การคมนาคมในตำบลปากน้ำกระแสด เส้นทางที่เข้าสู่ตำบลปากน้ำกระแสด มี 2 ประเภท คือ ทางน้ำ และทางบก มีรายละเอียดดังนี้

ทางน้ำ

ตำบลปากน้ำกระแสด เป็นตำบลที่เชื่อมติดกับหลายตำบล เส้นทางคมนาคมทางน้ำ จะเริ่มต้นจาก ตำบลทางเกวียน ตำบลทุ่งควายกิน จนถึงตำบลปากน้ำกระแสด ใช้แม่น้ำ ประแสเป็น เส้นทางสัญจร

ทางบก

ตำบลปากน้ำกระแสด มีเส้นทางคมนาคมทางบกในปัจจุบันด้วยการหลายเส้นทาง ดังนี้ เส้นทางแรก เริ่มต้นตั้งเมืองแกลง ตำบลทางเกวียน ถนนสุขุมวิท (ทางหลวงหมายเลข 3) ประมาณ 10 กิโลเมตร แยกเข้าถนนสุขุมวิท (ทางหลวงหมายเลข 3162) ประมาณ 8 กิโลเมตรถึง ตำบลปากน้ำกระแสด เส้นทางที่ 2 เริ่มต้นจากตำบลทางเกวียน (ชุมชนเมืองแกลง) ใช้เส้นทางถนน ทะเลน้อย แยกซ้ายสู่ถนนท่ากะพัก ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง แยกขวาเข้าสู่ ตำบล ทุ่งควาย กินอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ประมาณ 1 กิโลเมตร เข้าสู่ตำบลปากน้ำ กระแสด หมู่ที่ 5 (เนินยาง) เส้นทางที่ 3 เริ่มต้นจากตำบลทุ่งควายกิน ฝั่งตรงข้ามกับทางเข้าอุทยานเขาชะเมา ประมาณ 2-3 กิโลเมตร เข้าสู่ตำบลปากน้ำกระแสด หมู่ที่ 5 (เนินยาง)

แม่น้ำ/คลอง

แม่น้ำ ลำคลองที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำประแสใช้เป็นเส้นทางสัญจร ทางน้ำ แม่น้ำสายหลัก คือ "แม่น้ำประแส" ยาวประมาณ 3,000 เมตร กว้างประมาณ 300 เมตร เป็น เส้นทางสัญจรของเรือขนส่งสินค้า ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และเรือโดยสาร นอกจากนี้ยังมีคลอง เล็กที่เชื่อมติดกับแม่น้ำประแส จำนวน 2 คลอง ซึ่งเป็นแหล่งพัฒนารายได้ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ คือ "คลองแสมผู้" และ "คลองหนองโพรง"

การจัดการขนส่งมวลชน

เทศบาลตำบลปากน้ำประแส มีการจราจรทั้งทางบกและทางน้ำส่วนใหญ่จะเป็น ขนาดเล็ก ด้านการจราจรทางบกจัดทำได้ยาก แต่จะเป็นลักษณะการจัดตั้งสมาคมเพื่อให้บริการแก่ ประชาชน คือ รถจักรยานยนต์โดยสารสามล้อ บริการสำหรับประชาชนในพื้นที่ในระยะทางใกล้ๆ และรถยนต์โดยสารประจำทางไว้บริการสำหรับประชาชนที่จะเดินทางไปยังตัวเมืองจังหวัดระยอง โดยจะมีสถานีที่เป็นจุดๆ ในการรับส่งผู้โดยสาร และการจราจรทางน้ำจะเป็นลักษณะเรือรับจ้างขนาด เล็กไว้บริการให้ประชาชนสำหรับการข้ามฟาก

จากบริบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง มีความพร้อมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำระดับนานาชาติ สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านได้ จึงเหมาะสมที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งบริบทของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งเกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียวเป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ส่วนชุมชนปากน้ำประแสผู้วิจัยจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน

ปัญหาใหญ่ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ คือ ปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น โดยมีสาเหตุหลักมาจากการใช้พลังงานในภาคอุตสาหกรรมที่ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศ สำหรับประเทศไทยพบว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิ ในปี พ.ศ.2546 เท่ากับ 344.2 ล้านตัน และมีปริมาณมากเป็นลำดับ 24 ของโลก ซึ่งมีสาเหตุมาจากภาคพลังงาน (56.1%) ภาคเกษตรกรรม (24.1%) ภาคของเสีย (7.8 %) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและป่าไม้ (6.6 %) และกระบวนการอุตสาหกรรม (5.4 %) ตามลำดับ (รัตนาวรรณ มั่งคั่ง, 2009)

ภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนา “รอยเท้าคาร์บอน” (Carbon Footprint) (รัตนาวรรณ มั่งคั่ง และคณะ, 2553: 1-2) เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อกระตุ้นให้มีการจัดการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการผลิต นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนให้มีการแสดงข้อมูลคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์เพื่อสื่อสารไปยังผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมบรรเทาปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งพบว่าหลายประเทศให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์อาหาร เนื่องจากเป็นสินค้าอุปโภคหลักที่มีส่วนในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการบริโภคระดับครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ โดยความหวังว่าผู้บริโภคจะใช้ข้อมูลคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดคาร์บอนฟุตพริ้นท์หรือปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ต่ำของผู้บริโภค จะเป็นแรงผลักดันให้ผู้ผลิตสินค้าพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์และขนส่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจ

คาร์บอนต่ำหรือเศรษฐกิจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกนั่นเอง (รัตนาวรรณ มั่งคั่ง และคณะ, 2553: 1-2)

โลกร้อนขึ้นเพราะมนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจนเกินความจำเป็น และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของมนุษย์ คือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพภูมิอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไปจากการเปลี่ยนแปลงนี้ได้หันกลับมาทำร้ายเราอย่างรุนแรงและรวดเร็วจนยากที่จะรับไหว รวมทั้งทำให้การท่องเที่ยวไม่อาจดำเนินการได้อย่างง่ายดายตาย เช่น น้ำท่วม คลื่นถล่ม ดินพังทลาย รวมไปถึงภัยธรรมชาติต่างอีกมากมายที่สร้างความเสียหายอันใหญ่หลวงและทำให้เกิดความสูญเสีย แสดงให้เห็นว่าปัญหาภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เกิดจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่องเป็นสาเหตุหลักของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากถึง 4.9% ของปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทั้งหมด (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558: 16)

จากผลกระทบของภาวะโลกร้อนข้างต้น ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงทำให้แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม และส่งผลกระทบต่อทางอ้อมเพราะขาดสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว หรือเกิดอุปสรรคขัดขวางการเดินทางท่องเที่ยว งานวิจัยนี้จึงนำเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนมาพิจารณา เพื่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการเกิดภาวะโลกร้อน

แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการ (7 GREENs Concept)

แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการ (7 GREENs) เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่น และตั้งใจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่จะร่วมรับผิดชอบ และเชิญชวนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันสร้างอนาคตใหม่ให้แก่การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการแสดงออกถึงหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องดูแลโลกใบนี้ร่วมกัน แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการ (7 GREENs) คือแนวคิดที่ต้องการให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555)

ตารางที่ 6 แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

แนวคิด 7 GREENs	ความหมาย
Green Heart หัวใจสีเขียว	หัวใจที่เคารพในวิถีแห่งธรรมชาติ ตระหนักและศรัทธาในพลังอันยิ่งใหญ่ มิใช่เพียงแค่วัดหรือพูด ต้องลงมือทำ
Green Logistics การเดินทางสีเขียว	วิธีการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่ผสมผสานแนวคิดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
Green Attraction แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว	ประสานการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ให้ได้ ภายใต้การจัดการที่มีประสิทธิภาพ
Green Community ชุมชนสีเขียว	ชุมชนท่องเที่ยวที่รู้เท่าทัน ผสานผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว พร้อมรักษาอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างสมดุล
Green Activity กิจกรรมสีเขียว	กิจกรรมที่สามารถทำได้เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน トラบเท่าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
Green Service การบริการสีเขียว	ธุรกิจการท่องเที่ยวที่จริงจังด้วยการเลือกใช้วัตถุดิบและควบคุมการปล่อยของเสียกลับคืนสู่ธรรมชาติที่ผ่านการบำบัดทุกครั้ง
Green Plus ความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม	การให้คืนกลับแก่โลกใบนี้ด้วยความตั้งใจผ่านกิจกรรมอันหลากหลายที่แต่ละคนเลือกทำได้ตามความสมัครใจ

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555.

สรุปแนวคิด 7 GREENs เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับโลก ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยลดปัญหาโลกร้อนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในงานวิจัยนี้จะนำแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว 7 ประการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมานานหลายสิบปีในประเทศไทย โดยมีหลักการอยู่ที่การค้าอย่างมีคุณธรรม เนื่องจากโลกมีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมถอยลง แต่ธุรกิจก็ยังคงมีความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่สูงขึ้น รวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 453) ผู้วิจัยนำเสนอออกมาเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ความหมายหากแยกเป็นรายคำศัพท์ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 454) ได้ว่า

Corporate หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อแสวงหาผลกำไร

Social หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีวิถีร่วมกันทั้งโดยธรรมชาติหรือโดยเจตนา และยังรวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมที่รายรอบประกอบ

Responsibility หมายถึง การยอมรับทั้งผลที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของกิจการนั้นๆ ตลอดจนการรับภาระในการป้องกัน ปรับปรุง แก้ไขของผลที่ไม่ดี รวมถึงการสร้างสรรค์และบำรุงรักษาไว้ซึ่งผลที่ดีที่จะส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มต่างๆ อีกด้วย

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) หรือบรรษัทภิบาล หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุขได้ (สถาบันไทยพัฒนา, 2550)

ความหมายโดยสรุปของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) คือ กิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อความเจริญก้าวหน้าด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มุ่งให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมและสังคมเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในกิจกรรมนั้น

ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม

การเจริญเติบโตของธุรกิจ มาจากการพัฒนาองค์กรให้มีความเก่งอยู่ในตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจนั้นๆ แนวคิดทฤษฎีทางธุรกิจที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดสู่องค์กรส่วนใหญ่ ล้วนมุ่งไปที่การพัฒนาให้เป็นองค์กรที่เก่ง แต่สำหรับแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมมุ่งไปที่การสร้างให้องค์กรมีความดีก่อให้เกิดความยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากหลักคุณธรรมทางศาสนา ที่ได้ถูกบรรจุเป็นแนวทางในการปฏิบัติของการดำเนินธุรกิจ นอกเหนือจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบที่อยู่นอกกระบวนการทางธุรกิจ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 456)

ประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์การที่นำแนวคิดความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมไปปฏิบัติจะเกิดผลลัพธ์ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ (Tangible) และในส่วนที่เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible) (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559: 457) ดังนี้

1. ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เช่น องค์กรสามารถสร้างรายได้และส่วนแบ่งตลาดเพิ่มจากการที่ลูกค้าพิจารณาเลือกซื้อสินค้าและบริการจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

2. ประโยชน์ที่เป็นนามธรรม เช่น องค์กรสามารถได้รับประโยชน์จากการวางตำแหน่งตราสินค้า (Brand Positioning) ให้อยู่ในใจลูกค้าเป็นอันดับต้นๆ ในประเภทสินค้าหรือบริการนั้นๆ โดยการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับการทำตลาดผลิตภัณฑ์

รูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม

Kotler&Lee (2005: 23) ได้จำแนกรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ 6 ชนิด ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงการจำแนกรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม

รูปแบบ	ความหมาย
1. การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause Promotion)	การจัดการเงินทุน วัสดุสิ่งของ หรือทรัพยากรอื่นขององค์กร เพื่อขยายการรับรู้และความหวังใจต่อประเด็นปัญหาทางสังคม
2. การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause-related Marketing)	การอุดหนุนหรือการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งจากการขายผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยเหลือหรือร่วมแก้ไขประเด็นปัญหาทางสังคมจำเพาะหนึ่งๆ
3. การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาสังคม (Corporate Social Marketing)	การสนับสนุน การพัฒนาหรือการทำให้เกิดผลจากการรณรงค์ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆมุ่งแก้ไขปัญหาสังคมกับส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม
4. การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate Philanthropy)	การช่วยเหลือประเด็นปัญหาสังคมโดยตรง ในรูปแบบการบริจาคเงิน หรือวัสดุสิ่งของ
5. การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering)	การสนับสนุนหรือจูงใจให้พนักงาน คู่ค้าร่วมสละเวลาและแรงงานในการทำงานให้แก่ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่และเพื่อตอบสนองประเด็นปัญหาสังคมที่องค์กรสนใจ
6. การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practices)	การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจระมัดระวังหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เพื่อการยกระดับสุขภาวะของชุมชนและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

ที่มา : Kotler&Lee, 2005: 23.

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน องค์กร รวมถึงตัวของนักท่องเที่ยวด้วยกันซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมกันเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อสังคมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ความเป็นมาของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลกสร้างความเสียหายให้แก่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมมากมาย ทำให้พลาดโอกาสในการค้นพบความงดงาม และประสบการณ์อันตื่นเต้นไปจากนักท่องเที่ยวผู้ใฝ่หาอิสระแห่งการเดินทาง ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณน้ำฝนมากขึ้นทำให้บางพื้นที่ประสบอุทกภัย บางแห่งเกิดภัยแล้งสะสมยาวนาน เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เห็นเด่นชัด เป็นต้น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555: 6)

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวและนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวกลุ่มชายหาดและแสงแดด (3Ss: Sea, Sand and Sun) ยังคงเป็นรูปแบบที่ยึดครองส่วนแบ่งทางการตลาดได้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามยังมีภาคธุรกิจการท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่งที่สนใจรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นสถานการณ์การท่องเที่ยวในอนาคตจะเป็นการพัฒนาสินค้าและการสื่อสารการตลาดโดยผสานแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำเสนอภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือเป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศเพิ่มมากขึ้น ในบางประเทศธุรกิจต่างๆ อาจจะต้องแสดงใบประกาศนียบัตรหรือเอกสารรับรองการผ่านเกณฑ์การตรวจสอบสมบัติของสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ประเด็นการสื่อสารสำคัญในอนาคตที่ผู้บริหารและนักการตลาดการท่องเที่ยวควรจับตามอง คือ การสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวโดยเน้นประเด็น “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555: 6) เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปตามการนำเสนอของสื่อที่นำเสนอในภาพของความรุนแรงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ โดยมีสาเหตุเชื่อมโยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

ความหมายของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นแนวทางสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงการปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน (Qingqing Zhang and Liu Chunji, 2011) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สภาพแวดล้อมบริเวณนั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น (Liu Min, 2011) เป็นการท่องเที่ยวที่ประสานกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติอย่างลงตัว (Zhou Gefen, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558: 8-9) ที่กล่าวว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยก๊าซ

คาร์บอนให้น้อยลงเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ดี ควรที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด และมีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลงหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ช่วยปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยลง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขจากการท่องเที่ยว ตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมอย่างยั่งยืน

แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Management) ในบริบทของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ควรนำหลักการของการจัดการท่องเที่ยวบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานอันเป็นหลักปฏิบัติเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการสร้างสังคมแบบลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Low Carbon Society) ดังที่ สิริรินทร์เทพ เต๋าศุภชัยและคณะ (2553) ได้ระบุว่าการจัดการท่องเที่ยวควรอยู่บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะการมุ่งแต่สร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีแผนปฏิบัติที่สัมพันธ์กับสถานะของประเทศและประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ก็จะมีเกิดขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555: 49) ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคให้อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และ

คุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมาย คือ เชื่อมโยงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง สร้างสมดุล มั่นคง เป็นธรรม ยั่งยืน พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง

การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Management) จำเป็นต้อง สร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวให้หันมาเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ ช่วยเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับคนในท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดความยั่งยืนทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างต้นแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้สามารถนำไปต่อยอดขยายผลในพื้นที่อื่นๆ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นำไปสู่ “การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ” (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558: 9) ตามแนวทางดังต่อไปนี้

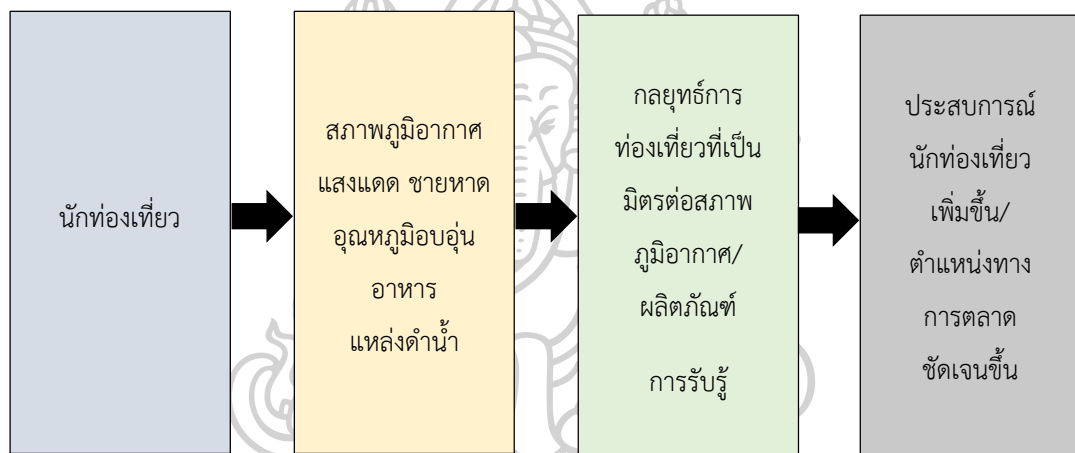
1. สร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยเข้าไปสนับสนุนด้านองค์ความรู้และจัดทำต้นแบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาแก่ชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการที่พัก และร้านอาหาร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
2. สำรวจและจัดทำแผนที่ เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
3. สร้างภาพลักษณ์และพัฒนากิจกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
4. การมีส่วนร่วม (Co-creation) การท่องเที่ยวจะยั่งยืนได้ต้องเกิดจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันรับผลประโยชน์ จึงจะได้มาซึ่งความยั่งยืน

สรุปแนวคิดของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ด้วยสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ ช่วยเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับคนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสื่อสารที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สร้างโอกาสการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourist Destination) จากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ทั้งนี้แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำยังช่วยลดต้นทุนการผลิต และสามารถช่วยประหยัดพลังงานได้อีกทางหนึ่งด้วย แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ควรประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ สร้างความแข็งแกร่งของช่องทางการส่งเสริมการขายและขยายการรับรู้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำสู่กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในแต่ละองค์กรแบบองค์รวม ส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมี

ส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Energy Efficiency) และพลังงานทดแทน (Renewable Energy) ซึ่งช่วยปกป้องสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ช่วยสนับสนุนสินค้าของชุมชนเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและยังมีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในภาคขนส่ง พัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ นำเสนอประสบการณ์ใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว สร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวอยู่เสมอและรักษาคุณภาพในการบริการอย่างต่อเนื่อง ขยายความร่วมมือสู่ระดับสากล และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558: 7)

ภาพที่ 4 กลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
ที่มา : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558.

สรุปกลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้การท่องเที่ยวด้วยการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่วางไว้ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วิธีการและแนวทางจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

การลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการท่องเที่ยวให้ลดลงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และปฏิบัติตามหลักวิชาการอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ต้องพิจารณาเพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558) ได้แก่

1. สิ่งปลูกสร้างอนุรักษ์พลังงาน

การประหยัดพลังงานที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มตั้งแต่การออกแบบสิ่งปลูกสร้างโดยการใช้ฉนวนป้องกันความร้อนมาใช้ในการก่อสร้างอาคาร หรืออีกวิธีหนึ่งที่ใช้ต้นทุนต่ำ คือ การวางตำแหน่งอาคารโดยอาศัยร่มเงาจากต้นไม้ นอกจากนี้การสร้างระบบหมุนเวียนอากาศภายในตัวอาคารก็ช่วยประหยัดพลังงานได้ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้บางครั้งอาจไม่สู้ภูมิปัญญาไทยที่ทั้งประหยัด ง่าย และอยู่ใกล้ตัว

2. การออกแบบสถาปัตยกรรมอย่างยั่งยืน

การออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังสามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และเผยแพร่เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ผ่านงานออกแบบสถาปัตยกรรม ส่วนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ผู้ออกแบบควรเลือกใช้วัสดุที่ทำให้รู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ เช่น กรวด ดิน หิน งานหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

3. การจัดการพลังงานและเครื่องใช้ไฟฟ้า

เครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้อำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การเลือกเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ถูกต้องสามารถประหยัดพลังงานและลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ วิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการประหยัดพลังงานคือการคำนึงถึงการอนุรักษ์พลังงานตั้งแต่การวางแผน การออกแบบ การดำเนินงาน เช่น การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ทันสมัย การตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศให้เหมาะสม การลดการใช้แสงสว่างที่ไม่จำเป็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถประหยัดไฟฟ้าได้จำนวนมาก

4. พลังงานหมุนเวียน

การจัดการพลังงานหมุนเวียนอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการสามารถนำมาทำให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจพลังงานทดแทนได้ การแสดงปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงช่วยทำให้นโยบายสิ่งแวดล้อมของธุรกิจท่องเที่ยวชัดเจนขึ้น ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีหลายอย่างมาใช้ เช่น เซลล์แสงอาทิตย์ ก๊าซชีวภาพ พลังงานลม เครื่องปรับอากาศที่ใช้พลังงานไฟฟ้าร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการเพิ่มศักยภาพด้านนวัตกรรมในธุรกิจท่องเที่ยว

5. การคมนาคม

การขนส่งนักท่องเที่ยวรวมทั้งพนักงานที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยว การขนส่งสินค้า การขนย้ายของเสีย และบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการคมนาคม การจัดการคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวควรมีการจัดการขนส่งท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการจราจรที่ไม่จำเป็น ลดการใช้รถส่วนบุคคล ส่งเสริมการใช้บริการขนส่งสาธารณะ การใช้รถยนต์ทันสมัยหรือการขับด้วยอัตราความเร็วที่เหมาะสมช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การเลือกใช้

ยานพาหนะที่ประหยัดพลังงานทำให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวและพักผ่อนในวันหยุดได้โดยปราศจากมลภาวะทางเสียงและการจราจรติดขัด

6. การอนุรักษ์ธรรมชาติ

การอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นการอนุรักษ์พรรณพืชและระบบนิเวศที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ผู้ประกอบการควรคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศตามธรรมชาติในการออกแบบภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวก และพิจารณาถึงความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น ดังนั้น การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอาจมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่พืชและสัตว์ประจำถิ่น และควรให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศด้วย การอนุรักษ์ธรรมชาติช่วยให้เอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีความแตกต่างอย่างชัดเจนซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ ประเด็นสำคัญและมักจะคาดไม่ถึงที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คือ การใช้แสงสว่างบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในเวลากลางคืนซึ่งเป็นอันตรายต่อแมลงและสัตว์ทะเล จึงควรมีนักชีววิทยาคอยช่วยดูแลและควรมีมาตรการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น สร้างภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วยพืชพรรณท้องถิ่น การปลูกป่าและฟื้นฟูธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงการใช้แสงสว่างที่ไม่จำเป็นในเวลากลางคืน

7. การประหยัดน้ำ

การประหยัดน้ำช่วยลดการใช้พลังงานและการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ พลังงานน้ำส่วนใหญ่ในการท่องเที่ยวมักใช้ไปกับการซักล้าง ครีว สวน และห้องน้ำ แม้จะสามารถหาวิธีบำบัดและนำน้ำเสียกลับไปใช้ใหม่ได้แต่ก็ควรหลีกเลี่ยงการก่อปัญหาดีกว่าการหาทางแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีทุกชนิดจำเป็นต้องใช้พลังงาน

8. การจัดการขยะ

การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ สินค้าที่ใช้ในธุรกิจการท่องเที่ยวล้วนก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากกระบวนการผลิตทั้งสิ้น และหลังจากการใช้แล้วยังกลายเป็นขยะที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จึงควรหลีกเลี่ยงขยะที่เป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มากที่สุด ควรทำข้อตกลงให้ผู้ผลิตรับซื้อบรรจุภัณฑ์คืน ระบบเติมสารเคมีเพื่อบำบัด (dosing system) และการทำปุ๋ยหมักเป็นแนวทางและมาตรการที่ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ปกติแล้วแก้ว กระดาษ กระดาษแข็ง พลาสติก และโลหะ สามารถนำมารีไซเคิลได้และเป็นที่ต้องการของบริษัทจัดการขยะ อย่างไรก็ตามการจัดการขยะไม่ได้หมายถึงขยะที่เกิดจากนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ควรขยายให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายอื่นด้วย ซึ่งรวมไปถึงการก่อสร้างอาคารให้แข็งแรง ใช้วัสดุที่ทนทาน ลดการซ่อมแซม รวมทั้งสินค้าตกแต่งภายในที่มีคุณภาพและคงทน

9. การจัดการน้ำเสีย

คุณภาพของน้ำทะเลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกพักผ่อนชายหาดและการดำน้ำ ดังนั้น การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีความสำคัญมาก ทั้งในด้านมาตรการปรับตัวและการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัจจุบันมักมีการปล่อยน้ำเสียเข้าบ่อบำบัด ปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม และปล่อยลงทะเลทั้งทางตรงและทางอ้อม มาตรการที่ควรปฏิบัติในการจัดการน้ำเสีย เช่น การติดตั้งโรงบำบัดน้ำเสีย การหลีกเลี่ยงสารเคมีที่ไม่จำเป็น โรงบำบัดน้ำเสียชีวภาพ และการออกกฎหมายที่ควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงพื้นดินหรือทะเล

10. สินค้าท้องถิ่น

บริษัทท่องเที่ยวควรใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมากกว่าใช้สินค้านำเข้าจากต่างถิ่น การนำงานฝีมือและเครื่องเรือนที่ผลิตในท้องถิ่นมาใช้ตกแต่งที่พักจะช่วยสร้างบรรยากาศอันเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ เนื่องจากสินค้าท้องถิ่นแสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นได้พัฒนาและขายสินค้าที่มีเอกลักษณ์ตามประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

ชุมชนคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Communities)

ชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการชุมชนในภาพรวมให้เป็นชุมชนคาร์บอนต่ำเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำให้เป็นไปอย่างยั่งยืนเพราะนักท่องเที่ยวต่างหมุนเวียนกันมาจากที่ต่างๆ มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเมื่อมาถึงจุดหมายแล้วแนวปฏิบัติและสภาพแวดล้อมของเมืองนั้นๆ รวมไปถึงวิถีของผู้คนในชุมชน (Lifestyle) ก็จะมีส่วนดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจและใส่ใจกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมากขึ้น ทั้งนี้คำว่า “ชุมชนคาร์บอนต่ำ” โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึง ชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly) ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานมีการใช้พลังงานทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชนลดปัญหาการจราจรติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการลดการขนส่งวัตถุจากภายนอกชุมชน เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วการจัดการและการให้บริการต่างๆ ในชุมชนคาร์บอนต่ำจะพิจารณาถึงองค์ประกอบหลักที่จะบ่งชี้ถึงความเป็นชุมชนที่มีกิจกรรม มาตรการ และการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่เป้าหมายคือการลดคาร์บอน ได้แก่ การที่ชุมชนนั้นๆ มีการใช้พลังงานทางเลือกทั้งพลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานลม หรือพลังงานน้ำ อีกทั้งยังมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่เกิดจากซากพืช ซากสัตว์ (Fossil Energy) มีการส่งเสริมมาตรการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy) มีการให้บริการโฮมสเตย์หรือที่พัก

ที่เน้นการออกแบบเฉพาะ เป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นมีการนำนวัตกรรมโครงสร้างอาคารแบบลดโลกร้อน รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ การลดขยะของเสียน้ำเสียในชุมชนและมีการนำวิธีการกำจัดทิ้งที่ไม่เปลืองพลังงานมาใช้ นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือการวางผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดของพื้นที่ และบรรยากาศในชุมชนซึ่งพลเมืองในนั้นควรจะต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงผลเสียของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็จะทำให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว การจัดการและการบริการคาร์บอนต่ำในชุมชน (Low Carbon Services) (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558) ได้แก่

1. การใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน

ชุมชนคาร์บอนต่ำจะมีความชัดเจนด้านการสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน และสมาชิกในชุมชนลดการใช้พลังงานที่ใช้แล้วหมดไป อีกทั้งยังปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูง อาทิ น้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ ส่วนพลังงานทดแทนในที่นี้หมายถึงพลังงานที่นำมาใช้แทนเชื้อเพลิงประเภทน้ำมันซึ่งนิยมใช้ในปริมาณมากกันทั่วโลก ทั้งนี้แหล่งของพลังงานทดแทนมี 2 แหล่งได้แก่ พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy) เป็นพลังงานที่มาจากแหล่งต้นกำเนิดที่ผลิตพลังงานนั้นขึ้นมาเอง โดยที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ได้ใหม่อีก ส่วนใหญ่เป็นพลังงานสะอาด เช่น พลังงานจากชีวมวล (Biomass) ซึ่งได้แก่ ฟืน แกลบ กากอ้อย และมูลสัตว์ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ฯลฯ รวมไปถึงพลังงานทางเลือก (Alternative Energy) อื่นๆ ซึ่งเป็นพลังงานจากแหล่งฟอสซิลอื่นที่ไม่ใช่น้ำมัน เช่น พลังงานจากถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ ทศนคติและความตระหนักของคนในชุมชนต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก การให้ความรู้และข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องจะช่วยกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการเสียสละและใส่ใจกับการลดการใช้พลังงานรวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พลังงานฟุ่มเฟือย

2. การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน

ปัจจุบันการออกแบบภูมิทัศน์รวมถึงโครงสร้างอาคารในเมืองท่องเที่ยว นิยมนำแนวคิดการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแนวคิดประหยัดพลังงานหรือการออกแบบที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมไปจนถึงการใช้ชื่อว่าเป็นแนวคิดเพื่อการสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Society) การวางผังเมืองที่ตื่นอกจากเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมืองแล้ว ยังง่ายต่อการบริหารจัดการ การวางระบบขนย้ายขยะ ของเสียและน้ำเสีย ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะต้องอยู่ไกลจากแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค รวมไปถึงความสะดวกในการเดินทางสัญจรระยะทาง ไม่มีปัญหาการจราจรติดขัดซึ่งจะสร้างมลภาวะและก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมา ทั้งนี้การออกแบบบ้านประหยัดพลังงานเน้นการใช้แสง

และลมจากธรรมชาติเป็นหลักการเบื้องต้นของการออกแบบบ้านซึ่งสามารถให้บริการเป็นโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

3. การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน

นอกจากจะต้องพิจารณาถึงเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเดินทางสัญจรในชุมชนแล้ว การลดการใช้พลังงานโดยการไม่นำเข้าวัตถุดิบในการประกอบอาหารจากภายนอกพื้นที่ และนำเสนอเมนูอาหารคาร์บอนต่ำในท้องถิ่น เน้นความหลากหลายและเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ในพื้นที่ ชุมชนในภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการให้บริการอาหารทะเลจากการประมงพื้นบ้าน การมีชื่อเสียงด้านอาหารทะเลในกลุ่มนักท่องเที่ยวอยู่แล้วจึงเป็นโอกาสที่จะไม่ต้องลำเลียงไปส่งขายนอกพื้นที่ สามารถประกอบอาหารให้บริการนักท่องเที่ยวได้ วัตถุดิบที่ใช้ เช่น ผักสวนครัว พืชสมุนไพร อาทิ ขิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด โหระพา สามารถปลูกในชุมชนได้เอง รวมไปถึงน้ำมันมะพร้าว กัลฉ่าย ซึ่งร้านอาหารในชุมชนหลายแห่งได้นำเสนอ กัลฉ่ายบวชชี เป็นเมนูของหวานคาร์บอนต่ำของเกาะช้าง เป็นต้น นอกจากนี้การสลับเมนูไปตามฤดูกาลของผักและส่วนประกอบในอาหารทำให้เมนูนั้นมีความสด ประจุจากวัตถุดิบที่ไม่ต้องเก็บหรือแช่แข็ง นอกจากนี้การให้บริการโฮมสเตย์ของชุมชนท้องถิ่นยังสามารถเน้นการออกแบบให้ใช้แสงธรรมชาติและการนำพลังงานทางเลือก เช่น แผงโซลาร์เซลล์ มาใช้เป็นแหล่งพลังงาน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ

ในการบริหารจัดการชุมชนการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการขับเคลื่อนเมืองท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) ชุมชนท่องเที่ยวคือเจ้าของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ในด้านผลประโยชน์ ชุมชนท่องเที่ยวมีส่วนกับรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ดังนั้น การขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจึงเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตท้องถิ่นที่เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการได้สัมผัสประสบการณ์แบบใหม่ใกล้ขีดธรรมชาติที่ไม่สามารถหาได้ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวของชุมชนจะถูกขับเคลื่อนจากเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำมีรากฐานจากวิถีชีวิตชุมชนที่มีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น กิจกรรมใดๆ ของชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ มีดังนี้

แผนแบบองค์รวม (Holistic Plan) ในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ ปัจจัยแห่งความสำเร็จหนึ่งคือ การวางแผนแบบองค์รวมที่มีการคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนผังการใช้ประโยชน์โดยรวมของชุมชน และระบบสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวก

สะดวกนักท่องเที่ยวทั้งในด้านประสบการณ์และความเพลิดเพลินใจในการท่องเที่ยว และการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวตามที่มีการออกแบบเรื่องราวและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ ควรมีการจัดวางผังการใช้ประโยชน์และแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวม

จิตสำนึก (Mindset) การขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน เนื่องจากถึงแม้ว่าชุมชนท้องถิ่นมีการวางระบบการบริหารจัดการแบบองค์รวม มีการออกแบบผังการใช้ประโยชน์และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยองค์รวม แต่ชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการกิจกรรมคาร์บอนต่ำทั้งการใช้พลังงานทางเลือก การประหยัดพลังงาน หรือการรักษาสีเขียวที่ยั่งยืน ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำได้ ดังนั้น แผนแบบองค์รวม (Holistic Plan) เปรียบเสมือนฮาร์ดแวร์ของชุมชนคาร์บอนต่ำ และจิตสำนึก (Mindset) เปรียบเสมือนซอฟต์แวร์ในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำ

การบริการ (Service) การบริการในส่วนนี้เป็นการประยุกต์แนวคิดการบริการ (Service) จากกระบวนทัศน์การบริการของการตลาด (Service-Dominant Logic of Marketing) ที่ให้ความสำคัญกับการบริการ ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างคุณค่าหรือผลประโยชน์ให้กับลูกค้า ซึ่งในกรณีนี้คือนักท่องเที่ยว (Vargo and Lusch, 2008) ด้วยเหตุนี้ การบริการในส่วนนี้จึงเกี่ยวข้องกับการนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำอื่นๆ และเป็นกำลังในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืนโดยอาศัยรากฐานที่สำคัญคือ การวางแผนแบบองค์รวม และจิตสำนึกของคนในชุมชน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนคาร์บอนต่ำคือชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly) ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานมีการใช้พลังงานทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชนลดปัญหาการจราจรติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการลดการขนส่งวัตถุพิษจากภายนอกชุมชน เป็นต้น ซึ่งแนวทางการจัดการชุมชนคาร์บอนต่ำผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการชุมชนแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย ความหมายของการปฏิบัติที่เป็นเลิศและขั้นตอนการจัดทำกรณีศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังนี้

ความหมายของการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

วันทนา เมืองจันทร์และเต็มจิต จันทคา (2548: 12) กล่าวว่า วิธีการจัดการความรู้ที่ง่าย คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวิธีการทำงานแบบ Best Practices องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ การมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยงานต่างๆ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับในด้านต่างๆ โดยมีการเผยแพร่วิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้นำไปปรับใช้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บรูซีย์ ศิริมหาสาคร (2548) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศเป็นวิธีปฏิบัติในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้นเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง และสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช ที่กล่าวว่า Best Practices เป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่องซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกหน่วยงาน จากหลายช่องทาง ทั้งตัวผู้นำ ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือภาวะปัญหา และการริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาที่มีขั้นตอน เมื่อมีวิธีการทำงานที่ดีต้องทำผ่านการเล่าเรื่องที่เป็นการทำงานของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้ามสายงาน ข้ามหน่วยงาน โดยเกิดขึ้นในระดับบุคคล ระดับกลุ่มคน และระดับหน่วยงานย่อย Best Practices ที่ได้ควรมีการบันทึก เขียนรายงานเพื่อการศึกษาพัฒนาและเผยแพร่ได้ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

สรุปได้ว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากฐานข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยงานต่างๆ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับและมีการเผยแพร่วิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้นำไปปรับใช้ให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง

ขั้นตอนการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

การจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีขั้นตอนดำเนินการ 6 ขั้นตอน (เอื้อมพร โศภณรักษ์กุล, 2558: 45-46) คือ การเตรียมการ การเลือกกรณีศึกษา การเก็บข้อมูล การเขียนกรณีศึกษา (Case Study) การประเมิน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ตารางที่ 8 ขั้นตอนการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ขั้นตอน	วิธีการ
1. ขั้นตอนการเตรียมการ	1.1 กำหนดกรอบแนวคิดทางการศึกษา 1.2 อ่านเอกสารการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีคนเขียนไว้ 1.3 กำหนดหัวข้อและรูปแบบ
2. ขั้นตอนการเลือกการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	2.1 การเลือกกระบวนการที่จะศึกษาและหน่วยงาน 2.2 การกำหนดระยะเวลาโครงการ 2.3 จัดทำแผนการเก็บข้อมูล 2.4 กำหนดผู้ประสานงานของทั้งสองฝ่าย
3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	3.1 กำหนดและเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) 3.2 กำหนดประเด็นหรือกรอบคำถามในการเก็บข้อมูล 3.3 กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล 3.4 ประสานงานและนัดหมายผู้ให้ข้อมูล 3.5 ลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล
4. ขั้นตอนการเขียนการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล 4.2 การเลือกรูปแบบการเขียน 4.3 การลงมือเขียนและเรียบเรียงการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 4.4 การตรวจทานแก้ไข 4.5 การจัดทำรูปเล่มหรือรายงาน
5. ขั้นตอนการประเมินการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	5.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยระบุกระบวนการปฏิบัติที่เป็นเลิศภายในองค์กร 5.2 ผู้วิจัยยืนยันด้วยแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น 5.3 กระบวนการเหล่านี้ทำให้องค์การประสบความสำเร็จด้านใด
6. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ	6.1 ผู้มีส่วนร่วมไม่เข้าใจในกระบวนการและความหมายของการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 6.2 ช่วงเวลา (Timeing) ในการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศไม่อำนวย 6.3 องค์กรไม่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่เป็นระบบเพียงพอ 6.4 ชุมชนไม่สามารถปฏิบัติตามการปฏิบัติที่เป็นเลิศได้

จากการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศประกอบไปด้วย การเตรียมการ การเลือกกรณีศึกษา การเก็บข้อมูล การเขียนกรณีศึกษา การประเมินกรณีศึกษาที่เป็นเลิศ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อนำไปสู่การจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งผู้วิจัยจะนำขั้นตอนการจัดทำการปฏิบัติที่เป็นเลิศจากพื้นที่ตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศมาใช้เป็นแนวทาง

ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่นำแนวคิดการปฏิบัติการ (Action) ผสมผสานกับการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วร่วมกระบวนการตัดสินใจและดำเนินการจนสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอเกี่ยวกับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Participatory Action Research: PAR มีส่วนผสมของคำสำคัญ 2 คำ ได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) และคำว่าปฏิบัติการ (Action) โดยจะต้องบูรณาการทั้งการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการเข้าด้วยกัน (ศิริพงศ์ พยอมแย้ม, 2547: 8-9) เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันของบุคคลที่หลากหลายที่ยึดหลักการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมเรียนรู้ร่วมรับผิดชอบจากสิ่งที่คิดร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันเพื่อนำไปใช้ได้จริง มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาชุมชน สังคม และผู้ที่เข้าร่วมในการทำวิจัย (นลินี กังศิริกุล, 2547: 3) เป็นข้อเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ตามพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชน ด้วยการบูรณาการการออกแบบ การวางแผน การวิจัย และการมีส่วนร่วมเป็นงานวิจัยที่มีแบบแผน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย การมีคุณค่า และการแก้ไขปัญหา (Seidel, 1982) เป็นแนวทางการทำงานวิจัยที่ต้องมีการจัดเตรียมคนเพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาเฉพาะอย่างเป็นระบบ (Bruce, 2006: 224) ด้วยการแสวงหาทั้งแนวทางการปฏิบัติและการสะท้อนกลับ ทฤษฎีและการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ในการแสวงหาแนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหาที่ก่อกวนและสร้างความกังวลในระดับบุคคลและชุมชน (Peter and Hilary, 2008: 4)

สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแสวงหาความรู้ร่วมกันของบุคคลที่หลากหลาย ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันเรียนรู้ร่วม และร่วมกันรับผิดชอบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาในชุมชน สังคม และผู้ที่ร่วมในการทำวิจัย เป็นข้อเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ตามพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาเฉพาะอย่างเป็นระบบ

หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการศึกษาจากสถานการณ์จริงมากกว่าการสร้างขึ้นหรือการทดลอง มีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง สามารถใช้การวิจัยทางสังคมศาสตร์หรือการวิจัยนำร่อง (Pilot Study) ในการศึกษาเบื้องต้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ หรือการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบโดยรวมอย่างรวดเร็ว จึงต้องเป็นการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ บทบาทของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงมีความหลากหลายในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยได้แก่ การเป็นผู้นำ ผู้วางแผน ผู้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวก ผู้สอน ผู้ฟัง ผู้สังเกต ผู้สังเคราะห์และผู้รายงานผลและบทบาทสำคัญของนักวิจัย คือการให้ผู้มีส่วนร่วมวิจัยได้มีส่วนรับผิดชอบในกระบวนการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีวิทยาและสามารถดำเนินการวิจัยได้เองหลังจากผู้วิจัยออกจากพื้นที่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยมีบทบาทพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกให้มีการพูดคุยและการวิเคราะห์อย่างไตร่ตรองระหว่างผู้มีส่วนร่วมเป็นระยะ และการเขียนรายงานสรุปหลังจากเสร็จสิ้นการทำวิจัย (Rory, 1998) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการวิจัยที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่ชุมชน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือองค์การทางสังคมต่างๆ และ นักวิชาการหรือนักวิจัย ผู้ต้องการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน ล้วนเป็นกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ต้องการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาทำให้สามารถมีบทบาทร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาแนวคิด วิธีการจัดการในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงต้องมีกระบวนการตั้งแต่การศึกษาชุมชน ค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน จากการร่วมกระบวนการจะมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำเนินการวิจัยได้ด้วยตนเองแม้ที่วิจัยจะออกจากพื้นที่แล้ว (สิทธิธัญญ์ ประพุทธนิตินสาร, 2546: 17)

นอกจากนี้ณรงค์ ณ เชียงใหม่ (2545: 1-3) มีแนวคิดที่ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อผลักดันให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ เกิดความต้องการอยากเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ และเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานพัฒนาด้วยตนเอง ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ จะส่งผลให้การพัฒนามีความยั่งยืน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ร่วมรับรู้ เป็นขั้นตอนแรกของการมีส่วนร่วม ที่ต้องทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหानโยบายและแผนงานพัฒนาต่างๆ ที่ถูกต้องชัดเจน และประชาชนมีสิทธิ์รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญ (People and Community Right to Know)

2. ร่วมคิด เป็นขั้นตอนที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นการสร้างแนวทางการแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน (Decision Making) โดย

เริ่มจากการมีส่วนร่วมขั้นต้น (Initial Decision) ด้วยการศึกษาแสวงหาความต้องการที่แท้จริง และวิธีการที่จะทำให้สามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมโครงการ จากนั้นจึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) ด้วยการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการกำหนดแนวทางหรือโอกาสในการแก้ไขปัญหา ตามด้วยขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) ด้วยการให้โอกาสประชาชนที่มีความพร้อมและอาสาทำงาน เข้ามามีส่วนตัดสินใจในการเลือกดำเนินโครงการ

3. ร่วมทำ ด้วยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation) เป็นการให้โอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามโครงการที่ได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ทำให้มีส่วนผลักดันให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมของการเป็นเจ้าของโครงการที่ต้องร่วมกันดำเนินการให้บรรลุผล ซึ่งสามารถแสดงถึงการมีส่วนร่วมได้หลายลักษณะดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ด้วยการมีส่วนร่วมในการออกแรง การเสียสละทรัพย์สิน การให้วัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งของ การให้ความรู้และการให้คำแนะนำ เป็นต้น

3.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) ด้วยการมีส่วนร่วมสรรหาบุคคลที่มีศักยภาพมาทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดการมีส่วนร่วมการประสานงานการทำงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินโครงการ

3.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) ด้วยการสมัครใจอาสาเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน และมองประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดำเนินโครงการเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินโครงการ การตรวจสอบการดำเนินโครงการ และการประเมินผลสำเร็จของโครงการ รวมถึงผลลัพธ์ของโครงการว่าก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ นับว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญที่ทำให้รู้ผลการดำเนินโครงการของตนเอง

4. ร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ในโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมมีดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการได้รับการเพิ่มผลผลิต การมีรายได้ และการได้รับทรัพย์สิน เป็นต้น

4.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) เป็นการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากสังคม จากผลของการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ได้ส่งผลให้สังคมเกิดการ

พัฒนา ทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุขโภชนาการพื้นฐาน การสาธารณสุข ประชาชนจึงได้รับผลประโยชน์ ผ่านองค์กรทางสังคม ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้แก่ประชาชนในชุมชน

4.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) เป็นการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ได้แก่ “ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficiency) เป็นต้น”

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการศึกษาจากสถานการณ์จริง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่ชุมชน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือองค์กรทางสังคมต่างๆ และนักวิชาการหรือนักวิจัยในการวิจัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่หรือการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบโดยรวมอย่างรวดเร็ว จึงต้องเป็นการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และผลักดันให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ เกิดความต้องการอยากเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ และเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานพัฒนาด้วยตนเอง ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ร่วมรับรู้ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหานโยบายและแผนงานพัฒนาต่างๆ ที่ถูกต้องชัดเจน 2) ร่วมคิด ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นการสร้างแนวทางการแก้ปัญหา และการตัดสินใจร่วมกัน 3) ร่วมทำ ด้วยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เป็นการให้โอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามโครงการที่ได้ตัดสินใจ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมของการเป็นเจ้าของโครงการที่ต้องร่วมกันดำเนินการให้บรรลุผล 4) ร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (จำเริญ จิตรหลัง, 2553) มีขั้นตอนดังนี้

1. **ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase)** เป็นระยะเริ่มต้นของการวิจัยที่ต้องมีการเตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมก่อนเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย โดยมีจุดมุ่งเน้นให้การร่วมกระบวนการวิจัยได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport) เริ่มต้นจากการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาบุคคลสำคัญของชุมชน หรือกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย เพื่อเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย การทำความรู้จักระหว่างกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ อาจทำได้ด้วยการเข้าไปทำความรู้จักเป็นพิเศษกับคนในชุมชนที่สามารถเพื่อเป็นกุญแจแนะนำคนในชุมชนที่ผู้วิจัยอยากรู้จักต่อไป (Snowball Sampling Technique) และการเห็นความสำคัญ

ของการวิจัย รวมทั้งการลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน เป็นวิธีสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเรียนรู้ความคิดของคนในชุมชนและชุมชนมากขึ้น

1.2 การสำรวจศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางกายภาพ แหล่งทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชน ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมือง เป็นต้น ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกภาพถ่ายทางกายภาพและสถานที่สำคัญต่างๆ หรือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน รวมถึงการค้นหาเอกสารที่ได้บันทึกไว้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในหน่วยงานต่างๆ

1.3 คัดเลือกชุมชน (Selecting Community) การคัดเลือกชุมชนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ ของผู้วิจัย ซึ่งอาจให้ความสำคัญต่อการเลือกชุมชนที่ยังด้อยการพัฒนา (Disadvantage Community) และควรได้รับการพัฒนาต่อไป หรือการเลือกชุมชนตามปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข หรือชุมชนที่มีความพร้อมร่วมการพัฒนาเพื่อให้เป็นชุมชนต้นแบบแก่ชุมชนอื่น ซึ่งผู้วิจัยต้องคำนึงถึงโอกาสของการพัฒนาให้เกิดความเท่าเทียมของชุมชนต่างๆ เพื่อให้การวิจัยนำการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชน

1.4 การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) การตัดสินใจกำหนดพื้นที่ดำเนินการวิจัย จำเป็นต้องมีข้อมูลภาพรวมของชุมชน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการสำรวจชุมชน (Community Surveying) ด้วยตนเอง หรือการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนราชการ และองค์การพัฒนาเอกชน

1.5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการวิจัย ด้วยการเตรียมคนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้มีความพร้อมในการประสานความร่วมมือกัน โดยมีการเตรียมการ ดังนี้

1.5.1 เตรียมคนในชุมชน ด้วยการทำให้ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยกับกระบวนการวิจัย และการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและรวดเร็ว ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดประชุมในชุมชน เป็นต้น

1.5.2 เตรียมนักพัฒนา ได้แก่ ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอหรือพัฒนาการอำเภอประจำตำบล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่มีความสนใจร่วมกระบวนการวิจัยด้วยกัน ด้วยการจัดประชุมสร้างความเข้าใจในกระบวนการวิจัย การกำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างกัน และการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

1.5.3 เตรียมนักวิจัย ด้วยการประชุมเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตรงกัน และการปรึกษาหารือเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักวิจัยแต่ละคน แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน

1.5.4 เตรียมเครือข่ายความร่วมมือ ด้วยการที่นักวิจัยประสานงานกับองค์การทั้งภาครัฐและองค์การพัฒนาเอกชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมกระบวนการวิจัย พัฒนาสู่การเกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานวิจัย เพื่อช่วยให้กระบวนการวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) เป็นขั้นตอนที่เน้นการศึกษาวិเคราะห์ชุมชนและการให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education Participation-CEP) เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการจัดให้มีการประชุมให้ชาวบ้านได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ให้สามารถมองเห็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดแผนเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาต่อไป

2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) เป็นการประเมินความต้องการของชุมชน เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงและมีความเหมาะสมกับชุมชน และต้องมีความเป็นไปได้ โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมการพิจารณา เพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันได้

2.3 การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase) เป็นกระบวนการคัดเลือกโครงการและกิจกรรม ด้วยการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นว่าเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้

2.4 การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดร่วมกันว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

ทั้งนี้ระยะดำเนินการวิจัยอาจประสบปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ขึ้นอยู่กับความสนใจและยังขาดความรู้ความเข้าใจกระบวนการและผลประโยชน์ของการทำวิจัย มองว่าการวิจัยต้องให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการและคิดว่าเป้าหมายของการวิจัยอาจไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาของตนเองโดยตรง ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในกระบวนการวิจัย และมักเป็นผู้ฟังมากกว่า

3. ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase)

เป็นขั้นตอนวัดผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต้องประเมินผลร่วมกัน ด้วยการจัดประชุมนำเสนอผลการวิจัย เพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้อง ก่อนการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สร้างการเรียนรู้ระหว่างกัน และการเชื่อมโยงสู่การดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนได้ต่อไป ทั้งนี้การประเมินผลโครงการต้องไม่ตีกรอบการวัด เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ความพร้อมทั้งส่วนของนักวิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่เป็นชาวบ้าน การ

วัดผลควรให้ความสำคัญถึงการสามารถทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ การมองปัญหาของตนเองได้อย่างเข้าใจ เกิดความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมกระบวนการวิจัย และการนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนของตนต่อไปเป็นสำคัญ ดังนั้น ระยะเวลาติดตามและประเมินผลโครงการ จึงเป็นขั้นตอนที่ต้องมีการสร้างระบบการตรวจสอบงานวิจัย และการมีเครื่องมือประเมินผลการวิจัย เพื่อให้สามารถประเมินผลได้ชัดเจนว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง เป็นไปตามความต้องการหรือสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้หรือไม่

Kemmis and McTaggart (1988: 14) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนของการกำหนดแนวทางข้างหน้าว่าควรต้องดำเนินการวิจัยอย่างไร เพื่อไม่อยู่บนความเสี่ยงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสามารถลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นด้วยการกำหนดความคาดหวัง การมองอนาคต เพื่อนำไปสู่การเลือกแนวทางหรือกิจกรรมที่ต้องมีความยืดหยุ่นสูง

2. การปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการดำเนินการตามแผนที่กำหนด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงต้องมีการดำเนินงานอย่างมีเหตุผล และมีการควบคุม มีความยืดหยุ่น เพื่อลดความเสี่ยงและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง

3. การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และมีความยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูลตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่คาดคิดได้ด้วยการจับประเด็นอย่างรวดเร็ว

4. การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการประเมินผลการดำเนินการวิจัยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ผู้วิจัยต้องตัดสินใจให้ชัดเจนเพื่อชี้ชัดว่าควรปรับปรุงหรือแนะนำการดำเนินการต่อไปอย่างไร

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังนี้

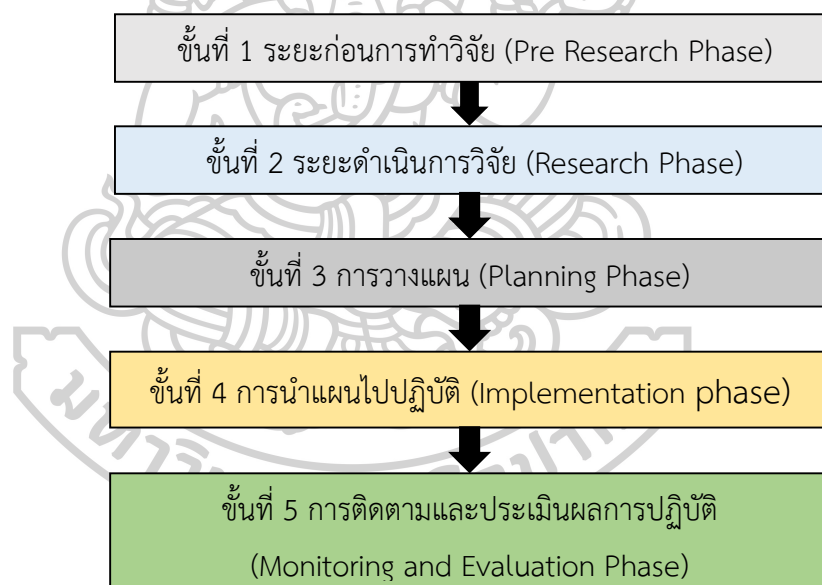
1. ระยะเวลาก่อนการทำวิจัย (Pre Research Phase) เป็นระยะเริ่มต้นของการวิจัยที่ต้องมีการเตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมก่อนเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) เป็นขั้นตอนในการศึกษา การวิเคราะห์ปัญหา การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อเป็นการประเมินปัญหา ความต้องการของชุมชนและการประเมินความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงและมีความเหมาะสมกับชุมชน โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันได้

3. การวางแผน (Planning Phase) เป็นกระบวนการคัดเลือกโครงการและกิจกรรม ด้วยการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นว่าเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้

4. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการตามแผน ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดร่วมกันว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และต้องมีการดำเนินงานอย่างมีเหตุผล มีการควบคุม มีความยืดหยุ่น เพื่อลดความเสี่ยง และพร้อมเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นขั้นตอนวัดผลสำเร็จของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต้องประเมินผลร่วมกัน ด้วยการจัดประชุมนำเสนอผลการวิจัย เพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้อง ก่อนการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สร้างการเรียนรู้ระหว่างกัน และการเชื่อมโยงสู่การดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนได้ต่อไป

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

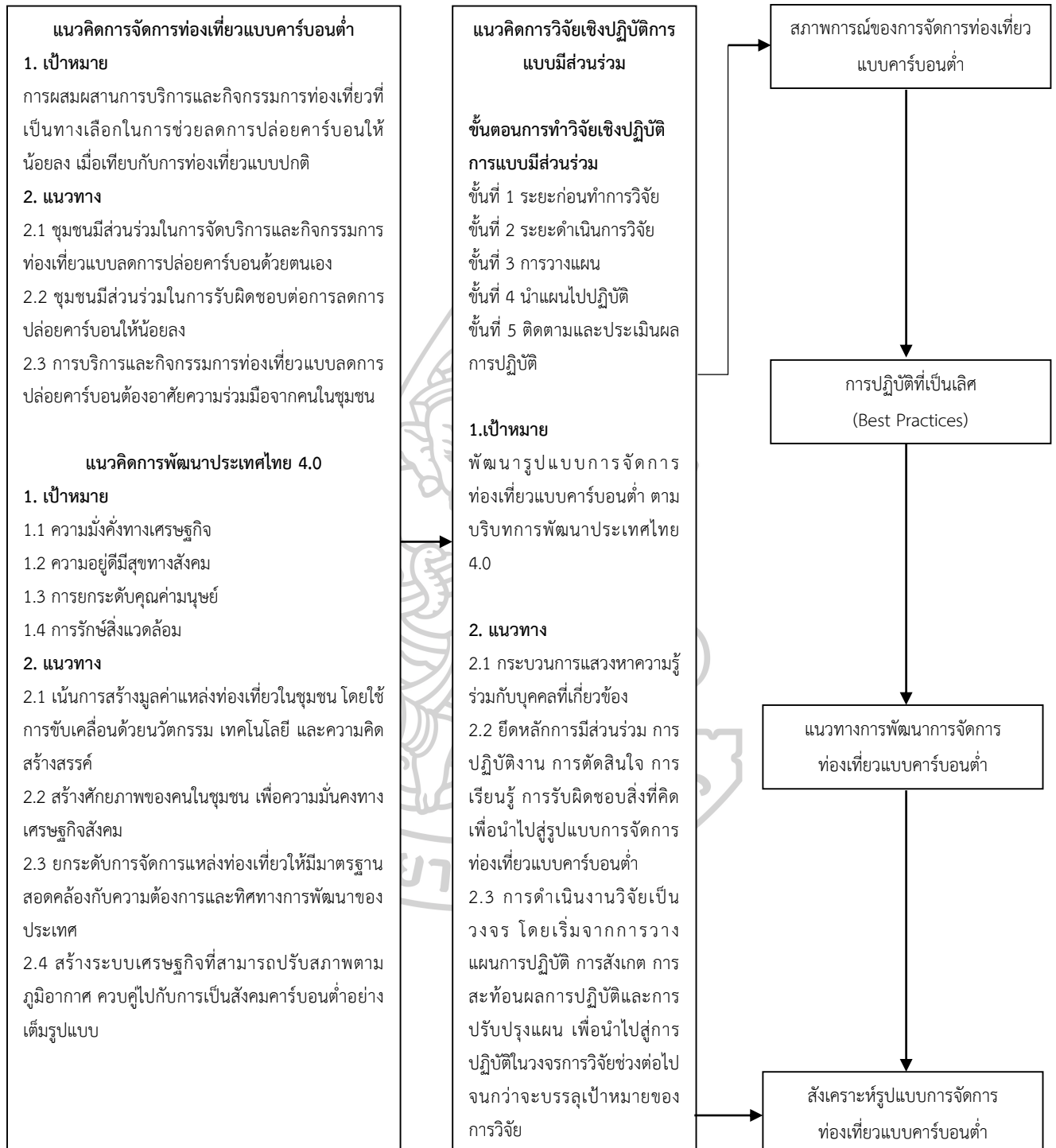
ในงานวิจัยนี้จะนำขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะเวลาก่อนการทำวิจัย (Pre Research Phase) ระยะเวลาดำเนินการวิจัย (Research Phase) การวางแผน (Planning Phase) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase) และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ (Monitoring and Evaluation Phase) มาใช้ดำเนินการวิจัยครบทุกขั้นตอน เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนปากน้ำประแส จังหวัดระยอง ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน แนวคิด 7 GREENs แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพองค์การ ประชาชน ชุมชน และชีวิตครอบครัว (Stringer, 1999, Cited in Creswell, 2002: 609) โดยมีสาระที่สำคัญคือ การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมจุดมุ่งหมายของความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยเปิดกว้างให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเกิดความร่วมมือในการตัดสินใจ มีความเห็นร่วมกันทั้งในฐานะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การและเป็นผู้ร่วมกระทำกิจกรรมการวิจัยบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน นักวิจัยจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งในสถานะภาพของสมาชิกในองค์การและการเป็นนักวิจัย บทบาทเหล่านี้จะกำหนดให้นักวิจัยต้องพัฒนาข้อสรุปที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง (Valid Conclusions) เพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนในองค์การและเกิดความพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น (Schutt, 1996 : 432, 584) โดยสรุปในภาพที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 2) ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย และ 4) สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนามและรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นองค์รวม (Holistic) และเชื่อถือได้ (Reliability) มีแนวทางดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาบนฐาน 1) แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลงเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ 2) แนวคิดการพัฒนาประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม การยกระดับคุณภาพมนุษย์ การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม แนวคิดวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และ 3) แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงของไทย สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมภายนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชุมชนในอนาคต โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้เริ่มจากการแสวงหาข้อมูลที่เป็นองค์รวม (Holistic) และเชื่อถือได้ (Reliability) เป็น

ฐานข้อมูลสำคัญ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำเสนอกลุ่มเป้าหมายในการร่วมแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การเข้าใจสภาพและศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ นำไปสู่ความสามารถในการกำหนดอนาคตของชุมชนด้วยตนเอง บนฐานความรู้และการตระหนักในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อลดการปล่อยคาร์บอน ผู้วิจัยศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย โดยผ่านการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์ คณะกรรมการการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวตำบลปากน้ำประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว และพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนอื่นได้ใช้เป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำต่อไป

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

1. ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. สังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว โดยการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและวิธีบริหารจัดการจนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้การปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้ในบริบทของพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัย กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วม

ในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิด การตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และรับผลประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญและแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะก่อนการทำวิจัย (Pre Research Phase)
2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)
3. การวางแผน (Planning Phase)
4. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)
5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ (Monitoring and Evaluation Phase)

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ สรุปผลการวิจัยความสำเร็จ อุปสรรค ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ จากการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 2 คน องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จำนวน 6 คน นักวิชาการ 3 คน และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น 1 คน

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

จัดสัมมนากลุ่มภายในพื้นที่วิจัย เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเอกสารบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและวิธีบริหารจัดการจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดการพัฒนาประเทศไทย 4.0 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และบริบทพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งศึกษาก่อนที่จะเก็บข้อมูลภาคสนามรวมทั้งค้นคว้าเพิ่มเติมระหว่างการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและหลังเสร็จสิ้นจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. ศึกษาสภาพพื้นที่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quality Data) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นต่อไปนี้ 1) การใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน 2) การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน 3) การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ 4) ที่พักคาร์บอนต่ำ และ 5) กิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน เพื่อนำมารวบรวมและสังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ได้แก่ ตัวแทนชุมชน ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจัดทำร่างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) และการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) แนวคำถามกว้างๆ เพื่อเป็นแนวคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งข้อคำถามสามารถยืดหยุ่นได้ ไม่กำหนดแบบตายตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด มีทั้งคำถามลักษณะปลายเปิดและปลายปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือและเป็นแบบนำสัมภาษณ์

2. แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) เพื่อใช้บันทึกรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในระหว่างที่ศึกษา ใช้บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน โดยมี

ส่วนประกอบแบ่งออกเป็นวันที่ เหตุการณ์ วิเคราะห์ และหมายเหตุ การบันทึกวันที่และเหตุการณ์จะบันทึกจากการสังเกตตามความเป็นจริง เป็นการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูด โดยสรุปว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม ส่วนการวิเคราะห์จะเป็นการตีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบความคิดเห็น เน้นการให้ความหมายอย่างชัดเจนและการสร้างสมมติฐาน ส่วนหมายเหตุเป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้หรือความผิดปกติในการสังเกตปฏิบัติการของผู้ถูกสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้ถูกสังเกต และข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล เช่น สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ และเครื่องบันทึกเสียง การศึกษาภาคสนามจะศึกษาทั้งมิติด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการศึกษา เพื่อให้ทราบบริบทโดยรวมของชุมชนจากการสำรวจพื้นที่จริงโดยใช้วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศทุกขั้นตอนของการศึกษา

3. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) ตัวแทนชุมชน ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ได้การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีแนวคำถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แนวทางการบริหารจัดการด้านคาร์บอนต่ำ ความสำเร็จจากการบริหารจัดการด้านคาร์บอนต่ำ ผลตอบรับของนักท่องเที่ยวจากการใช้นโยบายคาร์บอนต่ำ การพัฒนาด้านคาร์บอนต่ำ และปัญหาอุปสรรคจากการบริหารจัดการด้านคาร์บอนต่ำ โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ หนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำผลการประมวลข้อมูลที่ได้มากำหนดเค้าโครงแบบสัมภาษณ์และขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. การสร้างแบบบันทึกภาคสนาม เพื่อหาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศจากการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยศึกษามิติด้านสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการศึกษา โดยการสำรวจจากพื้นที่จริงและข้อมูลพื้นฐาน จากแบบบันทึกประจำวัน แบ่งออกเป็นวันที่ เหตุการณ์ วิเคราะห์ และหมายเหตุ การบันทึกวันที่และเหตุการณ์จะบันทึกจากการสังเกตตามความเป็นจริง เป็นการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูด โดยสรุปว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกภาคสนาม และแบบอภิปรายกลุ่ม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่มและต่างสถานภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) และวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Technique) สัมภาษณ์ตามแนวสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เน้นการสัมภาษณ์ที่พยายามศึกษาความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด ใช้การพูดคุยแบบธรรมชาติและเป็นกันเองเพื่อทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความมั่นใจและยอมเปิดเผยข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพชุมชน เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพบผู้ให้สัมภาษณ์ บางครั้งสัมภาษณ์พร้อมกันหลายคนหรือเป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) ในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผู้วิจัยดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีอิสระและรู้สึกเป็นธรรมชาติในการอธิบายความคิด ลักษณะที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นพิเศษ

2. การบันทึกภาคสนาม โดยมีส่วนประกอบในการบันทึกแบ่งเป็นวันที่ เหตุการณ์ การวิเคราะห์ และหมายเหตุ การบันทึกวันที่และเหตุการณ์จะบันทึกจากการสังเกตตามความเป็นจริงเป็นการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูด โดยสรุปว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยร่วมกิจกรรมกับชุมชน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยการสำรวจพื้นที่ เส้นทาง ลักษณะสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์

3. การอภิปรายกลุ่ม คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ ตัวแทนชุมชน 1 คน ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยว 2 คน กลุ่มผู้ประกอบการ 2 คน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 1 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาในประเด็นที่กำหนดไว้ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จัดทำร่างแนวทางการอภิปรายกลุ่ม ใช้ประเด็นการอภิปรายกลุ่มเช่น เดียวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ตารางที่ 9 ขั้นตอนการดำเนินการอภิปรายกลุ่ม

ขั้นตอน	วิธีการ
ขั้นที่ 1 เตรียมตัวก่อนอภิปรายกลุ่ม	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการอภิปรายกลุ่ม 2. ศึกษาเรื่องที่จะอภิปรายกลุ่ม 3. กำหนดเวลาและสถานที่ในการอภิปรายกลุ่ม 4. สร้างแนวทางการอภิปรายกลุ่ม กำหนดคำถามล่วงหน้า เรียงลำดับคำถามให้เป็นระเบียบ
ขั้นที่ 2 การดำเนินการอภิปรายกลุ่ม	1. กล่าวทักทายและบอกจุดประสงค์ในการอภิปรายกลุ่ม 2. ขออนุญาตผู้เข้าร่วมสนทนาก่อนที่ผลการอภิปรายกลุ่ม 3. ดำเนินการอภิปรายกลุ่ม 4. บันทึกผลอภิปรายกลุ่ม
ขั้นที่ 3 ปิดการอภิปรายกลุ่ม	ขอบคุณและกล่าวอำลา
ขั้นที่ 4 ประเมินผลการอภิปรายกลุ่ม	จดบันทึกแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบบรรยายความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

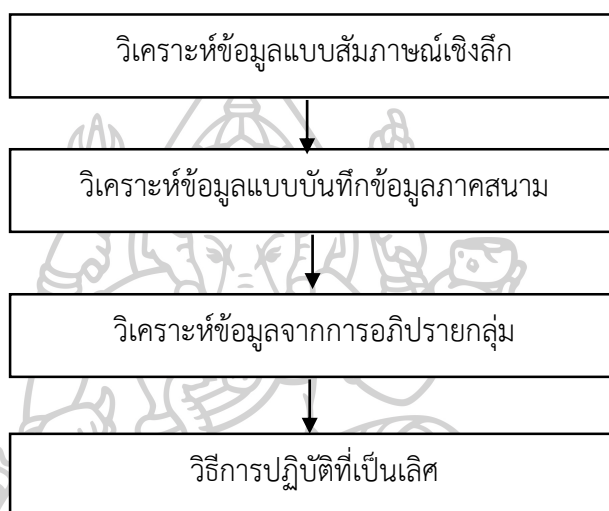
1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบบรรยายความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากวิธีการวิเคราะห์มาลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data Reduction) เพื่อค้นหาจุดที่จะจับประเด็นหรือสาระสำคัญได้ ทำสรุปย่อและปรับข้อมูลดิบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม หลังเสร็จสิ้นการบันทึกข้อมูลภาคสนามในแต่ละวันผู้วิจัยจะกลับมาทบทวนข้อมูลที่บันทึกและสรุปออกเป็นประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบการวิจัยและลดทอนข้อมูลที่ซ้ำกัน กำจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่เป็นประโยชน์ออก รวมทั้งรวบรวมข้อเสนออื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอ จากนั้นตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม (Data Audition) เพื่อให้ผลการวิจัยถูกต้อง โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับเหมือนหรือ

ต่างกันในการสัมภาษณ์หัวข้อเดียวกัน ส่วนประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามที่ตั้งไว้ แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนจึงจะวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม นำผลการศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาในประเด็นที่กำหนด เพื่อหาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

4. การสังเคราะห์จากกรณีศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสังเคราะห์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

โดยผู้วิจัย ชุมชน และแกนนำชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยยึดคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางและแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัย ชุมชน และแกนนำชุมชน มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเวลาการทำวิจัย

1.1 การคัดเลือกพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาค

ตะวันออกของไทย ชุมชนมีศักยภาพในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 มากน้อยเพียงใด ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยเพียงใด และมีสิ่งใดที่เป็นปัญหา อุปสรรค หรือปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ดังนั้นการเลือกพื้นที่ศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการวิจัย

1.1.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากชุมชนที่มีปัญหาสภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ผู้นำชุมชนให้ความสนใจและยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ผู้วิจัยสามารถเดินทางเข้าออกพื้นที่ได้สะดวกปลอดภัย

1.1.2 วิธีเลือกพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยพิจารณาเลือกพื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำประแส อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของสภาพแวดล้อม แขนงน้ำในพื้นที่ที่มีความสนใจ และต้องการเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของตำบลปากน้ำประแส พบว่าภายในตำบลแบ่งออกเป็นชุมชนทั้งสิ้น 7 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดตอนล่าง ชุมชนตลาดตอนบน ชุมชนดอนมะกอกกลาง ชุมชนนาซา ชุมชนแหลมสน ชุมชนแสมผู้ และชุมชนตลาดตอนกลาง ภายในพื้นที่ยังไม่มีจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและผู้นำมีความพร้อมให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

1.2 การบูรณาการให้เข้าถึงชุมชน ผู้วิจัยประสานงานกับนายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส เทศบาลตำบลปากน้ำประแส กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยวกลุ่มรักษ์ประแส ชาวบ้านผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว นักวิชาการในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อชี้แจงและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาสภาพจริงของชุมชน โดยพบปะกับบุคคลกลุ่มต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคย ทำให้เกิดความไว้วางใจ ยอมรับ และเต็มใจให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

2. ระยะดำเนินการวิจัย

2.1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน เป็นการกำหนดบทบาทให้เข้าใจกันระหว่างผู้วิจัยกับแกนนำชุมชน โดยเฉพาะวัตถุประสงค์และความคาดหวัง ใครมีปัญหาอะไร จะทำอะไร และจะได้อะไร หรือเพื่อให้ทุกฝ่ายตอบคำถามให้ได้ว่าทำไมจะต้องมาร่วมมือกัน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน แนวคิด 7 GREENs แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0

2.2 การคัดเลือกแกนนำ เพื่อดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยคัดเลือกแกนนำจากความเต็มใจและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีที่พักอาศัยอยู่ในตำบลปากน้ำประแส เป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับ และมีเวลาพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน เน้นการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและให้ความรู้กับชุมชน โดยเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ใช้การอภิปราย ถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งการสนทนาระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Needs Assessment) พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมากำหนดแผนการจัดการกิจกรรมเป็นขั้นตอนในการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับแกนนำชุมชน ตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็น เก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รวบรวมประเด็นปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ต่อไป

3. การวางแผนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยต่อไป

3.1 การวางแผน เป็นการนำข้อมูลสภาพชุมชนจากขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม นำการแก้ปัญหาที่เลือกไว้มาวิเคราะห์บริบทของชุมชนในด้านข้อจำกัด เงื่อนไข ทรัพยากร และจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เน้นการมีส่วนร่วมแบบกระจายความรับผิดชอบ

3.2 การฝึกอบรมแกนนำ เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแกนนำ วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.3 การวางแผนเพื่อติดตามประเมินผล ผู้วิจัยร่วมประชุมกับแกนนำ ตัวแทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการดำเนินงานโดยใช้การประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ พูดคุยซักถามแบบไม่เป็นทางการ ทำความเข้าใจตามโอกาสเหมาะสมตามสถานที่ต่างๆ ในชุมชน

4. การนำแผนไปปฏิบัติ

เป็นการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เน้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และเสริมสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ

5.1 ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของกิจกรรมตามแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

เพื่อติดตามการดำเนินงานโดยรวมข้อมูลที่ได้นำมาดำเนินการแล้ว กิจกรรมที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามแผน ผลการปฏิบัติงานที่พึงพอใจ ปัญหา อุปสรรคที่พบ ความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่ต้องการ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแผนการดำเนินงานต่อไป

5.2 การประเมินผลกิจกรรมตามแผนการพัฒนากิจการการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น แกนนำ ตัวแทนชุมชน และหน่วยงานต่างๆ

ตารางที่ 10 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	วิธีดำเนินการ
1. ระยะก่อนการทำวิจัย	1.1 การคัดเลือกพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่วิจัย 1.2 การบูรณาการให้เข้าถึงชุมชน
2. ระยะดำเนินการวิจัย	2.1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน 2.2 การคัดเลือกแกนนำ 2.3 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน
3. การวางแผนในการพัฒนากิจการการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	3.1 การวางแผน 3.2 การฝึกอบรมแกนนำ 3.3 การวางแผนเพื่อติดตามประเมินผล
4. การนำแผนไปปฏิบัติ	ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้
5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ	5.1 ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรม 5.2 การประเมินผลโครงการ/กิจกรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) แบบอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) โดยรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้และการพัฒนาเครื่องมือ มีดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) เตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า โดยมีประเด็นหลักเกี่ยวกับการใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ ที่พักคาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน ซึ่งข้อคำถามสามารถยืดหยุ่นได้ ไม่กำหนดแบบตายตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด มีทั้งคำถามลักษณะปลายเปิดและปลายปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือและเป็นแบบนำสัมภาษณ์

2. แบบอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การอภิปรายกลุ่มผู้นำ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ไม่มีการกำหนดรูปแบบคำถามตายตัว แต่กำหนดประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ การใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ ที่พักคาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน

2. การสร้างแบบอภิปรายกลุ่ม ศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เข้าร่วมอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมอภิปราย และเรื่องกระบวนการและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนาม และแบบอภิปรายกลุ่ม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่มที่มีสถานภาพต่างกัน สัมภาษณ์ตามแนวที่กำหนดไว้ เน้นการสัมภาษณ์ที่พยายามศึกษาความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด ใช้การพูดคุยแบบธรรมชาติและเป็นกันเองเพื่อทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความมั่นใจและยอมเปิดเผยข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

2. การอภิปรายกลุ่ม เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เข้าร่วมอภิปรายในประเด็นที่กำหนด โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้ประเด็นการอภิปรายแนวทางการจัดการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามประเด็นการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบบรรยายความเรียง

2. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมรับรองความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้ 1) แหล่งเวลา คือ ถ้าข้อมูลต่างเวลาจะเหมือนหรือแตกต่างกัน 2) แหล่งสถานที่ คือ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน 3) แหล่งบุคคล คือ ถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน เมื่อได้ข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มแล้ว จึงสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 จนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบที่เป็นองค์ความรู้จากพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ด้วยรูปแบบแนวคำถามที่เป็นข้อสรุปจากการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย สรุปผลการวิจัย ความสำเร็จ อุปสรรค ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่โดยวิธีการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) **วิธีดำเนินการวิจัย**

1. รวบรวมผลการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

2. จัดประชุมผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน แกนนำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย เพื่อหาข้อสรุปจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน มีเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

3.1 ความถูกต้อง (Accuracy) พิจารณาจากองค์ประกอบของข้อมูลที่น่าเสนอว่ามีความครอบคลุมกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

3.2 ความเหมาะสม (Propriety) พิจารณาจากองค์ประกอบของแนวทางที่นำเสนอว่ามีความครอบคลุมกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 ความเป็นไปได้ (Feasibility) พิจารณาจากข้อเสนอของแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้ โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ

3.4 การนำไปใช้ประโยชน์ (Utility) ใช้ประโยชน์ได้จริง โดยพิจารณาจากผลดีที่เกิดขึ้นกับชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4. ปรับปรุงหรือแก้ไขแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ถูกต้องสมบูรณ์

5. สรุปผลการวิจัยจากการปฏิบัติการจนได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนตามกระบวนการวิจัยที่ออกแบบไว้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และประมวลผลอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักการเขียนสรุปตามข้อมูลจริง อภิปรายผลอิงหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายทั้งสนับสนุนและขัดแย้งผลการวิจัย รวมทั้งเกิดความรู้ใหม่เพื่อประโยชน์แก่ผู้วิจัย ชุมชน และผู้ที่ศึกษางานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จัดประชุมผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นแกนนำของแต่ละกลุ่มคือ กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นักวิชาการ และเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การอภิปรายกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีบทบาทสำคัญทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อหาข้อสรุปจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

2. แบบตรวจสอบประสิทธิภาพการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เทคนิคอภิปรายกลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่มในประเด็นที่กำหนดไว้ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังและสร้างสรรค์

2. นำแบบตรวจสอบประสิทธิภาพเพื่อการรับรองแนวทางที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ประเมินและรับรองแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยโดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สรุปรูปข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายกลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จากนั้นข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอ

2. รวบรวมผลการประเมินจากแบบตรวจสอบประสิทธิภาพที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ประเมินและรับรองความเป็นไปได้ในการนำไปใช้มาปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เมื่อได้ข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มแล้ว จึงสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จนได้ข้อสรุปที่เป็นองค์ความรู้จากพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดคือการสังเคราะห์ข้อมูลตำบลปากน้ำประแส เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ด้วยแนวคำถามที่เป็นข้อสรุปจากการศึกษาในพื้นที่ เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้วนำเสนอเป็นรายงาน ประเมินความเป็นไปได้ในการนำเสนอรูปแบบใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบประเมินค่า (rating scale) ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในภาพรวมและจำแนกตามรายข้อคำถามใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์แปลผลข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งแบบประเมินทุกข้อมากกว่า 3.5 (≥ 3.5) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 ($S.D \leq 1.00$) (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2554) ถือว่ารับรองรูปแบบใช้ได้

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

สังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ จากการจัดสัมมนาในกลุ่มภายในพื้นที่วิจัย

จากขั้นตอนการศึกษาขั้นที่ 1-3 ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนดังนี้

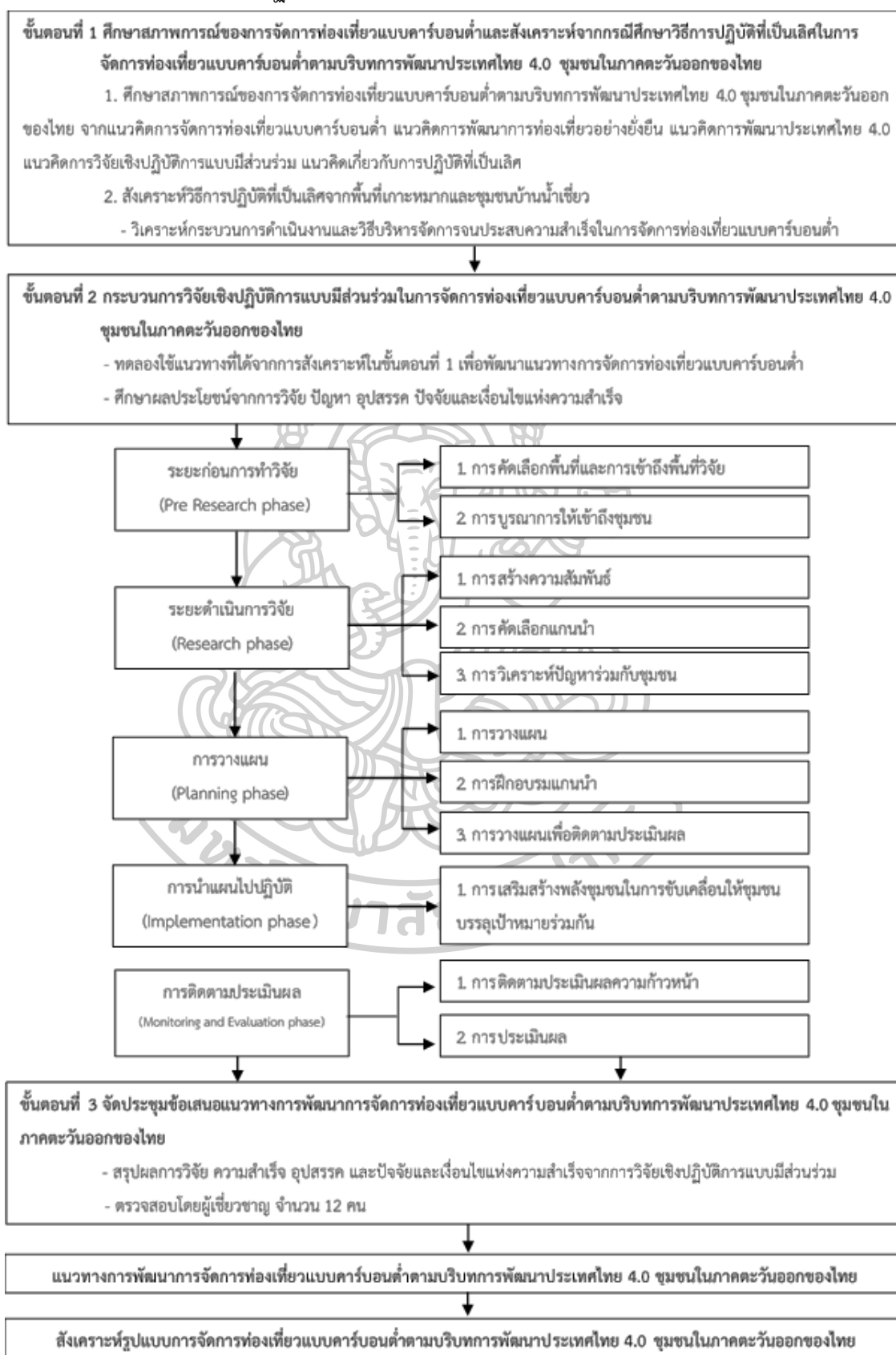
ตารางที่ 11 ขั้นตอนของการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษา	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์และสังเคราะห์ จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการศึกษา	วิเคราะห์เอกสารวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	- วิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) - วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
	สังเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศจากพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง	พื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย	วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและแกนนำชุมชน	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำประแส อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ผลประโยชน์จากการวิจัยปัญหา อุปสรรคหรือปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ
	ระยะก่อนการทำวิจัย - คัดเลือกพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่วิจัย - บูรณาการให้เข้าถึงชุมชน	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำประแส อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ได้พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำประแส อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 12 ขั้นตอนของการศึกษา (ต่อ)

ขั้นตอนการศึกษา	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย	ระยะดำเนินการวิจัย - สร้างความสัมพันธ์ - คัดเลือกแกนนำ - วิเคราะห์ปัญหา ร่วมกับชุมชน	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำ ประแส อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ทราบบทบาทระหว่างผู้วิจัยกับแกนนำชุมชน
	การวางแผน - การวางแผน - การฝึกอบรมแกนนำ - การวางแผนเพื่อติดตามประเมินผล	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำ ประแส อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ทราบขั้นตอนในการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้วิเคราะห์บริบทชุมชน
	การนำแผนไปปฏิบัติ - เสริมสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำ ประแส อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
	การติดตามประเมินผล - ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ	พื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำ ประแส อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย	- การอภิปรายกลุ่ม - ปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0	ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย
ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย	จัดสัมมนากลุ่ม	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย เป็นผลจากการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและวิธีบริหารจัดการจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับ ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน 1) ระยะก่อนการทำวิจัย 2) ระยะดำเนินการวิจัย 3) การวางแผน 4) การนำแผนไปปฏิบัติ และ 5) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย โดยนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ สรุปผลการวิจัย ความสำเร็จ อุปสรรค ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ จากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ด้วยการจัดสัมมนาในกลุ่มภายในพื้นที่วิจัย เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษา
วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย

4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว และศักยภาพเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์และการพัฒนาโดยเฉพาะแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ชายหาด ป่าบก ป่าชายเลน แหล่งปะการัง และเกาะต่างๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่และประเทศ

แนวคิดที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) ของชุมชนในภาคตะวันออก เพราะต้องการเก็บรักษา “บ้าน” ของตนให้มีสภาพธรรมชาติที่ดีอย่างยั่งยืน เป็นที่มาของการรณรงค์และริเริ่มโครงการหลากหลายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นหน่วยงานหลักที่วางแผนสร้างภาพลักษณ์ให้ชุมชนในภาคตะวันออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิธีการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ การรับซื้ออาหารทะเลสดจากเรือประมงพื้นบ้านเพื่อมาทำอาหาร ช่วยประหยัดต้นทุนและลดพลังงานในการขนส่ง การทำเกษตรอินทรีย์ ปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ และนำผลผลิตมาปรุงอาหารให้ลูกค้ารับประทาน การรณรงค์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวคัดแยกขยะและก่อตั้งโรงคัดแยกขยะ (Energy Park) เพื่อคัดแยกขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่ แล้วยังนำขยะเปียกมาหมักเป็นแก๊สชีวภาพสำหรับใช้ประโยชน์ในครัวเรือน เป็นต้น

ชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly) เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน มีการใช้พลังงานทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชน ลดปัญหาการจราจรติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลดการขนส่งวัตถุอันตรายจากภายนอกชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยมีชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มี

ความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์สูงสุด

1. บริบทและสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมาก

เกาะหมากมีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย ในยุคล่าอาณานิคมปี พ.ศ. 2436 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ฝรั่งเศสได้เข้ายึดเมืองจันทบุรี และเมืองต่างๆ ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ทำให้ไทยต้องยกดินแดนจังหวัดตราด และเกาะต่างๆ รวมทั้งเกาะหมาก เกาะกูด และเกาะกงให้แก่ฝรั่งเศส แลกกับการให้ฝรั่งเศสถอนกำลังทางทหารออกจากจันทบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2447 กระทั่งในปี พ.ศ. 2449 รัชกาลที่ 5 ทรงตัดสินพระทัยยอมยกดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ เพื่อแลกเอาจังหวัดตราดและหมู่เกาะต่างๆ รวมถึงเกาะหมากจากฝรั่งเศสให้กลับคืนมาเป็นของไทย

เกาะหมากประกอบด้วยห้าตระกูลใหญ่ที่ครอบครองที่ดินบนเกาะแทบทั้งหมด คือ ตะเวทีกุล วงษ์ศิริ สุทธิธนูกุล จันทสูตร และสุขสถิตย์ ซึ่งทั้งห้าตระกูลล้วนเป็นญาติพี่น้องกันทั้งสิ้น โดยสืบเชื้อสายมาจากชั้นบรรพบุรุษ คือ นางจาบ ซึ่งเป็นพี่สาวของเจ้าจอมมารดาจันทร์ ในรัชกาลที่ 4 บุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในหน้าประวัติศาสตร์ของเกาะหมาก คือ หลวงพรหมภักดี ผู้เป็นต้นตระกูล ตะเวทีกุล ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็นปลัดฝ่ายเงินทำหน้าที่ควบคุมคนจีนและเก็บส่วยอาคารอยู่ที่จังหวัดประจันตคีรีเขตร์ (ปัจจุบัน คือ เกาะกง ประเทศกัมพูชา) กระทั่งฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองจังหวัดประจันตคีรีเขตร์เมื่อปี 2447 ต่อมาหลวงพรหมภักดีจึงอพยพครอบครัวและบริวารจากหมู่บ้านเกาะปอ โดยสารเรือสำเภาลำใหญ่ข้ามทะเลมาสู่เกาะหมากและซื้อเกาะจากผู้ครอบครองเดิมที่มาบุกเบิกทำสวนมะพร้าวอยู่ก่อนแล้ว คือ เจ้าสัวเส็ง ปลัดฝ่ายเงินอีกท่านหนึ่งที่ดูแล การเก็บส่วยที่เกาะช้าง หลวงพรหมภักดีและภรรยาคือนางมู่ลีมีลูกด้วยกัน 11 คน ลูกสาวคนหนึ่งชื่อนางเต๋ ได้แต่งงานกับขุนวงษ์ศิริรักษ์กลายเป็นต้นตระกูลวงษ์ศิริ ต่อมาลูกสาวคนหนึ่งของทั้งคู่ คือนางสงวนได้แต่งงานกับก๋งฝ่งกลายเป็นต้นตระกูลสุทธิธนูกุล ส่วนตระกูลจันทสูตรสืบเชื้อสายมาจากหลวงนราพิทักษ์จันจร (ยวด จันทสูตร) กับนางห้อง จันทสูตร และตระกูลสุขสถิตย์สืบเชื้อสายมาจากปู่เจ็องและย่าสำอางค์ ด้วยเหตุที่ทั้งห้าตระกูลมีความสัมพันธ์เป็นญาติพี่น้องและรักใคร่กลมเกลียวกันมาหลายชั่วอายุคน ทุกวันนี้เกาะหมากจึงมีความสงบสุข คนบนเกาะคิดเห็นตรงกันว่าอยากรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพธรรมชาติอันบริสุทธิ์และเงียบสงบ ไม่อยากให้ชุมชนวุ่นวายจากสถาบันเทิงที่เต็มไปด้วยแสง สี เสียง จึงกลายเป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเกาะหมากให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) และเป็นที่มาของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในปัจจุบัน

เนื่องจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวบนเกาะหมากส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จึงได้ร่วมมือกันผลักดันให้เกาะหมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) เพราะต้องการ

เก็บรักษา “บ้าน” ให้มีสภาพธรรมชาติที่ตืออย่างยั่งยืน เป็นที่มาของการรณรงค์และริเริ่มโครงการหลากหลายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งชาวบ้านเกาะหมากได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ไว้ว่า

“โลว์คาร์บอนจริงๆ แล้วมันอยู่รอบตัวเรา เกาะหมากเป็นเกาะที่เป็นธรรมชาติ สมัยก่อนเราใช้เรือแจว ซึ่งไม่ได้ปลดปล่อยก๊าซอะไรออกมาทำให้อากาศเสีย สมัยนี้มีการสัญจรไปมาก็จะมีเรือ speed boat แต่ของเรามีแค่เรือ speed boat ไม่มี jet ski ไม่มีสิ่งอื่นๆ ที่ทำให้เกิดคาร์บอนเยอะๆ เช่น เรือกล้วย เรือลาก เป็นต้น”

(ชาวบ้านเกาะหมาก, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2560)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง หน่วยงานหลักที่วางแผนสร้างภาพลักษณ์ให้เกาะหมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมาก เนื่องจากเกาะหมากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าการแก้ไขปัญหาต้องใช้เครื่องปั่นไฟทดแทนทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ อพท.จึงจัดอบรมและส่งเสริมให้ใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ ซึ่งคนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการใช้พลังงานทดแทนดังกล่าว

“แรกๆ เลยมันเป็นนโยบายขององค์กรเราด้วย เราเน้นในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อนอะไรแบบนี้ จุดเริ่มต้นแรกๆ ที่ไปทำเกาะหมากก็คือไปในส่วนของโซลาร์เซลล์ ไปสอนแล้วก็ส่งเสริมว่าการใช้โซลาร์เซลล์จะประหยัดไฟฟ้า เพราะว่าเกาะหมากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าอยู่แล้ว คือก่อนหน้านี้ยังไม่เดินสายไฟจะเป็นระบบปั่นไฟ ซึ่งปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ออกมาด้วย บางทีไฟไม่พอรีชาร์จเค้าจะมีเครื่องปั่นไฟสำรองด้วย ซึ่งค่าไฟจะสูงกว่าบนฝั่ง เพราะว่าการปั่นไฟบางทีมันก็มีติด พอมันสปาร์คมันก็จะเพิ่มพลังงานไฟฟ้าแล้วค่าไฟจะเพิ่มขึ้น เราก็เลยสนับสนุนเค้าว่าลองมาใช้โซลาร์เซลล์ เพราะว่าพื้นที่อื่นเค้ามองกันว่ามันมีปัญหาเยอะ เรื่องแบตเตอรี่ เรื่องซ่อมบำรุง ซึ่งเค้ายังไม่รู้ คิดว่าฟังแล้วฟังเลย แต่ที่จริงแล้วโซลาร์เซลล์มันสามารถซ่อมได้ ตัวแผ่นมันไม่ได้พังแต่ที่มีปัญหาคือตัวแบตเตอรี่ ทางเราก็เลยหาวิทยากรที่มีความรู้เรื่องนี้ไปสอนให้เค้า ไปให้ความรู้เค้าเพื่อที่ว่าเค้าทำแล้วเค้าจะรู้ว่าเค้าจะซ่อมแซมยังไง พอเค้าลงทุนเรื่องตรงนี้ไปก็ลดปริมาณไฟฟ้าได้เยอะมาก พวกไฟทางเดินแบบนี้เค้าก็ใช้ โซลาร์เซลล์หมดเลย ในห้องนอน ห้องน้ำอะไรอย่างนี้ เค้าก็จะมีเครื่องทำน้ำร้อนอัตโนมัติแบบใช้พลังงานแสงอาทิตย์ไม่ได้ใช้เครื่องทำน้ำร้อนที่ใช้พลังงานไฟฟ้า”

(เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ, สัมภาษณ์วันที่ 26 ธันวาคม 2560)

วิธีการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บนเกาะหมาก เช่น เรื่องพลังงานสะอาด โดยโรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหารหลายแห่งได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้า ใช้สำหรับไฟทางเดิน ไฟสระว่ายน้ำ และระบบทำน้ำอุ่นในสถานประกอบการ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญการเกษตรของเกาะหมากรีสอร์ท ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำโซลาร์เซลล์มาใช้ในรีสอร์ทบนเกาะหมากว่า

“เราสามารถประหยัดพลังงานได้ ลดค่าไฟลง ลดค่าน้ำมันลง ถ้าใช้ไฟฟ้า ไฟดับเราก็ไม่ต้องไปติดเครื่องยนต์ เครื่องก็กินน้ำมันไม่รู้อีกเท่าไร แล้วก็ทำให้เกิดควันพิษ แต่เราใช้ระบบ solar cell เข้ามาช่วยกลางวันเราใช้แสงแดด solar cell แล้วก็กลางคืนเราก็ใช้แบตเตอรี่เก็บสำรองไฟ ตอนนี้สระว่ายน้ำเราใช้ทั้งพลังงานไฟฟ้าและ solar cell ทำให้ช่วยลดค่าไฟฟ้า และยังช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้อีกด้วย”

(ผู้เชี่ยวชาญการเกษตร เกาะหมากรีสอร์ท, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 9 การนำแบตเตอรี่ที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้เป็นอุปกรณ์เก็บประจุไฟฟ้าที่ได้จากแสงอาทิตย์ เพื่อใช้กับระบบสระว่ายน้ำที่เกาะหมากรีสอร์ท

ภาพที่ 10 การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ภายในอาคารที่เกาะหมากรีสอร์ท

นอกจากนี้บนเกาะหมากยังมีบริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นเรือที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์จึงไม่มีเสียงดังและไอเสียจากเครื่องยนต์ อีกทั้งยังเคลื่อนที่ด้วยความเร็วพอเหมาะ สามารถรองรับผู้โดยสารไม่เกิน 8 คน ห้องโดยสารเปิดโล่งรอบด้าน มองวิวได้รอบทิศและยังปราศจากกลิ่นเหม็นควันไอเสียของเรือ

ภาพที่ 11 เรือพลังงานแสงอาทิตย์

ร้านอาหารหลายร้านรับซื้ออาหารทะเลสดจากเรือประมงพื้นบ้านส่วนหนึ่งและสั่งซื้อจากฝั่งจังหวัดตราดอีกส่วนหนึ่งเพื่อมาทำอาหารจึงได้ปูและปลาที่พบในบริเวณเกาะหมาก เช่น ปลาเปี้ยะ ปลาอี๊ด ปลาใบปอ ปลาโฉมนาง ปลาเต่าเตี้ย ปลากะพง ปลาเห็ดโคน และนำมาทำเมนูอร่อยบริการลูกค้า ทั้งทอด ต้มยำ แกงป่า หรือต้มส้มช่วยประหยัดต้นทุนและลดพลังงานในการขนส่งอาหารทะเลจากฝั่งจังหวัดตราดมาที่เกาะหมาก ส่วนลูกค้าก็จะได้รับประทานอาหารทะเลที่สดใหม่ ซึ่งผู้ประกอบการร้านอาหารบนเกาะหมาก ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องวัตถุดิบคาร์บอนต่ำที่นำมาใช้ในการประกอบอาหารบนเกาะหมากว่า

“ร้านอาหารทะเลเมื่อก่อนจะต้องมีเมนูที่ระบุว่าเป็นปลากะพงราดน้ำปลา เมนูนี้ต้องมีแน่นอนมาร้านนี้ต้องมี แต่ปลากะพงเค้าต้องข้ามฝั่งมาซื้อ เรือประมงบนเกาะไม่ได้บอกว่าจะต้องมีปลากะพงทุกวัน เค้าไม่ได้บอกว่าหาปลาได้ทุกวัน สุดท้ายเค้าก็บอกว่าก็ต้องเปลี่ยน เพราะว่าเราลองให้ข้อมูลว่าลองเปลี่ยนดูดีไหม ไม่ต้องเป็นปลากะพงเป็นปลาอื่นที่มีอยู่ในนี้ก็ ได้คือถูกกว่าบนฝั่ง ปลากะพงก็ต้องนั่งเรือข้ามมาแล้วมาซื้อปลากะพงไป ต้องไปคิดราคาเพิ่ม แล้วมันก็ไม่คุ้มในการทำอาหารถูกไหม แต่เค้าก็เปลี่ยนเป็นว่าวันนี้มีปลานูนปลานี้ เค้าก็เสนอไป ลูกค้าว่ามีปลากะพงไหม อ้อวันนี้ไม่มี มีปลานี้ๆ แล้วทำไมถึงต้องมาเป็นปลานี้เค้าก็ต้องมาขึ้นแล้วให้ฟัง เป็นการที่เจ้าของร้านได้คุยกับลูกค้า มันสร้างความผูกพันกัน”

(ผู้ประกอบการร้านอาหาร, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 12 อาหารที่ทำจากวัตถุดิบคาร์บอนต่ำ

รีสอร์ทบนเกาะหมากหลายแห่งเริ่มทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์พึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และวงจรธรรมชาติ ที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนและสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พืชปลอดสารพิษที่ได้ก็นำมาทำอาหารให้ลูกค้า เช่น ปลาทอดสมุนไพร ส้มตำกุ้ง หรือสลัดผักต่างๆ ด้วยแนวทางการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น นอกจากทำให้ลูกค้านักท่องเที่ยวได้ประทับใจกับอาหารที่อร่อยแล้ว ยังช่วยลดรายจ่ายและประหยัดพลังงานในการขนส่ง จากการที่รีสอร์ทบนเกาะหมากบางแห่งได้แบ่งพื้นที่บางส่วนมาทำเกษตรอินทรีย์ ปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ และนำผลผลิตมาปรุงอาหารให้ลูกค้านักท่องเที่ยว ทำให้รีสอร์ทประหยัดต้นทุนในการประกอบอาหารและลูกค้านักท่องเที่ยวได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ

“เรื่องการปลูกผักก็เป็นจุดเริ่มต้นของ อพท. เพราะเมื่อก่อนเค้าก็บอกว่า จะปลูกได้ยังไงไม่มีพื้นที่ ปลูกไม่ได้หรอก เค้าก็ไปซื้อมาจากบึง ผอซื้อมาจากบึงก็ต้องขนส่ง มันเป็นการขนส่งก็เสียค่าคาร์บอนไดออกไซด์ในการขนส่ง ทุกๆ วันการกินอยู่ของพนักงานหรือนักท่องเที่ยว ก็ต้องกินข้าว เติง เย็น ปัจจัยหลักก็คือ อาหาร เช่น ผัก ไข่ เนื้อวัว เป็ด ปู และหมึก เราก็จะหาแถวนี้ ถ้าเราไปซื้อวัตถุดิบจากที่อื่นเราก็ต้องใช้เรือบรรทุก ถ้าเราสั่งเยอะๆ มันก็ต้องวิ่งหลายเที่ยวทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ไม่รู้อีกเท่าไร? รถ เรือก็ต้องวิ่งไปมา เพราะคนด้วย ตอนนั้นผมปลูกเองถึงเราจะทำไม่ทันเราก็ได้ช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บางส่วน อย่างผมปลูกผักเองเจ็ดเดือนทำให้ลดค่าใช้จ่ายไปได้ประมาณหนึ่งแสนหกหมื่นบาท ครั้งหนึ่งผมทำสถิติเก็บไว้เก้าเดือน ลดค่าใช้จ่ายไปสองแสนบาท มีบันทึกเอาไว้ ใครเบิกจ่ายอะไรบ้าง เช่น มีค่าน้ำ กวางตุ้ง ไข่ไก่ ผมมีบันทึกไว้หมด เราเลี้ยงไก่เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลา ก็เอาเศษอาหารมาให้แทนที่จะนำไปทิ้ง”

(ผู้เชี่ยวชาญการเกษตร เกาะหมากรีสอร์ท, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 13 แปลงปลูกผักเกษตรอินทรีย์ที่ร้านเกาะหมากซีฟู้ด

ภาพที่ 14 ผู้ประกอบการร้าน Sweet Cake Bakery อธิบายวิธีการทำน้ำหมักชีวภาพ

อบต.เกาะหมากได้มีการรณรงค์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวคัดแยกขยะ เนื่องจากการจัดการขยะบนเกาะเพื่อนำไปทิ้งบนฝั่งค่อนข้างยากหากมีการคัดแยกเพื่อนำกลับไปใช้ใหม่ได้ปริมาณขยะที่ต้องขนส่งเพื่อไปทิ้งบนฝั่งจะลดลง ในอดีตการกำจัดขยะบนเกาะหมากเคยใช้วิธีฝังกลบ ปัจจุบันชาวเกาะหมากมีความฝันร่วมกันว่าจะสรรค์สร้างเกาะหมากให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) จึงได้ก่อตั้งโรงคัดแยกขยะ (Energy Park) บนเกาะ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องขยะบนเกาะหมาก ในแต่ละวันขยะจะถูกลำเลียงมายังโรงคัดแยกขยะ คนงานต่างช่วยกันแยกขยะรีไซเคิลออกมาจากขยะที่ไหลมาตามสายพานลำเลียงของเครื่องคัดแยกขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ กระป๋อง พลาสติก สายไฟ เศษโลหะ เป็นต้น หลังจากนั้นจะถูกบีบอัดเป็นก้อน แล้วส่งไปขายบนฝั่งจังหวัดตราด ขยะเปียกจำพวกเศษอาหารต่างๆ ที่ผ่านเครื่องคัดแยกจะร่วงหล่นลงสู่ภาชนะรองรับ ส่วนหนึ่งถูกลำเลียงเข้าถังหมักเพื่อทำแก๊สชีวภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน กับอีกส่วนหนึ่งนำไปทำปุ๋ยสำหรับใช้ในแปลงเกษตรปลอดสารพิษบนเกาะได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของโรงคัดแยกขยะยังจัดอบรมให้กับรีสอร์ทหรือร้านอาหารหลายแห่งให้สามารถนำเศษอาหารเหลือทิ้งมาแปรสภาพเป็นแก๊สชีวภาพหรือปุ๋ยได้เอง ซึ่งเป็นการช่วยลดปริมาณขยะอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งบนเกาะหมากยังมีกิจกรรมจากกลุ่ม Trash Hero ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของคนที่อาศัยบนเกาะหมาก และนักท่องเที่ยวช่วยกันเก็บขยะบนเกาะเป็นประจำทุกวันเสาร์ พนักงานคัดแยกขยะได้กล่าวถึงวิธีการคัดแยกขยะเพิ่มเติมว่า

“ถ้านับตั้งแต่ในครัวพวกขยะเราก็คัดแยกต้นทางคือ ข้าวกับข้าว ถุงพลาสติก ขวด เบียร์ กระป๋อง เราแยกและเราก็ไปขายเป็นรายได้ในครัวเรือน เงินที่ได้ก็ให้ลูกเป็นค่าขนมไปโรงเรียนได้ เศษอาหารพวกนี้ก็ยังสามารถนำมาทำน้ำหมัก ทำปุ๋ยหมัก บางทีทำเยอะๆ เราก็สามารถนำมาขายต่อได้ ขายเป็นปุ๋ยปลูกต้นไม้ หรือไม่ก็เลี้ยงไส้เดือนถ้าเป็นขยะเปียก การแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือนก็จะทำให้เราไม่ต้องไปติดเครื่องปั่นแยกขยะ และเรายังมีกิจกรรมช่วยกันเก็บขยะทุกๆ วันเสาร์เค้าจะร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยกันเก็บ เสร็จแล้วมีปัญหาเค้าก็จะปรึกษารื้ออกัน ทำไมชายหาดนี้ถึงมีเศษขยะลอยมาเยอะ มันมาจากไหน ทำไมมีคราบน้ำมัน

เมื่อคืนมีเรือประมงใครมาจอด ก็จะคอยดูกัน ใครมาเที่ยวที่เกาะเราบางคนติดนิสัยไม่ได้มาจากที่อื่นก็ไม่กล้าทำให้สกปรก นอกจากนี้ยังมีป้ายห้ามทิ้งขยะอีกด้วย”

(พนักงานคัดแยกขยะ, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 15 ถังขยะแยกประเภทบริเวณท่าเรือเกาะหมาก

ภาพที่ 16 โรงคัดแยกขยะ Energy Park

สำหรับกิจกรรมการปั่นจักรยานก็เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นการลดมลพิษและทำให้ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็สามารถหยุดชมสิ่งต่างๆ ระหว่างทางได้สะดวกและยังเป็นการออกกำลังกายที่ช่วยให้รู้สึกสดชื่นและสุขภาพแข็งแรงขึ้นอีกด้วย

“แขกที่จะมาเที่ยวบนเกาะมาเช่ารถมอเตอร์ไซด์ บางทีเราก็จะแนะนำว่าปั่นจักรยานมัย เพราะทางมันไม่ได้ไกล ถ้าเกิดว่าเอามอเตอร์ไซด์ไป มอเตอร์ไซด์ก็ต้องเติมน้ำมัน เสียค่าเช่าด้วย ถ้าหากเกิดอุบัติเหตุก็ต้องเสียค่าซ่อมบำรุง แต่ถ้าเป็นจักรยานน้ำมันไม่ต้องเติม ค่าเช่าก็ถูกกว่า แล้วเราก็สามารถปั่นเที่ยวได้รอบเกาะเหมือนกัน เกาะเรามันเป็นเกาะเล็กๆ มันไม่ใช่เกาะใหญ่ ต้นไม้ก็เยอะไม่ต้องกลัวร้อน นักท่องเที่ยวก็ให้การตอบรับดี เพราะว่าต่างชาติทุกคนส่วนมากชอบเดินกับปั่นจักรยาน มีส่วนน้อยที่เช่ามอเตอร์ไซด์”

(ผู้ประกอบการที่พัก, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2560)

ภาพที่ 17 กิจกรรมปั่นจักรยานบนเกาะหมาก

การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เกาะหมากนำแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วิถีชีวิต ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นอยู่แล้ว ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำลายธรรมชาติน้อยที่สุด ลดการใช้พลังงาน ลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด โดยเริ่มจากการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ทดแทนพลังงานไฟฟ้า การคัดแยกขยะ โรงกำจัดขยะ ปุ๋ยหมักชีวภาพ และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น เล่นเรือใบ พายเรือคายัค การเดินหรือขี่จักรยานรอบเกาะเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต การทำเกษตรอินทรีย์ เมนูอาหารท้องถิ่น การใช้เรือโซลาร์เซลล์นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมตามเกาะต่างๆ หรือดำน้ำดูปะการัง สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการพยายามสร้างภาพลักษณ์แบบฉาบฉวย แต่คนในเกาะหมากตั้งใจจริงในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม และลงมือทำอย่างจริงจังเพื่อก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างเป็นรูปธรรม

2. บริบทและสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Communities) ที่มีวิถีชีวิตแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly) ให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน มีการใช้พลังงานทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชน ลดปัญหาการจราจรติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลดการขนส่งวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน

“ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวที่เราไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวชุมชนแต่เราเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เหมือนกับการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนก็คือเราออกไปแล้วมีคนเข้ามาเที่ยว ได้นุ่นได้นี้ ฉันทายากจะกินโน่น ฉันทายากจะกินนี้ ทำไมไม่มีอันนี้ละ แบบนี้เขาเรียกว่าท่องเที่ยวชุมชน เราจะเป็นผู้ถูกเอเย่ม เราโดนเขาล้างตลอด แต่ที่นี้เราเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก็คือการให้คนกลุ่มหนึ่งไม่จำเป็นจะต้องมากน้อยเท่าไร

ช่วยกันรักษาอัตลักษณ์ ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมทุกอย่างให้คงอยู่ผ่านการสร้างกิจกรรมหรือว่าจะเป็นอาหารอะไรทุกอย่าง ให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้มาเยือนเพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน เราไม่เรียกว่าแขกเราจะเรียกว่าผู้มาเยือน ทั้งหมดคือผู้มาเยือนคือญาติ ถ้าเป็นเรื่องของธุรกิจจะต้องคิดถึงเรื่องกำไรขาดทุน แต่ถ้าเมื่อไหร่เราคิดว่าเป็นผู้มาเยือนหรือเป็นญาติ เราก็จะไม่คิดถึงเรื่องกำไรหรือขาดทุน นั่นแหละน้ำเชื้อที่ทำแบบนี้มา ตั้งแต่วันเริ่มแรกเลย”

(ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว, สัมภาษณ์วันที่ 20 มกราคม 2561)

ภาพที่ 18 สัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวโดยมีชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์สูงสุด

“ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อรักษาประเพณีอัตลักษณ์ท้องถิ่นวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่โดยการสร้างกิจกรรมที่เป็นของดีของบ้านนั้นๆ เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้มาเยือนคือการท่องเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชนก็แบ่งอีกไปเป็นห้าด้านหนึ่งในเรื่องของการบริหารจัดการ สองสังคมเศรษฐกิจ สามวัฒนธรรม สี่สิ่งแวดล้อม ห้าความปลอดภัย แล้วแต่ละด้านก็จะแยกออกไปเป็นด้านการบริหารจัดการก็เป็นคณะกรรมการบริหาร การทำงานที่แยกเป็นสัดส่วนต้องมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมต้องมีการตรวจสอบได้แบบโปร่งใส มีกฎระเบียบของกลุ่ม การทำงานจะต้องผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นี้ทั้งหมด กลุ่มนี้เราเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2553 ที่บอกว่าเราตั้งกลุ่มเราคิดเส้นทางท่องเที่ยวเองเราทำทุกอย่างเองหมดเลย ตอนนั้นมีประมาณ 30 คนตอนที่เราก่อตั้งครั้งแรก ตั้งแยกเป็นคณะทำงานมีประธาน มีฝ่ายเรือ ฝ่ายบ้าน ฝ่ายอาหาร ฝ่ายภูมิปัญญา ฝ่ายโฮมทอป แล้วก็

ฝ่ายเด็กมักคุเทศก์ เวลามีปัญหามีรองประธาน มีประชาสัมพันธ์ เวลาเราแบ่งการทำงานเสร็จ เราไม่ใช่แยกเป็นกลุ่มกลุ่ม แต่เราคือกลุ่มเดียวคือวิสาหกิจชุมชนน้ำเขียว”

(กรรมการวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561)

ด้านการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ก่อนที่จะเริ่มต้นผู้นำชุมชนได้สอบถามสมาชิกในชุมชนถึงความต้องการนำบ้านมาเป็นที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยอธิบายหลักการบริหารจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ให้สมาชิกทราบ สมาชิกสนใจเข้าร่วมได้ตามความสมัครใจ เมื่อมีการรวมกลุ่มได้แล้วจึงเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามความเหมาะสม คณะกรรมการทุกคนต้องเข้าใจวิธีการทำงานของโฮมสเตย์ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีระบบการจองล่วงหน้าเพื่อเตรียมการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีการชำระเงินล่วงหน้าในอัตราส่วนที่ทางกลุ่มเป็นผู้กำหนด สมาชิกโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียว ได้กล่าวถึงวิธีการบริหารจัดการที่พักและพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนว่า

“ชุมชนบ้านน้ำเขียวไม่ได้เปิดบ้านเพื่อทำร้านค้า ถ้าคนไม่จองมาบ้านก็จะเป็นบ้านที่เงียบทั้งสองฝั่งคลอง แต่ตอนนี้เรามีแขกทุกวันก็จะมีคนมาต้องรับจองล่วงหน้าเพราะฉะนั้นถ้าใครไม่จองเราก็จะไม่รับคนจะเข้าก็จะต้องจองล่วงหน้า ที่บ้านเราจะไม่ขายที่ดินให้คนอื่นจะให้กับลูกกับหลานเพราะน้ำเขียวจะไม่ทำในแบบธุรกิจไม่ขายพื้นที่ชุมชนให้คนนอกพื้นที่คือให้ลูกให้หลาน เพราะมันสร้างในเรื่องของความยั่งยืน”

(สมาชิกโฮมสเตย์บ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561)

ชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการชุมชนในภาพรวมให้เป็นชุมชนคาร์บอนต่ำเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำให้เป็นไปอย่างยั่งยืน เพราะนักท่องเที่ยวต่างหมุนเวียนกันมาจากที่ต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เมื่อมาถึงจุดหมายปลายทางแนวปฏิบัติและสภาพแวดล้อมของเมืองรวมไปถึงวิถีของผู้คนในชุมชนก็จะมีส่วนดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจและใส่ใจกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมากยิ่งขึ้น ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการภายในชุมชนให้เป็นชุมชนคาร์บอนต่ำว่า

“ที่นี่เราได้รางวัลในเรื่องของ low Carbon จาก GIZ ด้วย Low Carbon ที่อื่นมอบให้รีสอร์ท หรือโรงแรมเขาก็เลยได้รางวัล แต่ที่บ้านน้ำเขียวเป็นชุมชนที่แรกที่ได้รางวัลในเรื่องของ Low Carbon น้ำเขียวได้เรื่อง 7 Greens เรานำเรือคายัคมาช่วยในเรื่องเรือไปดูหิ่งห้อยถ้าช่วงนั้นมีก็ใช้การเดินเพราะหิ่งห้อยอยู่ตรงนี้ไม่จำเป็นจะต้องติดเครื่องเรือไปดูอันนั้นทำให้เกิดควันพิษด้วย แล้วก็จักรยานใครจะมีเส้นทางสำหรับจักรยาน ซึ่งแล้วก็ไปช่วยลดการปล่อยมลภาวะ”

(ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 20 มกราคม 2561)

การจัดการขยะในคลองน้ำเขียว ซึ่งในอดีตเต็มไปด้วยขยะและน้ำมันจากเรือส่งผลให้เกิดมลพิษทางน้ำ คนในชุมชนไม่สามารถจับสัตว์น้ำต่างๆ ไปจำหน่ายได้ แต่เมื่อต้องการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงได้รวมตัวกันเพื่อจัดการเก็บขยะและลอกคลองน้ำจึงเริ่มไต่ขึ้น อีกทั้งยังใช้ลูกบอลชีวภาพที่เรียกว่าดาสต้าบอล (Dasta Ball) ที่องค์การบริหารจัดการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสอนทำเพื่อใช้เป็นลูกบอลโยนลงน้ำช่วยบำบัดน้ำเสีย ผลที่ตามมาคือน้ำในคลองกลับมาใสดังเดิม ชาวบ้านสามารถจับสัตว์น้ำไปจำหน่ายได้ ปัญหามลพิษทางน้ำหมดไป ชุมชนมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเศรษฐกิจในชุมชนก็ดีขึ้นด้วย

“แต่ก่อนบ้านน้ำเขียวขยะเต็มคลอง เพราะชุมชนบ้านน้ำเขียวเป็นชุมชนที่มีคลองกั้นกลาง ชาวบ้านก็ทิ้งขยะลงคลองถึงขยะไม่ค่อยมี แต่พอนักท่องเที่ยวเข้ามาสิ่งที่เกิดขึ้นคือความเน่าเหม็นแล้วพอเวลาใครทิ้งมันก็จะเข้ามา ทางโน้นทิ้งมาก็มาสุดที่เรา จนกระทั่งน้ำมันเสีย สิ่งที่เกิดตามมาก็คือกุ้ง ปลา มันหายไป พอกุ้งปลาหายไปชุมชนก็เดือดร้อน พอเรามาเปิดเรื่องการท่องเที่ยวก็เลยมีความรู้สึกว่ายากกว่าอายุคนที่มาเพราะคนที่มาบอกว่าบ้านเราเหมือนสลัม สิ่งที่เราเห็นว่าจะต้องทำก็คือเรื่องน้ำ เพราะมันอยู่ระหว่างกลางคลองที่คนที่ไม่ไปมาก็จะต้องเห็นเราก็เลยมีการให้คนในชุมชนช่วยกันเก็บในวันเสาร์-อาทิตย์ แต่สิ่งที่ได้ตามมาก็คือชาวบ้านเลิกทิ้งเพราะว่าลูกหลานตัวเองต้องมาเก็บก็สงสาร พอเลิกทิ้งก็ต้องเอาขยะของเก่ากลับขึ้นมาก็มีการลอกคลองเอาขยะขึ้นมา แล้วก็ปั้นดาสต้าบอลทำคล้ายๆ กับอินทรีย์บอลโยนได้ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม ปั้นแล้วเราก็โยนแล้วก็โยนในลั่วมด้วยเพราะว่าบ้านริมคลองจะต้องปล่อยน้ำสู่คลอง แล้วพอเวลาใส่ลงไปดาสต้าบอลมันไปบำบัดน้ำให้ใส พอผ่านไปสักเดือนสองเดือนเราเลยรู้เลยว่าขยะที่เราเก็บ ที่เราโยนดาสต้าบอลลงไป สิ่งที่เกิดก็คือเริ่มมีชาวบ้านได้ปลาได้กุ้งได้เยอะมากจากที่ไม่เคยได้กับก็ได้มาก น้ำที่มันมีกลิ่นก็เริ่มหายไป”

(ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561)

ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทำให้เกิดเศษอาหารเหลือทิ้งจากการให้บริการนักท่องเที่ยว คนในชุมชนก็ไม่ได้นั่งนอนใจ พยายามหาวิธีการจัดการกับเศษอาหารเหล่านั้น ด้วยการนำมาทำน้ำหมักชีวภาพใช้กับการเกษตรในชุมชน และยังได้เพิ่มกิจกรรมปลูกต้นไม้ให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน

“ส่วนเรื่องเศษอาหารที่สามารถหมักได้เอามาทำน้ำหมักแล้วก็มีคนมาสอนทำเรื่องน้ำหมักชีวภาพ เพราะเราทำในเรื่องของโลว์คาร์บอนเราเลยให้นักท่องเที่ยวร่วมมือโดยการให้ปลูกต้นไม้คนละ 1 ต้น ปลูกจนกระทั่งตอนนี้ที่ไว้แหงมันเต็มจนหมด”

(ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 20 มกราคม 2561)

ภาพที่ 19 รางวัลจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ)

ภาพที่ 20 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

ภาพที่ 21 การคัดแยกขยะตามบ้านเรือนภายในชุมชน

การลดใช้พลังงานด้วยการไม่นำเข้าวัตถุดิบประกอบอาหารจากภายนอกพื้นที่และนำเสนอเมนูอาหารคาร์บอนต่ำในท้องถิ่น เน้นความหลากหลายและเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ในพื้นที่ทำให้ไม่ต้องลำเลียงไปส่งขายนอกพื้นที่ สามารถนำมาประกอบอาหารให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การสลับเมนูไปตามฤดูกาลของผักและส่วนประกอบในอาหารยังช่วยให้เมนูนั้นมีความสดจากวัตถุดิบที่ไม่ต้องเก็บค้างหรือแช่แข็ง

“อาหารเราหาเองทำเองไปสร้างความสัมพันธ์กับหมู่ 4 ปลูกผลไม้แล้วก็ให้เขามาส่ง คนที่อยู่ในบ้านน้ำเขียวก็มาขายได้หมด นักท่องเที่ยวก็ซื้อได้ถูกชาวบ้านก็ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เราก็ทานอาหารสดๆ เราก็ได้ผักผลไม้จากตรงนี้ กุ้งปลาเราก็จะไปซื้อเรือที่เค้าเข้ามา

ตอนเช้ามีดีเพราะฉะนั้นอาหารของเราก็จะซื้ออยู่ในชุมชน ถ้ามีคนมาถามว่าวันนี้มีอะไร ก็ไม่สามารถบอกได้เพราะเราไม่รู้ว่าวันนี้จะได้อะไรมา มีอะไรก็กินอันนั้น อีกร้อยเราจะไม่กินอาหารแบบบุฟเฟต์ เพราะเป็นการทิ้งอาหาร คนเรามักจะตักมากไปแล้วก็กินไม่หมดเหลือทิ้งจานข้าวเราก็จะใช้งานที่ลักษณะพอกับอาหารที่มากิน สามารถเติมได้เพราะเราใช้เป็นโภชนาการ ตักเติมได้ตลอดเวลาไม่ต้องใช้จานใหญ่

(กรรมการวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ยังกล่าวเสริมเรื่องการเลือกใช้ภาชนะที่ล้างแล้วนำกลับมาใช้ซ้ำได้ อย่างการใช้ชุดแก้วกาแฟแทนแก้วกระดาษ การบริการอาหารโดยใช้ช้อนกลางเพื่อลดปริมาณอาหารเหลือทิ้งด้วยการให้คนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรับประทานต่อหรือนำไปแจกจ่ายให้คนยากไร้ในชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวเป็นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้อีกทางหนึ่ง

“แล้วเราก็จะไม่ใช้พลาสติกเลยไม่ว่าจะเป็นแก้ว เราใช้แก้วที่เป็นชุดเป็นถาดก็คือล้างแก้วน้ำ แตกกาก็คือซื้อใหม่ล้างใช้ซ้ำ เราลดในการใช้พวกนี้ทั้งหมดโฟมไม่ใช้พลาสติกไม่ใช้ ทุกอย่างใช้การล้างซ้ำกลับคืนมาใหม่ถ้าแตกเสียหายซื้อใหม่ ที่นี้เรากินอาหารแบบตั้งโต๊ะ เราจะมีช้อนกลางทุกอย่างพอท่านทานเสร็จเรากินต่อจากท่าน แล้วถ้าทานไม่หมดเราก็จะให้แขกทุกคนเอากลับบ้าน แล้วถ้ายังไม่หมดอีกเราก็จะให้แม่ครัวเอากลับบ้าน ถ้ายังไม่หมดอีกก็จะเอาใส่รถเข็นแล้วก็เดินไปตามชาวบ้าน ใครอยากกินตักกินได้เลย ใครผ่านมาก็กินได้เลย คนไหนที่อยู่คนเดียวเราก็จะให้คนเอากับข้าวไปให้ ไม่ได้เป็นอะไรกับเราไม่ได้อยู่ในกลุ่มแต่เราก็ทำให้ เพราะฉะนั้นนี่คือการทำงานของที่นี่คือแจกไปหมดเลยเพื่อชุมชน”

(กรรมการวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 22 กิจกรรมงมหอยปากเปิด

ภาพที่ 23 อาหารที่ได้จากวัตถุดิบในท้องถิ่น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนบ้านน้ำเขียวเป็นต้นแบบของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Communities) ทั้งจากการใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ โสมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากทัศนคติและความตระหนักของคนในชุมชนต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก โดยมีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างจิตสำนึกในการลดการใช้พลังงาน รวมทั้งการเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานที่ฟุ่มเฟือย

จากการศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมาก และชุมชนบ้านน้ำเขียว ผู้วิจัยได้ค้นพบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของทั้ง 2 พื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำชุมชนในภาคตะวันออกของไทย โดยนำเสนอตั้งตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว

ประเด็นหัวข้อในการวิเคราะห์	เกาะหมาก	ชุมชนบ้านน้ำเขียว
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ		
ชุมชนคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Community)	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชน สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานทดแทน เพื่อช่วยในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ - มีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์และขีดความสามารถในการรองรับเพื่อลดผลกระทบทางการท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนมีการออกแบบภูมิทัศน์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยแนวคิดประหยัดพลังงาน เน้นการใช้แสงและลมจากธรรมชาติ - มีการจัดการระบบขนย้ายขยะของเสียและน้ำเสีย

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว (ต่อ)

ประเด็นหัวข้อในการวิเคราะห์	เกาะหมาก	ชุมชนบ้านน้ำเขียว
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ		
แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination)	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนผังการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ - การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว - การฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว - อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว - ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ - การลดการใช้พลังงานหรือใช้พลังงานทางเลือก - การเปลี่ยนเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ประหยัดพลังงาน - การนำมาใช้ใหม่เพื่อลดปริมาณขยะ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการท่องเที่ยวโดยให้นักท่องเที่ยวสำรองล่วงหน้าเพื่อไม่ให้เกิดพลังงานเหลือใช้ - มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - มีการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยกิจกรรมปลูกป่าชายเลน - มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว - มีการวางแผนในการลดใช้พลังงาน - เลือกใช้อุปกรณ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้
ที่พักคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Accommodation)	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ - ลดการปล่อยน้ำเสียลงพื้นที่สาธารณะและในทะเล - การนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ซ้ำ - การลดการใช้พลังงาน - ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ประหยัดพลังงาน - การออกแบบอาคารเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนผังการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่ออนุรักษ์พื้นที่สีเขียว - ไม่ใช้เครื่องปรับอากาศ - สร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน
อาหารคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Gastronomy)	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้วัตถุดิบที่ได้หาได้จากชุมชน - ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อนำผลผลิตที่ได้มาใช้ในกิจการ - เลี้ยงสัตว์ไว้รับประทานเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้วัตถุดิบที่ได้หาได้จากชุมชน - จัดอาหารแบบชุดแทนการจัดอาหารแบบบุฟเฟ่ต์เพื่อลดปัญหาอาหารเหลือทิ้ง

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว (ต่อ)

ประเด็นหัวข้อในการวิเคราะห์	เกาะหมาก	ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ		
กิจกรรมคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Activity)	<ul style="list-style-type: none"> - นั่งเรือโซลาร์เซลล์ ชมวิวทิวทัศน์ - ดูพระอาทิตย์ตกกลางทะเล - เรียนทำอาหารพื้นถิ่น - ปั่นจักรยานท่องเที่ยวรอบเกาะ - เดินไต่เขาชมวิว - ดำน้ำชมปะการัง - พายเรือคายัค 	<ul style="list-style-type: none"> - ปั่นจักรยานท่องเที่ยวรอบชุมชน - พายเรือคายัค - เดินชมหิ่งห้อย - ปลุกป่าชายเลน - เรียนทำขนมพื้นถิ่น - เรียนสานงอบใบจาก
การขนส่งคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Transportation)	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างจิตสำนึกทางเดียวกันไปด้วยกัน - ใช้จักรยานในการเดินทางแทนรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ - เลือกใช้ของที่ไ้จากชุมชนเพื่อลดการขนส่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบเส้นทางในการเดินทางเพื่อลดปัญหาการจราจร - ใช้จักรยานในการเดินทางภายในชุมชน - เลือกใช้ของที่ไ้จากชุมชนเพื่อลดการขนส่ง
กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ		
แผนขับเคลื่อน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันภายในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันภายในชุมชน
จิตสำนึก	<ul style="list-style-type: none"> - คนในชุมชนมีจิตสำนึกรักถิ่นที่อยู่ของตน 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีความรัก สามัคคี และมีเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ		
ปัจจัยภายใน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำชุมชนมีความสนใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน - คนในชุมชนให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำชุมชนมีความสนใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน - คนในชุมชนให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ปัจจัยภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐเครือข่าย - งบประมาณและการสนับสนุนด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐเครือข่าย - งบประมาณและการสนับสนุนด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก

จากตารางพบว่า การวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มีประเด็นที่ผู้วิจัยควรพิจารณา ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

1.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- ผู้นำชุมชน เอาใจจริงเอาใจในการดำเนินงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนและมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน
- คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนา มีความรักและความสามัคคี

1.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- ภาครัฐ มีการจัดทำแผนโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา
- ภาคเอกชน ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

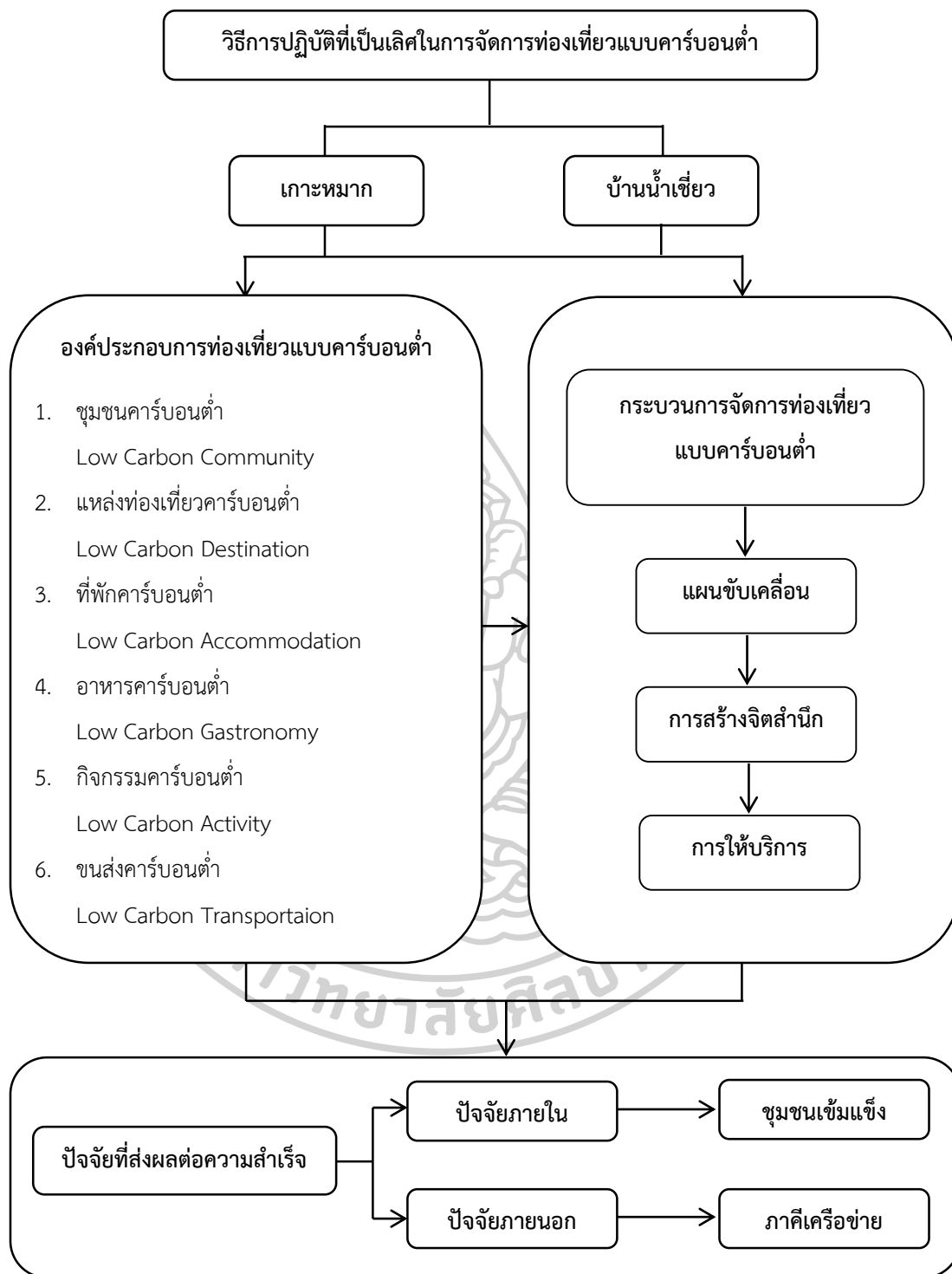
2. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.1 แผนขับเคลื่อน ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความปลอดภัยจากการท่องเที่ยว

2.2 การสร้างจิตสำนึก กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้

2.3 การให้บริการ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

จากการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ ชุมชนคาร์บอนต่ำ แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ที่พักคาร์บอนต่ำ อาหารคาร์บอนต่ำ กิจกรรมคาร์บอนต่ำ และขนส่งคาร์บอนต่ำ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ แผนขับเคลื่อน จิตสำนึกและการบริการ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ปัจจัยภายในคือผู้นำและคนในชุมชนร่วมมือในการพัฒนา และปัจจัยภายนอกคือ ภาคีเครือข่าย สรพวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 24 วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตาม บริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย

1. ระยะก่อนการทำวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาศักยภาพของชุมชนทั้งลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และบุคลากรในชุมชน อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียวซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่วิจัยตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะลา จังหวัดระยอง เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายสามารถเข้าออกได้สะดวกและปลอดภัย

ภาพที่ 25 ศักยภาพพื้นที่ตำบลปากน้ำประแส

จากการพูดคุยเพื่อสำรวจความต้องการเบื้องต้นพบว่า ผู้นำชุมชนให้ความสนใจและยินดีร่วมมือในการทำวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้นำกลุ่มรักษ์ประแสได้กล่าวว่า

“อาจารย์บอกว่าให้พี่น้องลงมาช่วยหน่อยแล้วคือถ้าเอาเป็นแกนนำเนี่ยเราก็สามารถที่จะมาคุยกับเขาได้ ยินดีต้อนรับยินดีช่วยเหลือ ต้องการข้อมูลอะไรมาได้เลย คือในชุมชนเนี่ยเราคุยกันได้เราต้องช่วยกันไม่ใช่เฉพาะกลุ่มเรา มาคุยได้ให้ช่วยเรื่องอะไรในเรื่องข้อมูลเรื่องชุมชนที่เริ่มมายังไงอะไรยังไงก็คุยได้ แล้วก็ให้ทีมกลุ่มเราไปช่วยทำอะไรหรือไปออกอะไรแบบนี้ได้หมด คือในกลุ่มเราก็เริ่มเข้มแข็ง”

(ผู้นำกลุ่มรักษ์ประแส, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2560)

จากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามก่อนการวิจัยเพื่อสร้างความคุ้นเคย โดยเริ่มจากการเข้าพบ นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแสเพื่อขออนุญาตเลือกชุมชนเป็นพื้นที่วิจัยและขอความร่วมมือในการประสานงานไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง กลุ่มรักษ์ประแส กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ชาวบ้านผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว นักวิชาการในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยใช้การสังเกตจากลักษณะการทำงาน ทักษะคิด รวมถึงระบบการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งตัวผู้วิจัยและชุมชนก่อนดำเนินการวิจัย ต่อมาผู้วิจัยเข้าพบปะกับบุคคลกลุ่มต่างๆ เพื่อชี้แจงและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคย เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและร่วมมือในการทำวิจัย

ภาพที่ 26 ผู้วิจัยเข้าร่วมการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับคนในชุมชน

ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้จากกรณีศึกษาพื้นที่ตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศมาเป็นแนวทางในการวางแผนงานและใช้สอดแทรกในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสื่อสาร สร้างความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม และการประชุมเพื่อวางแผนงาน ส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย คนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ระยะดำเนินการวิจัย

2.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน

ผู้วิจัยเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน โดยมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ใช้การอภิปราย ถกปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงทัศนคติ ความคิดเห็น และท่าทีของชุมชนว่ามีความคิดเห็นอย่างไร มีแนวโน้มทิศทางไปทางใด

“ตอนนี้อยู่ในกลุ่มคือต้องการทำอะไรใช้ถนนคนเดินแต่ต้องการเป็นท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือเราค่อยๆ คุยกันในชุมชน เพื่อจะดูว่าเราพร้อมอะไรเราทำอะไรได้ คือเราก็ยังไม่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ อะไรของเราจริงๆ เราจะต้องหาว่าเราจะทำอะไร แต่ทุกคนที่เข้ามา

เราขอรออย่าให้เขาได้กลับไป แล้วเราก็จะบอกว่าคนที่เข้ามาขออะไร และเราก็จะต้องไป
เล่าให้ชุมชนฟังว่าเค้าขออะไร นั่นแหละคือสิ่งที่เรากำลังเอามาเป็นแนวทาง เราไม่ต้องการ
กลุ่มก้อนใหญ่ เราต้องการคนที่แบบเขาต้องการเข้ามาในชุมชนเราจริงๆ ในกลุ่มของพี่พีคิต
แบบนี้ พี่ไม่ต้องการมาเซลฟีแล้วคุณก็ไป”

(ผู้นำกลุ่มรักษ์ประแส, สัมภาษณ์วันที่ 22 มกราคม 2561)

สำหรับสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง ได้แสดงความคิดเห็นด้านทรัพยากรท่องเที่ยวใน
ชุมชนมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และการอนุรักษ์
รวมถึงปัญหาที่พบจากการทำงานในชุมชนว่า

“ตอนนี้บ้านเรามันมีหลายกลุ่ม แล้วมันก็ขาดผู้นำหลักที่จะประสานทุกกลุ่มให้มา
รวมกันได้ มันก็เลยต่างคนต่างทำ ทั้งๆ ที่บ้านเรามีอะไรเยอะแยะ ทั้งทุ่งโปรงทอง ทั้งเรือรบ
ทั้งที่พัก อาหารการกินมีหมด แต่ปัญหามันอยู่ที่ไม่มีคนนำ”

(สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มกราคม 2561)

จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชน ผู้วิจัยนำมากำหนดแผนการจัดกิจกรรม
ร่วมกัน โดยมีวิธีวิจัยคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการอภิปรายกลุ่ม หลังจาก
ที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักและพบปะคนกลุ่มต่างๆ จน
สามารถสร้างความสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงได้ดำเนินการในลำดับต่อมาซึ่งต้องอาศัย
การมีส่วนร่วมจากชุมชนในการขับเคลื่อน

ภาพที่ 27 ลงพื้นที่พูดคุยเพื่อสำรวจความต้องการเบื้องต้น

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนางสาว สิริพร ควรหา หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ซึ่งมีความต้องการให้ผู้วิจัยเข้าไป ช่วยด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ดังที่ได้กล่าวว่า

“อยากให้เราช่วยดูเรื่องการถ่ายน้ำมันเรือลงทะเลว่าที่อื่นเค้าทำยังไง แล้วก็เรื่องขยะ ที่ทุ่งโปรงทองว่าจะมีวิธีการยังไงได้บ้าง เรื่องการคัดแยกขยะในครัวเรือนเทศบาลก็ทำอยู่หรือ เรื่องเอาโซลาร์เซลล์มาใช้ อันนี้ก็น่าสนใจ ถ้าอาจารย์มาช่วยก็จะประสานงานกับคนในชุมชน ให้ ให้นัดให้อะไรก็บอก”

(หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส, สัมภาษณ์วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

ดังนั้นการประสานงานในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นไปด้วยดีและได้รับความร่วมมือจาก ชุมชนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยมีโอกาสดูสภาพแวดล้อมของชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น การประชุมประจำเดือน การจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ทั้งเข้าไป พูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนกลุ่ม ต่างๆ ตามแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งได้ออกแบบและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับการ ใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางแผนหมู่บ้านและการ ออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ ที่พักคาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ “รูปแบบวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ” จากกรณีศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

2.2 การคัดเลือกแกนนำ

ผู้วิจัยได้พูดคุยกับคนในชุมชนอย่างไม่เป็นทางการในเรื่องของผู้นำกลุ่มต่างๆ ซึ่งยังมีความ ขัดแย้งในเรื่องการทำงาน มีการทำงานไปคนละแนวทาง ไม่ประสานงานและเชื่อมโยงกัน ดังที่ผู้นำ กลุ่มรักษ์ประแสได้กล่าวว่า

“ที่มีชุมชนแล้วสถานที่มี พี่มีของพี่แล้วพี่มีแผนที่จะทำแต่กลุ่มของพี่ไม่มิงบ พี่ก็แจ้ง พี่ก็ต้องการแต่พี่ไม่มีคนมาช่วยกลุ่มของเรา เทศบาลเค้าก็จะมีในส่วนของเค้า ซึ่งตอนนี้เรา ต้องการคนมาช่วยในกลุ่มของเรา ไม่ต้องเป็นตัวเงินหรือคุณทำอะไรก็ได้ เราต้องการตรงนี้ที่ กำลังดีในรณในกลุ่มของตัวเองเองเราทำเพื่อชุมชนไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง พี่จะต้องทำให้เขาเห็น ก่อนว่าชุมชนที่ทำจริงๆ ไม่ได้เป็นการสร้างภาพ ตรงนี้แหละเป็นงานหนักที่พี่ต้องคิดว่าจะทำ ยังไงให้เขากลับมารวมกับเราได้ จะไม่ใช่เป็นเพราะผลประโยชน์ มันเป็นงานหนัก พี่เข้ามาทำ พี่ร้องไห้ นะ ร้องไห้สารพัด แต่เราต้องทำมีคนดูถูกเรา เราต้องทำให้ได้เพื่อใคร เพื่อประแส”

(ผู้นำกลุ่มรักษ์ประแส, สัมภาษณ์วันที่ 22 มกราคม 2561)

ผู้วิจัยพบว่าหน่วยงานที่สามารถประสานความร่วมมือได้ดี คือ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส จากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกแกนนำจากความเต็มใจและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีที่พักอาศัยอยู่ในตำบลปากน้ำประแส เป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับ และมีเวลาพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม จากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ พบว่าเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำได้ เพราะชุมชนมีต้นทุนทางธรรมชาติที่เข้มแข็ง ชาวบ้านให้ความร่วมมือถ้ามีการประสานงานจากเทศบาลซึ่งคนในชุมชนให้การยอมรับนับถือ ทำให้งานวิจัยสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ผู้นำคนสำคัญในท้องถิ่น คือ นางกาญจนา บุรณชาติ ประธานกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง นางธนิสร ลบเอี่ยม ประธานกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว นายสุเทพ วงศ์ทิม ตัวแทนกลุ่มเรือท่องเที่ยว นางสุภาพร ยอดบริบูรณ์ ประธานกลุ่มรักษ์ประแส นางสาวสิริพร ควรหา หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส นายเอกชัย เนตรมณี เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน รักษาการงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน

หลังจากการประชุมร่วมกับเทศบาลตำบลปากน้ำประแสและการอภิปรายกลุ่มร่วมกับแกนนำชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักและหาแนวทางในการดำเนินงาน ผู้วิจัยพบว่า การลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านบ่อยครั้งและสร้างความเป็นกันเองกับชาวบ้านทำให้เกิดความไว้วางใจ เกิดการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยทั้งเป็นรายบุคคลและรวมกลุ่มพูดคุยก็เห็นความตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะทำให้ชุมชนของตนเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์และอภิปรายกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ผู้วิจัยสรุปประเด็นปัญหาสำคัญ ได้ดังนี้

ด้านแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ตำบลปากน้ำประแสมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติขนาดใหญ่ คือ ทุ่งโปรงทอง จึงควรมีการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
- 2) ปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

ด้านการดำเนินงาน

- 1) หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาดูแลส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิต
- 2) ควรมีหน่วยงานที่มาช่วยดูแลกลุ่มท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มให้สามารถทำงานและประสานประโยชน์ร่วมกันได้

ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

1) จัดทำป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ให้ตำบลปากน้ำประแสเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสำคัญภายในชุมชนอย่างทั่วถึง

3) ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ควรติดป้ายรณรงค์ลดการใช้ทรัพยากรตามจุดต่างๆ ภายในห้องพัก เช่น ใช้ผ้าเช็ดตัวซ้ำ ไม่เปิดแอร์ทิ้งไว้ ใช้น้ำเท่าที่จำเป็น เป็นต้น

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1) เปลี่ยนมาใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงวัสดุจากธรรมชาติเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

2) จัดให้มีถังขยะแยกประเภทในแหล่งท่องเที่ยว

3) อาหารและของที่ระลึกที่จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวทำจากวัตถุดิบหลักที่หาได้ภายในชุมชน เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งและเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วยกัน

4) ใช้รถจักรยานยนต์แบบพ่วงข้างบริการรับส่งนักท่องเที่ยวแทนการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อลดการเกิดมลพิษ

5) กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษน้อยที่สุด เช่น ปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ เดินชมทุ่งโปรงทอง พายเรือคายัค ปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

ภาพที่ 28 อภิปรายกลุ่มร่วมกับแกนนำชุมชน

ผลการเรียนรู้จากการวิจัยในพื้นที่ทั้งประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานในพื้นที่เป็นระยะ พบว่า ในช่วงแรกคนในชุมชนยังไม่สามารถรวมกันเป็นกลุ่มเดียวได้ จึงต้องใช้การรวมจากกลุ่มย่อยๆ ด้วยวิธีการแบบลูกโซ่ (Snowball Technique) กับผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้แกนนำหลักของกลุ่ม แล้วจึงเข้าไปคลุกคลีเพื่อเสนอแนวคิดและกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อน จากนั้นจึงเริ่มดำเนินการและขยายผลเชื่อมต่อแต่ละกลุ่มเป็นห่วงโซ่กิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการต่อไป จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แบบมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการคิด การออกความเห็น ใช้กรณีตัวอย่างจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง กิจกรรมที่ดำเนินการจึงเป็นความต้องการที่แท้จริงของแกนนำ

ผู้วิจัยพบว่าศักยภาพของพื้นที่ตำบลปากน้ำประแสมีความพร้อมในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เนื่องจากเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นศูนย์กลางของชุมชน หากมีการประสานงาน การกระตุ้น และส่งเสริมแกนนำให้เกิดความเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยขอแยกประเด็นในการวางแผน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ (Participation and Role of Leaders) โดยแกนนำที่เป็นหน่วยงานภาครัฐจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนแกนนำชุมชนกลุ่มต่างๆ เป็นผู้เรียนรู้และนำไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แกนนำจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้ชุมชนขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนา

2. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Raising of Learning Processes) โดยการนำกลุ่มแกนนำไปศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแล้วนำองค์ความรู้ที่ได้กลับมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ปัจจัยสำคัญที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ช่วยทำให้ระบบนิเวศและแหล่งอาหารของชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน

4. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งสามารถเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาแบ่งปันความรู้ ข้อมูล ข่าวสารได้อย่างอิสระ และเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในแหล่งท่องเที่ยว การเดินหรือปั่นจักรยานเที่ยวชมในแหล่งท่องเที่ยว การรับประทานอาหารท้องถิ่น การเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

6. ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว (Extension and Development) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. การวางแผนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0

ชุมชนปากน้ำประแสเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่หลากหลาย ไม่มีใครผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ชุมชนมีสถาบันเป็นหลักยึดโยงผู้คนได้ดี เช่น วัดตะเคียนงาม โรงเรียนวัดตะเคียนงาม กลุ่มชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประแส กลุ่มชุมชนแสมภู โดยมีเทศบาลเป็นผู้ประสานงานแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง การกระทบกระทั่งของสมาชิกชุมชนได้ดี โครงการพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ชุมชนมักจะดำเนินการจากเทศบาล การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชนที่มีแล้วให้มีมากขึ้น จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพัฒนามาจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ การดำเนินกิจกรรมอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย บางกิจกรรมผู้วิจัยเป็นผู้ริเริ่มและขอความเห็นชอบจากที่ประชุมกลุ่มแกนนำ ใช้การวิจัยร่วมที่อาศัยการประชุมและพบปะเพื่อให้ข้อมูลซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปในตัว จากนั้นนำมาวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยจัดทำแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำร่วมกับแกนนำชุมชน การดำเนินการจัดทำแผนมีนางสาวสิริพร ควรหา หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการจัดทำแผนและมีแกนนำกลุ่มเป็นผู้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ

3.1 การวางแผน

เทศบาลตำบลปากน้ำประแสและแกนนำกลุ่มร่วมกันวางแผนจัดทำผลการรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนมาสู่การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยผู้วิจัยแนะนำให้ใช้แนวทางจากการสังเคราะห์กรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ดังนี้

3.1.1 กำหนดเนื้อหาโครงการ กิจกรรม ให้ครอบคลุมทุกประเด็นในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ สื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.1.2 กระบวนการดำเนินงาน หลังจากการระดมความคิดเห็นที่ประชุมได้ปรึกษาหารือเพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการทำงานร่วมกับแกนนำ ส่วนแกนนำชุมชนมีนางกาญจนา บุรณชาติ ประธานกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง เป็นแกนนำหลักในการประสานงานกับกลุ่มอื่นๆ และรับผิดชอบขับเคลื่อนในพื้นที่

3.1.3 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยพยายามส่งเสริมกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

3.1.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.2 การฝึกอบรมแกนนำ

ผู้วิจัยได้ฝึกอบรมแกนนำด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแกนนำ วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.3 การวางแผนเพื่อติดตามประเมินผล

ผู้วิจัยใช้การนัดหมายปรึกษาหารือทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนสถานที่ประชุมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัด

ผู้วิจัยขอเสนอกิจกรรมตามแผนการพัฒนากิจการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยการประสานแบบองค์รวมครอบคลุมทุกฝ่ายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แผนการพัฒนากิจการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

แนวทาง	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ผลลัพธ์
<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ - การสร้างกระบวนการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง - กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว - กลุ่มเรือท่องเที่ยว - กลุ่มรักษ์ประแส - เทศบาลตำบลปากน้ำประแส 	<ul style="list-style-type: none"> - แกนนำทุกกลุ่มเข้าร่วมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว
<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งท่องเที่ยว - การส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - การคัดแยกขยะ 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง - กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว - กลุ่มเรือท่องเที่ยว - กลุ่มรักษ์ประแส - เทศบาลตำบลปากน้ำประแส 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนสามารถคัดแยกขยะและสามารถนำขยะไปจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ได้
	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำป้ายสื่อความหมายและป้ายรณรงค์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง - กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว - กลุ่มเรือท่องเที่ยว - กลุ่มรักษ์ประแส - เทศบาลตำบลปากน้ำประแส 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้ายสื่อความหมาย - ป้ายรณรงค์

ตารางที่ 13 แผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (ต่อ)

แนวทาง	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ผลลัพธ์
- แหล่งท่องเที่ยว - การส่งเสริมและพัฒนา การท่องเที่ยว	- การใช้พลังงานที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม	- กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรง ทอง - กลุ่มสามล้อท่องเที่ยว - เทศบาลตำบลปากน้ำ ประแส	- มีการใช้พลังงานจาก แสงอาทิตย์ที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม
- สื่อสังคมออนไลน์	- จัดทำเพจบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage)	- เทศบาลตำบลปากน้ำ ประแส	- เพจบุ๊กแฟนเพจ “ประ แสโลว์คาร์บอน”
- กิจกรรมการท่องเที่ยว	- ปลูกป่าชายเลน	- กลุ่มเรือท่องเที่ยว - กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรง ทอง	- กิจกรรมปลูกป่าชายเลน
	- ประกอบอาหารจาก วัตถุดิบท้องถิ่น	- กลุ่มรักษ์ประแส - กลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรง ทอง	- กิจกรรมประกอบ อาหารเมนูแกงส้มผัก กระชับ หอยปากเปิดตอง หวานเค็มและทอดมัน ประแส
	- ปั่นจักรยาน	- กลุ่มรักษ์ประแส	- กิจกรรมปั่นจักรยาน ถนนวัฒนธรรมบริเวณ ชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประ แส

4. การนำแผนไปปฏิบัติ

จากกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำร่วมกันระหว่าง
ชุมชน ผู้วิจัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานด้าน
ต่างๆ ทุกฝ่ายต่างให้ความสนใจในการทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อ
สภาพแวดล้อมในชุมชน จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ตำบล
ปากน้ำประแสต้องอาศัยเทศบาลเป็นผู้นำขับเคลื่อน ส่วนกลุ่มแกนนำยังขาดความต่อเนื่องในการ
ดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยขอเสนอผลการทำกิจกรรมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ดังนี้

1) กิจกรรมศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

หลังจากผู้วิจัยได้ศึกษาดูงานและลงพื้นที่ทั้งเกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เพื่อศึกษา
ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ทำให้กระบวนการ
ประสานงานในชุมชนปากน้ำประแสได้รับความไว้วางใจให้ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและทำให้

ชุมชนมีความเข้มแข็ง แขนงนำเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเริ่มเข้าใจแนวทางของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ จากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้นำในการพาแกนนำไปศึกษาดูงานที่วิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว เนื่องจากบริบทของพื้นที่ใกล้เคียงกับตำบลปากน้ำประแส เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมาก่อน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้ภายในชุมชนและถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนต่อไป ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้แกนนำรู้สึกถึงการมีส่วนร่วม เกิดภาวะผู้นำและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแกนนำมากยิ่งขึ้น จากการสังเกตและพูดคุยถึงความรู้สึกหลังทำกิจกรรม ผู้วิจัยพบว่า แกนนำเกือบทุกคนมีความมั่นใจที่จะขับเคลื่อนชุมชนไปสู่เป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในถิ่นที่อยู่ของตน และต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 29 กลุ่มแกนนำศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว

2) กิจกรรมคัดแยกขยะ

ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยถือเป็นปัญหาสำคัญในตำบลปากน้ำประแส ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งคนในชุมชนคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงได้จัดกิจกรรมคัดแยกขยะขึ้น เริ่มต้นจากการคัดแยกขยะในครัวเรือน นอกจากนี้เทศบาลตำบลปากน้ำประแสยังรับซื้อขยะจากคนในชุมชน เช่น กระดาษใช้แล้ว ขวดพลาสติก กระจบอง น้ำอัดลม ถูพลาสติก กลองโฟม น้ำมันที่ใช้ประกอบอาหาร เป็นต้น อีกทั้งยังรณรงค์ให้มีการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรด้านอื่นๆ (Reduce) การนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อเป็นการปลูกฝังให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมคัดแยกขยะทำให้ปัญหาการจัดการขยะมูล

ฝอยภายในชุมชนดีขึ้น ปริมาณขยะเหลือทิ้งลดลงอย่างเห็นได้ชัด คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกขยะขาย ซึ่งถือว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนในชุมชนจนประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้เทศบาลตำบลปากน้ำประแสได้รับรางวัล หน่วยงานดีเด่นระดับจังหวัดในการดำเนินการ โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2560

ภาพที่ 30 การจัดโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทางและรางวัลที่ได้รับ

3) กิจกรรมจัดทำป้ายสื่อความหมายและป้ายรณรงค์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ป้ายถือเป็นสื่อหรือตัวกลางในการให้ข้อมูลและสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการนักท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดรูปแบบและติดตั้งป้ายแต่ละประเภทจะช่วยให้เกิดความต่อเนื่องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การบริการด้านข้อมูลและสื่อความหมายที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากร กิจกรรมการจัดทำป้ายสื่อความหมายจึงนำมาใช้เพื่อบอก แสดง หรืออธิบายข้อมูลและเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจข้อมูลหรือเรื่องราว อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นอุปกรณ์ในการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้กับนักท่องเที่ยว โดยสามารถใช้อธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจและรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็น

มิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและไปตามแนวทางของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ผู้วิจัยได้ร่วมกับแกนนำจัดทำป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ บริเวณทุ่งโปรงทอง บริเวณตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส และบริเวณอนุสรณ์เรือรบหลวงประแส นอกจากนี้ยังร่วมกันจัดทำป้ายสติ๊กเกอร์ณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าแจกจ่ายไปยังผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในพื้นที่ เพื่อใช้ติดบริเวณเต้าเสียบ สวิตช์ไฟและก๊อกน้ำภายในห้องพัก จากการติดตามผลหลังทำกิจกรรมพบว่า นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความเข้าใจการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมากขึ้น เริ่มเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีในชุมชน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว และอยากมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของโฮมสเตย์ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้เข้าพัก ทั้งการปิดไฟ ปลดปลั๊กเมื่อไม่ใช้งาน การปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศอยู่ที่ 25 องศาเซลเซียส และการประหยัดน้ำ จากการพูดคุยกับผู้เข้าพักเกี่ยวกับป้ายสติ๊กเกอร์กิจกรรมณรงค์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพบว่า ผู้เข้าพักมีความสุขและยินดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำกิจกรรมลดภาวะโลกร้อนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 31 ป้ายสื่อความหมายและป้ายรณรงค์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) กิจกรรมใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ผู้วิจัยทำให้แกนนำเล็งเห็นประโยชน์ในการส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงแนะนำให้แกนนำเรียนรู้และทดลองผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ไว้ใช้ในครัวเรือน โดยเลือกบริเวณหน้าที่ทำการของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นสถานที่ติดตั้งอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ผู้วิจัยได้เข้าไปแนะนำแกนนำในการติดตั้งอุปกรณ์ผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ได้แก่ หลอดไฟส่องสว่างและเครื่องกระจายเสียงบนรถสามล้อ ซึ่งคนในชุมชนให้ความสนใจและติดตามผลความคุ้มค่าของการผลิตพลังงานไฟฟ้าทดแทน มีการเข้ามาพูดคุยสอบถามรายละเอียดและเริ่มพูดคุยถึงความคุ้มค่าที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย อีกทั้งยังไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอบถามเกี่ยวกับการบำรุงรักษาอุปกรณ์เพื่อให้ใช้ได้อย่างคุ้มค่ามากขึ้น ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการดูแลรักษาอุปกรณ์สำหรับผลิตพลังงานทดแทนและนำความรู้ถ่ายทอดให้กับแกนนำ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจติดตั้งอุปกรณ์ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้ในครัวเรือน นอกจากนี้ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ภาพที่ 32 ส่งมอบอุปกรณ์และสาธิตการติดตั้งอุปกรณ์ผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

5) กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

บริเวณลุ่มน้ำประแสเคยเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียจากกลุ่มโรงงานที่ปล่อยน้ำเสีย จึงได้รวมกลุ่มกันปลูกป่าชายเลนส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้แหล่งผสมพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นตามมา แม่น้ำประแสได้รับการฟื้นฟูทำให้สภาพน้ำในแม่น้ำสะอาด ปัญหามลพิษทางน้ำที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสัตว์ลดลง ทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ ก็มีปริมาณเพิ่มขึ้น เช่น ปลา กุ้ง ปลากะรัง ปลากะบอก กุ้งขาว กุ้งก้ามกราม เคยตัวใส ปูม้า ปูดำ หอยนางรม กลับสู่แหล่งน้ำมากขึ้น ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้นโดยไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น บางคนตัดสินใจลาออกจากโรงงานกลับมาทำประมงเพราะสุขภาพสบายใจ การปลูกป่าชายเลนจึงเป็นกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศของแม่น้ำประแส รวมทั้งเป็นการป้องกันภัยจากคลื่นลมในฤดูมรสุมและอนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์และที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ

ผู้วิจัยและแกนนำได้พูดคุยปรึกษากันแล้วได้ข้อสรุปพร้อมกันว่า ควรส่งเสริมกิจกรรมปลูกป่าชายเลนให้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวหลักของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่ โดยจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลนเป็นหนึ่งในกิจกรรมท่องเที่ยวสำหรับผู้ที่มาเข้าพักโฮมสเตย์ รวมถึงการให้ความรู้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติ นอกจากนี้ภายในพื้นที่ตำบลปากน้ำประแสยังได้รับการสนับสนุนจากโครงการ “ซีพีเอฟ ปลูก ปัน ป้อง ป่าชายเลน” ซึ่งเป็นความร่วมมือจาก 3 หน่วยงาน คือ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด มหาชน (CPF) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และเทศบาลตำบลปากน้ำประแส นอกจากนี้มีการปลูกป่าชายเลนแล้วยังมีการเปิดศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน ที่อนุสรณ์เรือรบหลวงประแส เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนที่ถูกต้องให้กับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไป ซึ่งโครงการนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมพูดคุยกับชุมชนและมีข้อตกลงร่วมกันว่า ทาง CPF ช่วยในเรื่องของงบประมาณ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งสนับสนุนด้านพื้นที่ ส่วนทางชุมชนมีหน้าที่ช่วยกันดูแลพื้นที่ป่าชายเลน จนเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลนแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งกิจกรรมปลูกป่าชายเลนและศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูวิถีชุมชนให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 33 พื้นที่ปลูกป่าชายเลนและศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน

6) กิจกรรมประกอบอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่น

เมนูอาหารคาร์บอนต่ำเกิดจากการประกอบอาหารโดยใช้วัตถุดิบสดตามธรรมชาติที่หาได้จากภายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลงด้วยวิธีการลดเส้นทางการขนส่ง เพิ่มมูลค่าด้วยการนำวิถีชีวิตท้องถิ่นที่แท้จริงมานำเสนอ และที่สำคัญไม่จำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบจากนอกพื้นที่หรือจากต่างประเทศส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน ผู้วิจัยได้ร่วมกับแกนนำคิดกิจกรรมประกอบอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่นออกมาเป็นเมนูอาหารคาร์บอนต่ำเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำ 3 เมนู ได้แก่ หอยปากเปิดตองหวานเค็ม แกงส้มผักกระชับ และทอดมันประแส จากนั้นผู้วิจัยและแกนนำร่วมกันกำหนดพื้นที่สำหรับการดำเนินกิจกรรมตามความสามารถและความถนัดของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

- หอยปากเปิดตองหวานเค็ม บ้านชนะชลโฮมสเตย์ โดย นางสุทธีวรรณ พุทธิมนตรี
- แกงส้มผักกระชับ ร้านเจ้หนองแซบเวอร์ โดย นางสุภาพร ยอดปริญญ์
- ทอดมันประแส ลูกน้ำโฮมสเตย์ โดย นางลูกน้ำ วิมุติ

โดยมีเงื่อนไขในการทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยและแกนนำร่วมกันคิด คือ นักท่องเที่ยวต้องแจ้งความประสงค์ในการทำกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม กรณีที่ไม่สามารถหาวัตถุดิบได้เนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูกาลหรือสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ทางแกนนำขอยกเลิกการทำกิจกรรมโดยไม่หาวัตถุดิบจากท้องถิ่นอื่นมาทดแทน เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบของกิจกรรมประกอบอาหารแบบคาร์บอนต่ำ ในการดำเนินกิจกรรมประกอบอาหารทุกเมนูแกนนำจะคอยให้คำแนะนำขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ แหล่งที่มาของวัตถุดิบ การเลือกวัตถุดิบ การทำความสะอาดวัตถุดิบ และการปรุง สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้วสามารถรับประทานขณะที่เพิ่งปรุงเสร็จใหม่ๆ หรือนำกลับไปรับประทานที่บ้าน

ภาพที่ 34 การประกอบอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่น ได้แก่ หอยปากเปิดตองหวานเค็ม แกงส้มผักกระชับ และทอดมันประแส

7) กิจกรรมปั่นจักรยาน

การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสาเหตุสำคัญในการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ดังนั้น การเปลี่ยนวิธีการเดินทางเป็นสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน จากที่เคยขับรถยนต์ท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ อาจทดแทนด้วยการเดินหรือการปั่นจักรยาน การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการออกแบบกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ประโยชน์ของการเดินทางด้วยจักรยานเป็นการสร้างแบบอย่างเพื่อจุดประกายให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงการลดใช้รถยนต์ส่วนบุคคลแล้วหันมาปั่นจักรยาน นอกจากนี้จะได้เสริมสร้างสุขภาพยังช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศซึ่งเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผู้วิจัยและกลุ่มแกนนำจึงร่วมกันคิดกิจกรรมปั่นจักรยานบริเวณถนนวัฒนธรรมชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประแส ตลอดเส้นทางประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อเที่ยวชมบ้านเรือนไม้ผสมผสานศิลปะระหว่างจีน-ไทยที่อยู่ชุมชนปากน้ำประแสมาร้อยกว่าปี สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งที่ผูกพันกับลำน้ำและธรรมชาติ ตลอดสองข้างทางมีทั้งร้านหนังสือร้านนิโรจน์เปิดขายมาไม่ต่ำกว่า 60 ปี ร้านหลีบูติกในอดีตตัดเย็บกางเกงแพรจีนปักลิ่มที่ขุนนางจีนและชาวประมงนิยมใส่กันมากปัจจุบันเรียกกางเกงชาวเล นอกจากนี้ยังมีร้านตัดผม ร้านโซห่วย บ้านพิพิธภัณฑปากน้ำประแสแหล่งเรียนรู้แห่งใหม่ที่ได้รวบรวมภาพเก่าและเรื่องราวประแสมากมาย ระหว่างเส้นทางปั่นจักรยานยังมีอาหารทะเลและอาหารพื้นบ้านปากน้ำประแสให้เลือกซื้อ นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านให้เลือกซื้อทั้งกะปิ น้ำปลา ปลากรอบ ปลาเค็ม และชาใบชู่เพื่อสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมปั่นจักรยานถือเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและนักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนตลอดสองข้างทางได้อย่างเต็มที่ ส่วนจักรยานทางโฮมสเตย์บริเวณบ้านเก่าริมน้ำได้จัดไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโฮมสเตย์ ทางผู้วิจัยและแกนนำได้เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการโฮมสเตย์บริเวณบ้านเก่าริมน้ำให้ช่วยเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำด้วยการปั่นจักรยาน จากการติดตามผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หันมาปั่นจักรยานท่องเที่ยวแทนการใช้รถยนต์ อีกทั้งนักท่องเที่ยวยังเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนมากยิ่งขึ้นจากกิจกรรมปั่นจักรยาน

ภาพที่ 35 เส้นทางจักรยานบริเวณชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประแส

8) กิจกรรมจัดทำเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage)

เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้คนไทยจำนวนมาก ซึ่งเป็นช่องทางที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้สะดวกและกว้างขวางอย่างมาก สำหรับแฟนเพจ (Fanpage) เป็นคุณสมบัติที่น่าสนใจอย่างหนึ่งบน Facebook โดยเป็นการสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สื่อสาร โฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้งานเข้ามารับชมข้อมูล อีกทั้งยังมีความเป็นสาธารณะ สามารถสืบค้นได้ หากต้องการรับข่าวสารจากแฟนเพจเพียงกดไลค์ (Like) ข่าวสารที่โพสต์ในแฟนเพจก็จะมาปรากฏที่หน้าเฟซบุ๊กของผู้ใช้โดยอัตโนมัติ ผู้วิจัยจึงได้ปรึกษาร่วมกับเทศบาลตำบลปากน้ำประแสเพื่อจัดทำเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage) ประแสโลว์คาร์บอน (Prasae Low Carbon) ขึ้น เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในชุมชนปากน้ำประแสให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลจากการจัดทำเฟซบุ๊กแฟนเพจพบว่า ผู้ใช้งานให้ความสนใจเข้ามาชมและกดติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจ อีกทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการบอกต่อเรื่องราวและประสบการณ์ที่ได้พบเจอจากการท่องเที่ยวภายในชุมชน ใช้ติดต่อสื่อสาร สอบถามข้อมูลต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็ว และแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ เฟซบุ๊กแฟนเพจจึงเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมอย่างมากในบริบทสังคมประเทศไทย 4.0 นอกจากนี้ในยุคปัจจุบันที่โลกถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูล กระบวนการคิดของคนทั่วไปหรือแม้แต่องค์กรต่างๆ ส่วนใหญ่อยู่บนฐานของการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล เพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ด้วยความที่ข้อมูลในปัจจุบันมีอยู่มากมายและกระจุกกระจาย การจัดเก็บข้อมูลในลักษณะ Big data จึงเป็นนวัตกรรมที่ควรนำมาใช้จัดการข้อมูลขนาดใหญ่ มีปริมาณข้อมูลมาก มีความหลากหลาย มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว มีการส่งผ่านข้อมูลอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 36 เฟซบุ๊กแฟนเพจประแสโลว์คาร์บอน

5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ

จากกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัย กิจกรรมดังกล่าวต้องมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานว่ามีการดำเนินการอย่างไร รวมถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งการติดตามประเมินผลจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง การดำเนินโครงการโดยการประสานข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาาร่วมกัน ซึ่งการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติเป็นการตรวจสอบว่ากิจกรรมที่ได้เริ่มทำไปนั้นสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง/เหมาะสมหรือไม่ เป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดต้องแก้ไข มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้แก้ไขหรือปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมทันเวลา ซึ่งในทางปฏิบัติบางกิจกรรมไม่สามารถที่จะทำให้สำเร็จภายในระยะเวลาอันรวดเร็วได้ เนื่องจากเงื่อนไขหลายประการ โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจของคนในชุมชนและปัญหาภายในของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมคือกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งผู้วิจัย หน่วยงานภาครัฐ และคนในชุมชน ร่วมมือและประสานการดำเนินงานไปด้วยกัน กระบวนการลงพื้นที่ภาคสนามตำบลปากน้ำประแสต้องอาศัยพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการประสานความร่วมมือ การที่ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับของจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่แผนกิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง บางครั้งอาจเกิดปัญหาในการสื่อสารหรือถ่ายทอดให้เกิดความเข้าใจ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ไว้ดังนี้

ตารางที่ 15 สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการวิจัย	แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	ผลการวิจัย	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนา
ระยะก่อนการทำวิจัย			
1. การคัดเลือกพื้นที่	- การเก็บข้อมูลจริง - ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2 แห่ง - นำเสนอแนวทางทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแก่เทศบาลตำบลปากน้ำประแส เพื่อทำความเข้าใจและขออนุญาตดำเนินโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม	- พื้นที่ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง	- เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย สามารถเข้าออกได้สะดวกและปลอดภัย

ตารางที่ 14 สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	แนวทางการพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	ผลการวิจัย	ปัญหา อุปสรรค และแนวทาง ในการพัฒนา
2. การบูรณาการให้ เข้าถึงชุมชน	- ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาสภาพจริงของ ชุมชน พบปะกับบุคคลกลุ่มต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	- ทราบข้อมูลเชิงลึกของ ชุมชนและสภาพ การณ์ ของการจัดการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ	- ทราบข้อมูลพื้นฐาน ของชุมชนเพื่อเป็น แนวทางในการวิจัย ต่อไป
ระยะดำเนินการวิจัย			
1. สร้างความ สัมพันธ์ระหว่าง นักวิจัยกับชุมชน	- ประเมินปัญหาและความต้องการ ของชุมชน พร้อมกับการประเมิน ความเป็นไปได้ด้านทรัพยากรที่มี อยู่ในชุมชน รวมถึงทัศนคติ ความคิด เห็นและท่าทีของชุมชน - กำหนดแผนการจัดกิจกรรม ร่วมกันเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และจุดมุ่ง หมายของผู้วิจัยและ ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการ วิจัย	- ที่ประชุมให้การ สนับสนุนการทำงานของ ผู้วิจัยและให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี	- ออกแบบกิจกรรม การมีส่วนร่วม
2. คัดเลือกแกนนำ	- ความเต็มใจและสนใจในการเข้า ร่วมกิจกรรม มีที่พักอาศัยอยู่ใน ตำบลปาก น้ำประแส เป็นบุคคลที่ ชุมชนยอมรับ และมีเวลาพอที่จะ เข้าร่วมกิจกรรม	- แกนนำสนับสนุนการ วิจัย	- บางครั้งแกนนำขาด การประชุมเนื่องจาก ติดภารกิจ
ระยะดำเนินการวิจัย			
3. การวิเคราะห์ ปัญหาาร่วมกับ ชุมชน	- เทศบาลตำบลปากน้ำประแสมี หน้าที่ในการประสานงานและ จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม	- คนในชุมชนมีความ ตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะ ทำให้ชุมชนของตนเป็น ชุมชนท่องเที่ยวที่มีการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	- เทศบาลเป็นศูนย์ กลางของชุมชน หากมี การประสานงาน การ กระตุ้น และส่งเสริม แกนนำให้เกิดความ เชื่อมโยงก็จะทำให้ เกิดความต่อเนื่องใน การพัฒนา

ตารางที่ 14 สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	แนวทางการพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	ผลการวิจัย	ปัญหา อุปสรรค และแนวทาง ในการพัฒนา
การวางแผนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0			
1. การวางแผน	- ประเด็นในการพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกน นำ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แหล่ง ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และการ สื่อสารและการประชาสัมพันธ์	- ได้กิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่กำหนด	- ต้องประสานงานให้ เกิดการมีส่วนร่วม - ขาดการดำเนิน กิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง
2. การฝึกอบรม แกนนำ	- ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของแกนนำ วิธีการทำงานแบบมี ส่วนร่วมกับคนในชุมชน และสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	- แกนนำได้รับความรู้ และบทบาทในการ พัฒนาศักยภาพ	- ต้องประสานงาน และกระตุ้นแกนนำ อย่างต่อเนื่อง
3. การวางแผนเพื่อ ติดตามประเมินผล	- จัดทำแผนการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน	- นิตหมาย ปรึกษาหารือทั้งแบบ เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ	- การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง
การนำแผนไปปฏิบัติ			
	- จัดทำกิจกรรมตามแผน - พุดคุย ซักถามอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสอบถามความคิดเห็นและความ ก้าวหน้าในการดำเนินงาน - แกนนำให้การสนับสนุนให้เกิดการ ทำงานร่วมกัน	- แกนนำร่วมกันทำ กิจกรรม - การจัดกิจกรรมตาม สถานที่ต่างๆ ทำให้ ชุมชนเกิดจิตสำนึก เรื่องการดูแลรักษา สภาพแวดล้อม	- ปัญหาเรื่องการทำ ความเข้าใจกับแกน นำในบางกิจกรรม
การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ			
1. ติดตามประเมินผล ความก้าวหน้าของ กิจกรรม	- การพุดคุยและปรึกษาหารืออย่าง เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับ แกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	- แกนนำทราบความ สำเร็จ ปัญหา และ อุปสรรคจากกิจกรรม	- สามารถดำเนิน กิจกรรมได้ตามแผน

ตารางที่ 14 สรุปผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	แนวทางการพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ	ผลการวิจัย	ปัญหา อุปสรรค และแนวทาง ในการพัฒนา
2. การประเมินผล กิจกรรม	- ประเมินกิจกรรมจากผลงานที่ ปรากฏ - เกิดการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบ คาร์บอนต่ำ	- เกิดการจัดการ ท่องเที่ยวแบบ คาร์บอนต่ำ	- แคนนำสานต่อ กิจกรรมให้เกิดความ ต่อเนื่อง - ประสานงานกับ หน่วยงานภายนอกมา ให้ความรู้กับชาวบ้าน ให้เกิดการต่อยอด

จากผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับแคนนำ เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเน้นความร่วมมือที่ทุกคนมีอำนาจอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูล และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน กระบวนการของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการสูงและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นและเห็นความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

3.1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย สามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0

1.1 การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ (Participation and Role of Leaders)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในภาพรวมอันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การมีส่วนร่วมที่ดีต้องเป็นอิสระตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ โดยหัวใจหลักคือชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ด้วยการร่วมปฏิบัติตามแผนและรับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้การมีแกนนำที่เข้มแข็งจะสามารถประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน รวมถึงแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน

1.2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Raising of Learning Processes)

การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดึงความสามารถของสมาชิกในกลุ่มออกมา สมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยมีแกนนำเป็นคนกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาและยึดสมาชิกเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ใช้วิธีการแก้ปัญหาและการเรียนรู้โดยร่วมมือกัน กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ต้องอาศัยองค์ความรู้จากแกนนำเป็นหลัก ส่วนเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงาน สร้างความตระหนัก และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกรรมการและสมาชิกของแต่ละกลุ่มต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อใช้ประสบการณ์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันและช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

1.3 แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ตำบลปากน้ำประแสมีศักยภาพด้านความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งความอุดมสมบูรณ์ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ไม่เสื่อมโทรม หรือการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยคงไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของตำบลปากน้ำประแสควรอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเฉพาะและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

1.4 สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บุคคลบนโลกสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน ช่วยให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข่าวสารและข้อเท็จจริงต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง นำไปสู่ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อความเพลิดเพลินใจและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวควรนำการจัดการจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Zoning) และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) มาปรับใช้ตามประโยชน์และความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดผลกระทบทางการท่องเที่ยว ทั้งขยะ น้ำเสีย และป้องกันปัญหาความขัดแย้งในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจึงควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจะสามารถลดการปล่อยคาร์บอนได้

1.6 การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว (Extension and Development)

จากกระแสความตื่นตัวของประชาคมโลกที่มีต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะนอกจากการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศแล้ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ถือเป็นแหล่งที่เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะยานพาหนะในการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งที่พัก ร้านอาหาร ตลอดจนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวของตำบลปากน้ำประแสถึงแม้จะมีระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวและปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต พร้อมทั้งการลดการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และเป็นทางเลือกให้กับทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

2. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.1 แผนขับเคลื่อน ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความปลอดภัยจากการท่องเที่ยว

2.2 การสร้างจิตสำนึก กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้

2.3 การให้บริการ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- **ผู้นำชุมชน** บุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อคนในชุมชน มีภาวะผู้นำ มีแนวทางในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือ สามารถบริหารความขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกในชุมชน

- **สมาชิกในชุมชน** อาศัยความเป็นเครือญาติและความใกล้ชิดสนิทสนมก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความรักและความสามัคคี

- **ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ชุมชนปากน้ำประแสมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- **ภาครัฐ** ต้องมีนโยบายเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแผนงานโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา

- **ภาคเอกชน** กลุ่มองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้การดำเนินโครงการกิจกรรมเกิดความต่อเนื่องและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

3.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยแบบตรวจสอบประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพ 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 16 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

(n = 12)

การจัดการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			การนำไปใช้ ประโยชน์		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ												
1.1 การมีส่วนร่วมและ บทบาทของแกนนำ	4.50	0.67	มากที่สุด	4.33	0.65	มาก	4.50	0.67	มากที่สุด	4.42	0.67	มาก
1.2 การสร้าง กระบวนการเรียนรู้	4.42	0.67	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด	4.50	0.67	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
1.3 แหล่งท่องเที่ยว	4.58	0.51	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
1.4 สื่อสังคมออนไลน์	4.42	0.51	มากที่สุด	4.42	0.51	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
1.5 กิจกรรมการ ท่องเที่ยว	4.42	0.67	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
1.6 การส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยว	4.50	0.52	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.42	0.51	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
รวม	4.47	0.59	มากที่สุด	4.57	0.45	มากที่สุด	4.54	0.56	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ในด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56) และการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53)

ตารางที่ 17 กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

(n = 12)

การจัดการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			การนำไปใช้ ประโยชน์		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ												
2.1 แผนขับเคลื่อน	4.08	0.67	มาก	4.25	0.75	มาก	4.33	0.65	มาก	4.25	0.62	มาก
2.2 การสร้างจิตสำนึก	4.42	0.67	มาก	4.50	0.67	มากที่สุด	4.25	0.75	มาก	4.58	0.51	มากที่สุด
2.3 การให้บริการ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.39	0.61	มาก	4.44	0.65	มาก	4.44	0.62	มาก	4.53	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 16 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ในด้านกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62) และการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53)

ตารางที่ 18 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

(n = 12)

การจัดการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			การนำไปใช้ ประโยชน์		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
3.1 ปัจจัยภายใน												
ผู้นำชุมชน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 19 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (ต่อ)

(n = 12)

การจัดการท่องเที่ยว แบบคาร์บอนต่ำ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			การนำไปใช้ ประโยชน์		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
สมาชิกในชุมชน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
ทุนทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	4.75	0.45	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.92	0.15	มากที่สุด	4.72	0.34	มากที่สุด	4.81	0.31	มากที่สุด	4.78	0.35	มากที่สุด
3.2 ปัจจัยภายนอก												
ภาครัฐ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
ภาคเอกชน	4.75	0.45	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.71	0.47	มากที่สุด	4.63	0.50	มากที่สุด	4.54	0.52	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 17 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อแบบตรวจสอบประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ปัจจัยภายในพบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31) และการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35) ด้านปัจจัยภายนอกพบว่ามีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52) และการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48)

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และการใช้พลังงานทดแทนเป็นสิ่งที่ดีในระยะยาว

2. การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะต้องมีการสื่อสารสร้างความรู้ทั้งผู้นำชุมชน และคนในชุมชนเห็นด้วยและให้ความร่วมมือ เห็นความสำคัญของจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจึงจะก่อให้เกิดแรงผลักดัน ขับเคลื่อน เกิดความคล้อยตามที่อยากจะทำ นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้กับคนในชุมชน อาจเป็นการจัดเสวนาระหว่างชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การที่จะทำให้ชุมชนปากน้ำประแสเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ ต้องทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญก่อน อาจเป็นการเน้นประเด็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในชุมชน และควรมีการแรงจูงใจในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หรือการให้รางวัลกับสถานประกอบการที่มีการจัดการแบบคาร์บอนต่ำ เป็นต้น

5. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรสนับสนุนให้ชุมชนผลิตสินค้าคาร์บอนต่ำ และสนับสนุนให้เกิดการใช้สินค้าชุมชน เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนแล้วยังเป็นการช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในภาคขนส่งได้อีกด้วย นอกจากนี้ในแผนการขับเคลื่อนอยากให้รวมไปถึงประเด็นในการจัดของเสียและสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วย

6. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในส่วนของภาครัฐอีกอย่างหนึ่งคือ การนำเทคโนโลยี 4.0 มาสื่อสารภาพลักษณ์เชิงบวกของแหล่งท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ขั้นสู่ชั้นบรรยากาศ รวมถึงจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับบริบทชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

ขั้นตอนที่ 4 ผลการสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

จากการจัดสัมมนาในกลุ่มภายในพื้นที่วิจัย เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ที่ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “PRASAE Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) P-Participation and Role of Leaders (การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ) 2) R-Raising of Learning Processes (การสร้างกระบวนการเรียนรู้) 3) A-Attractions (แหล่งท่องเที่ยว) 4) S-Social Media (สื่อสังคมออนไลน์) 5) A-Activities (กิจกรรมการท่องเที่ยว) 6) E-Extension and Development (การส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยว) ซึ่งมีองค์ประกอบร่วม ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ปัจจัยภายใน

- **ผู้นำชุมชน** บุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อคนในชุมชน มีภาวะผู้นำ มีแนวทางในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือ สามารถบริหารความขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกในชุมชน
- **สมาชิกในชุมชน** อาศัยความเป็นเครือญาติและความใกล้ชิดสนิทสนมก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความรักและความสามัคคี

ปัจจัยภายนอก

- **ภาครัฐ** ต้องมีนโยบายเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแผนงานโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา
- **ภาคเอกชน** กลุ่มองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้การดำเนินโครงการกิจกรรมเกิดความต่อเนื่องและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

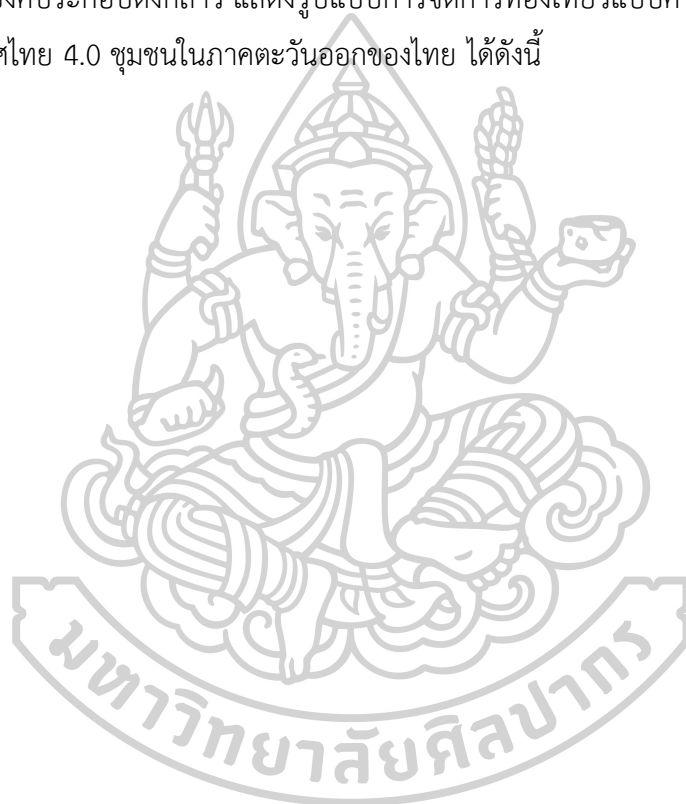
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

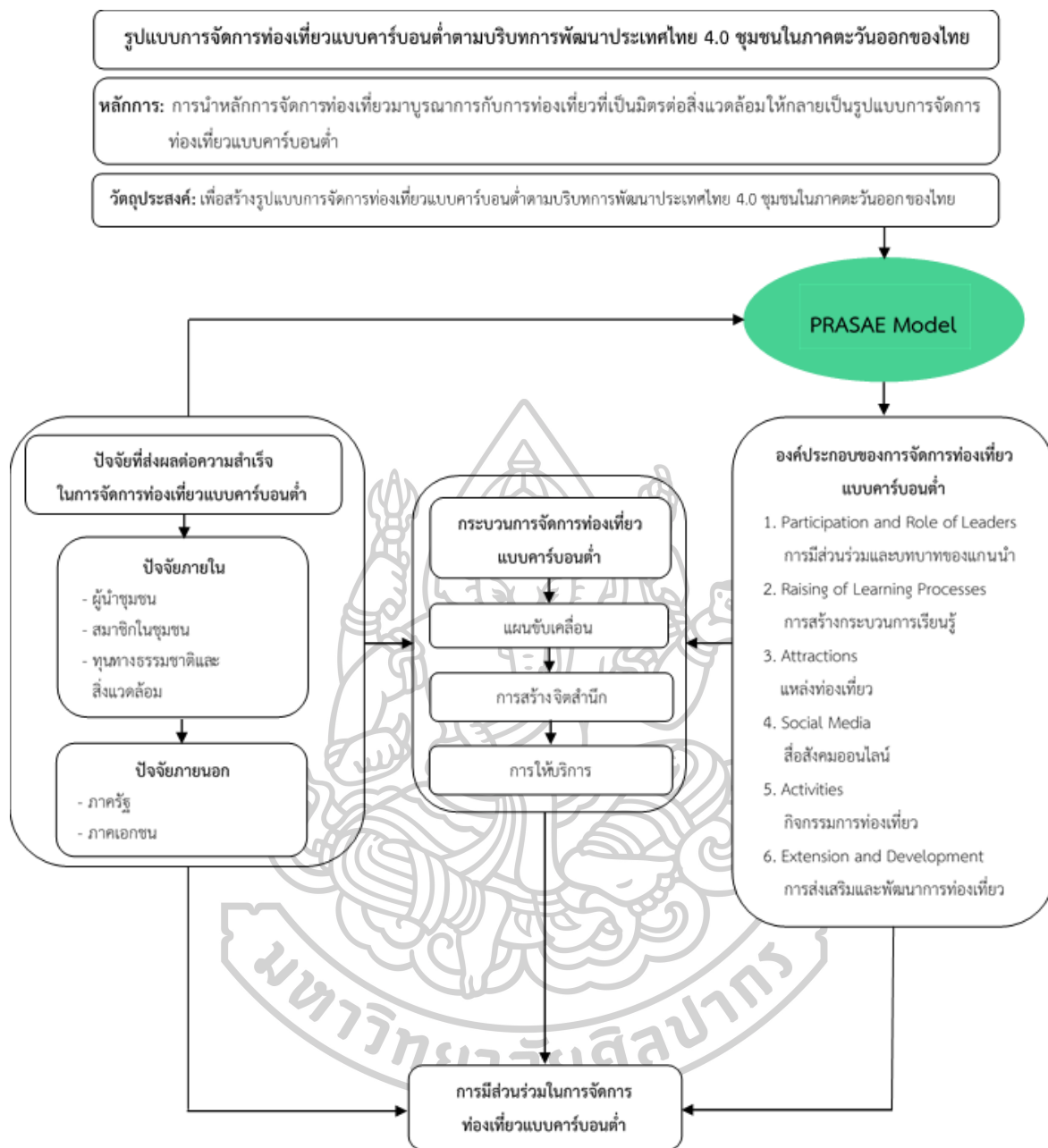
- **แผนขับเคลื่อน** ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

- **การสร้างจิตสำนึก** กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนต้องถื่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่สามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้

- **การให้บริการ** การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โสมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

จากองค์ประกอบดังกล่าว แสดงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ได้ดังนี้

ภาพที่ 37 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เงื่อนไขการใช้ “PRASAE Model” ที่ได้นี้เป็นเพียงแบบจำลอง ซึ่งต้องนำไปจัดทำเป็นแผน (Action Plan) การจัดการท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 2) ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย 4) สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนามและรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นองค์รวม (Holistic) และเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและสังเคราะห์จากกรณีศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2 แห่ง คือ เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเขียว โดยการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและวิธีบริหารจัดการจนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย โดยมีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) ระยะก่อนการทำวิจัย ประกอบด้วย การคัดเลือกพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่วิจัย และการบูรณาการให้เข้าถึงชุมชน 2) ระยะดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน การคัดเลือกแกนนำ และการวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับชุมชน 3) การวางแผน ประกอบด้วย การวางแผน การฝึกอบรมแกนนำ การวางแผนเพื่อติดตามประเมินผล 4) การนำแผนไปปฏิบัติ และ 5) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย เป็นขั้นตอนในการนำข้อมูลที่ได้อภิปรายผลการวิจัย ความสำเร็จ อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการ

จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของ
ไทย และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 12 คน

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย โดยการจัดสัมมนาในกลุ่มภายใน
พื้นที่วิจัย เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

แนวคิดที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) ของชุมชนใน
ภาคตะวันออก เพราะต้องการเก็บรักษา “บ้าน” ของตนให้มีสภาพธรรมชาติที่ดีอย่างยั่งยืน เป็นที่มา
ของการรณรงค์และริเริ่มโครงการหลากหลายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ทำลาย
สิ่งแวดล้อม โดยมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)
สำนักงานพื้นที่พิเศษหุบเขาช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นหน่วยงานหลักที่วางแผนสร้างภาพลักษณ์ให้
ชุมชนในภาคตะวันออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิธีการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ การรับซื้ออาหารทะเลสดจาก
เรือประมงพื้นบ้านเพื่อประกอบอาหาร การทำเกษตรอินทรีย์ ปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ รณรงค์ให้
คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวคัดแยกขยะและก่อตั้งโรงคัดแยกขยะ (Energy Park) นำขยะเปียกมา
หมักเป็นแก๊สชีวภาพสำหรับใช้ประโยชน์ในครัวเรือน เป็นต้น

ชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly) ให้ความสำคัญกับการลดการ
ปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักใน
ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน มีการใช้พลังงาน
ทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชน ลดปัญหาการจราจร
ติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลดการ
ขนส่งวัตถุบจากภายนอกชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการกำหนดทิศทาง
ของการท่องเที่ยวโดยมีชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว
การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของคน
ในชุมชน มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้
ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของ
ธรรมชาติเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์สูงสุด

ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Communities) ทั้งจากการใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ โหมสเตียคาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชนแสดงให้เห็นว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการพยายามสร้างภาพลักษณ์แบบฉาบฉวย แต่เป็นความตั้งใจจริงในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและลงมือทำอย่างจริงจังเพื่อก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างเป็นรูปธรรม

2. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

การนำเสนอข้อมูลและผลวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำพื้นที่เกาะหมากและชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดยการนำเสนอข้อมูล 2 ส่วนคือ บริบทและสภาพการณ์ของพื้นที่ และการวิเคราะห์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจงด้วยเหตุผลเนื่องจากทั้ง 2 พื้นที่ มีทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกับพื้นที่ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สามารถสรุปได้เป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ให้ประสบความสำเร็จ มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ 1) แผนขับเคลื่อน คือ การวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว 2) การสร้างจิตสำนึก คือ การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้ 3) การให้บริการ คือ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โหมสเตียคาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนเอาใจจริงเอาใจในการดำเนินงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนและมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน และคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนา มีความรักและความสามัคคี 2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ภาครัฐมีการจัดทำแผนโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาและภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นการสรุปผลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการมีส่วนร่วมกับชุมชนและศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ 2 แห่งที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ผู้วิจัยมองเห็นศักยภาพของพื้นที่ตำบลปากน้ำประแสร์ที่มีความพร้อมในการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เนื่องจากชุมชนมีกลไกในการขับเคลื่อน หากมีการกระตุ้นและสร้างบุคลากรในท้องถิ่นที่เป็นผู้ประสานงานให้เกิดความเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยเข้าไปมีบทบาทในการขับเคลื่อนโดยใช้กระบวนการและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ดังนี้

1. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

1.1 แผนขับเคลื่อน ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนรวมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

1.2 การสร้างจิตสำนึก กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้

1.3 การให้บริการ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โสมสเทย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- **ผู้นำชุมชน** บุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อคนในชุมชน มีภาวะผู้นำ มีแนวทางในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือ สามารถบริหารความขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกในชุมชน

- **สมาชิกในชุมชน** อาศัยความเป็นเครือญาติและความใกล้ชิดสนิทสนมก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความรักและความสามัคคี

- **ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ชุมชนปากน้ำประแสมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- **ภาครัฐ** ต้องมีนโยบายเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแผนงานโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา

- **ภาคเอกชน** กลุ่มองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้การดำเนินโครงการกิจกรรมเกิดความต่อเนื่องและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

จากกระบวนการและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทำให้เกิด แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ดังต่อไปนี้

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0

1. การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ (Participation and Role of Leaders)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในภาพรวมอันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การมีส่วนร่วมที่ดีต้องเป็นอิสระตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ โดยหัวใจหลักคือชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ด้วยการร่วมปฏิบัติตามแผนและรับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้การมีแกนนำที่เข้มแข็งจะสามารถประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน รวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน

2. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Raising of Learning Processes)

การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดึงความสามารถของสมาชิกในกลุ่มออกมา สมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยมีแกนนำเป็นคนกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาและยึดสมาชิกเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ใช้วิธีการแก้ปัญหาและการเรียนรู้โดยร่วมมือกัน กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ต้องอาศัยองค์ความรู้จากแกนนำเป็นหลัก ส่วนเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงาน สร้างความตระหนัก และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกรรมการและสมาชิกของแต่ละกลุ่มต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อใช้ประสบการณ์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันและช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ตำบลปากน้ำประแสมีศักยภาพด้านความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งความอุดมสมบูรณ์ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ไม่เสื่อมโทรม หรือการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยคงไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของตำบลปากน้ำประแสควรอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเฉพาะและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

4. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บุคคลบนโลกสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน ช่วยให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข่าวสารและข้อเท็จจริงต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง นำไปสู่ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อความเพลิดเพลินใจและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวควรนำการจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Zoning) และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) มาปรับใช้ตามประโยชน์และความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดผลกระทบทางการท่องเที่ยว ทั้งขยะ น้ำเสีย และป้องกันปัญหาความขัดแย้งในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจึงควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจะสามารถลดการปล่อยคาร์บอนได้

6. การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว (Extension and Development)

จากกระแสความตื่นตัวของประชาคมโลกที่มีต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางลบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะนอกจากการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศแล้ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ถือเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะยานพาหนะในการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งที่พัก ร้านอาหาร ตลอดจนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวของตำบลปากน้ำประแสถึงแม้จะมีระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวและปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต พร้อมทั้งการลดการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และเป็นทางเลือกให้กับทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

โดยแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทยดังกล่าว ได้ผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์

4. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

ที่มาของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย “PRASAE Model” ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้

1) P-Participation and Role of Leaders (การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ) แกนนำที่เป็นหน่วยงานภาครัฐจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนแกนนำชุมชนกลุ่มต่างๆ เป็นผู้เรียนรู้และนำไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แกนนำจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้ชุมชนขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนา

2) R-Raising of Learning Processes (การสร้างกระบวนการเรียนรู้) การนำกลุ่มแกนนำไปศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำแล้วนำองค์ความรู้ที่ได้กลับมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่ม

3) A-Attractions (แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ) ปัจจัยสำคัญที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ช่วยทำให้ระบบนิเวศและแหล่งอาหารของชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน

4) S-Social Media (สื่อสังคมออนไลน์) เข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาแบ่งปันความรู้ ข้อมูล ข่าวสารได้อย่างอิสระ และเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม

5) A-Activities (กิจกรรมการท่องเที่ยว) องค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่

6) E-Extension and Development (การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว) สร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและข้อค้นพบผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครอบคลุมทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1) สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเกิดจากการใช้พลังงานทางเลือกของชุมชนและความตระหนักของคนในชุมชน การวางผังหมู่บ้านและการออกแบบบ้านเรือน การบริการอาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำในชุมชนแสดงให้เห็นความตั้งใจจริงในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและลงมือทำอย่างจริงจังเพื่อก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social

Responsibility: CSR) นรินทร์ สังข์รักษา (2559: 453) ที่กล่าวว่าหลักการอยู่ที่ดีการค้ำอย่างมีคุณธรรม เนื่องจากโลกมีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมถอยลง แต่ธุรกิจก็ยังคงมีความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่สูงขึ้น รวมไปถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย นอกจากนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมยังสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นรินทร์ สังข์รักษา (2559: 291) ที่ว่าประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและสวยงาม หากผู้ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ทุกระดับและนักท่องเที่ยวไม่เกิดความตระหนักในการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนต่อไปในไม่ช้าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่เหล่านั้นอาจสูญสลายไปในที่สุด นอกจากนี้ UNWTO (1997: 14) เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศรวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

Qingqing Zhang and Liu Chunji (2011) กล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำว่าเป็นแนวทางสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมไปถึงการปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และ Liu Min (2011) ที่กล่าวว่าในรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยว Zhou Gefen (2013) มีแนวคิดเพิ่มเติมว่าการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำทำให้สภาพแวดล้อมบริเวณนั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการท่องเที่ยวที่ประสานกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติอย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558: 8-9) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยลงเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ดี ควรที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดและมีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลงหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด “ชุมชนคาร์บอนต่ำ” ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) ที่ได้ให้ความหมายว่าเป็นชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly) ให้มีความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในปัญหาการ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานมีการใช้พลังงานทางเลือก การออกแบบบ้าน ยานพาหนะ ออกแบบเส้นทางขนส่งภายในชุมชนลดปัญหาการจราจรติดขัด การวางผังเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการลดการขนส่ง วัตถุประสงค์จากภายนอกชุมชน เป็นต้น ดังที่ผดุงศักดิ์ สามัญเมือง (2560) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยว คาร์บอนต่ำของเกาะหมากว่า “โลว์คาร์บอนจริงๆ แล้วมันอยู่รอบตัวเรา เกาะหมากเป็นเกาะที่เป็น ธรรมชาติสมัยก่อนเราใช้เรือแจว ซึ่งไม่ได้ปลดปล่อยก๊าซอะไรออกมาทำให้อากาศเสีย สมัยนี้มีการ ลัญจกรไปมากก็จะมีเรือ speed boat แต่ของเรามีแค่เรือ speed boat ไม่มี jet ski ไม่มีสิ่งอื่นๆ ที่ทำ ให้เกิดคาร์บอนเยอะๆ” ซึ่งสอดคล้องกับสุรตนา ภูมิมาโนช (2561) ที่กล่าวถึงชุมชนคาร์บอนต่ำบ้าน น้ำเขียวว่า “ที่นี่เราได้รางวัลในเรื่องของ Low Carbon จาก GIZ ด้วย Low Carbon ที่อื่นมอบให้รี สอร์ต หรือโรงแรมเขาก็เลยได้รางวัล แต่ที่บ้านน้ำเขียวเป็นชุมชนที่แรกที่ได้รางวัลในเรื่องของ Low Carbon น้ำเขียวได้เรื่อง 7 Greens เรานำเรือคายัคมาช่วยในเรื่องเรือ ไปดูที่ห้องถ้าช่วงนั้นก็มีใช้ การเดินเพราะที่ห้องอยู่ตรงนี้ไม่จำเป็นจะต้องติดเครื่องเรือไปดูอันนั้นทำให้เกิดควันพิษด้วย แล้วก็ จักรยานใครจะมีเส้นทางสำหรับจักรยาน ซึ่งแล้วก็ไปช่วยลดการปล่อยมลภาวะ ส่วนเรื่องเศษอาหารที่ สามารถหมักได้เอามาทำน้ำหมักแล้วก็มีคนมาสอนทำเรื่องน้ำหมักชีวภาพ เพราะเราทำในเรื่องของ โลว์คาร์บอนเราเลยให้นักท่องเที่ยวร่วมมือโดยการให้ปลูกต้นไม้คนละ 1 ต้น ปลูกจนกระทั่งตอนนี้ที่ ทั่วแห่งมันเต็มจนหมด” ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ของ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (2559: 15-16) ที่กล่าวถึงการพัฒนาประเทศไทยที่สมดุล ในมิติที่ 4 การรักษ สิ่งแวดล้อมมี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคม คาร์บอนต่ำ” อย่างเต็มรูปแบบ

2) วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนา ประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

จากการวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้ องค์กรประกอบของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ ชุมชนคาร์บอนต่ำ แหล่งท่องเที่ยว คาร์บอนต่ำ ที่พักคาร์บอนต่ำ อาหารคาร์บอนต่ำ กิจกรรมคาร์บอนต่ำ และขนส่งคาร์บอนต่ำ ส่วน กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ คือ แผนขับเคลื่อน การสร้างจิตสำนึก และการ ให้บริการ ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ ปัจจัย ภายใน คือ ผู้นำและคนในชุมชนร่วมมือในการพัฒนา และปัจจัยภายนอก คือ ภาคีเครือข่าย อภิปราย ผลได้ ดังนี้

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เอาจริงเอาจังในการดำเนินงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนและมี

เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนา มีความรักและความสามัคคี และปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ภาครัฐ มีการจัดทำแผนโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดทอ่งเทียวสีเขียว 7 ประการ (7 GREENs) การทอ่งเทียวแห่งประเทศไทย (2012) ที่เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่น และตั้งใจของการทอ่งเทียวแห่งประเทศไทยในฐานะองค์การที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการทอ่งเทียวของประเทศไทยที่จะร่วมรับผิดชอบ และเชิญชวนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันสร้างอนาคตใหม่ให้แก่การทอ่งเทียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการแสดงออกถึงหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องดูแลโลกใบนี้ร่วมกัน ต้องการให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการทอ่งเทียวได้ดำเนินกิจกรรมทางการทอ่งเทียวไปพร้อมกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ สุรตนา ภูมิมาโนช (2561) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำว่า “การทำงานที่แยกเป็นสัดส่วนต้องมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมต้องมีการตรวจสอบได้แบบโปร่งใส มีกฎระเบียบของกลุ่ม การทำงานจะต้องผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นี้ทั้งหมด กลุ่มนี้เราเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2553 ที่บอกว่าเราตั้งกลุ่มเราคิดเส้นทางทอ่งเทียวเองเราทำทุกอย่างเองหมดเลย ตอนนั้นมีประมาณ 30 คนตอนที่เรตั้งกลุ่มครั้งแรก ตั้งแยกเป็นคณะทำงานมีประธาน มีฝ่ายเรือ ฝ่ายบ้าน ฝ่ายอาหาร ฝ่ายภูมิปัญญา ฝ่ายโอท็อป แล้วก็ฝ่ายเด็กมัคคุเทศก์ เวลามีปัญหามีรองประธาน มีประชาสัมพันธ์ เวลาเราแบ่งการทำงานเสร็จเราไม่ใช่แยกเป็นกลุ่มกลุ่ม แต่เราคือกลุ่มเดียวคือวิสาหกิจชุมชนน้ำเขียว”

2) กระบวนการจัดการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำ ประกอบด้วย แผนขับเคลื่อน ในกระบวนการจัดการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการทอ่งเทียว การสร้างจิตสำนึก กระบวนการจัดการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำได้ การให้บริการ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำ ในขณะที่สุรตนา ภูมิมาโนช (2561) กล่าวถึงกระบวนการจัดการทอ่งเทียวชุมชนให้เป็นชุมชนทอ่งเทียวแบบคาร์บอนต่ำว่า “ชุมชนบ้านน้ำเขียวเป็นการทอ่งเทียวโดยชุมชน เพื่อรักษาประเพณีอัตลักษณ์ท้องถิ่นวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่โดยการสร้างกิจกรรมที่เป็นของดีของบ้านนั้นๆ เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้มาเยือนคือการทอ่งเทียวในชุมชน

การท่องเที่ยวในชุมชนก็แบ่งอีกไปเป็นห้าด้านหนึ่งในเรื่องของการบริหารจัดการ สองสังคมเศรษฐกิจ สามวัฒนธรรม สี่สิ่งแวดล้อม ห้าความปลอดภัย แล้วแต่ละด้านก็จะแยกออกไปเป็นด้านการบริหารจัดการก็เป็นคณะกรรมการบริหาร” นอกจากนี้แนวคิดการบริการของ Vargo and Lusch (2008) ยังได้เสริมถึงความสำคัญของการบริการว่าเป็นกระบวนการในการสร้างคุณค่าหรือผลประโยชน์ให้กับลูกค้าซึ่งในกรณีนี้คือนักท่องเที่ยว

3) แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว สื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ได้แก่ แผนขับเคลื่อน การสร้างจิตสำนึก และการให้บริการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ปัจจัยภายในประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน ทูตทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยภายนอกประกอบด้วยภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ Rory (1998) ที่กล่าวว่า เป็นวิธีการวิจัยที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่ชุมชน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือองค์การทางสังคมต่างๆ และ นักวิชาการหรือนักวิจัย ผู้ต้องการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน ล้วนเป็นกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ต้องการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาทำให้สามารถมีบทบาทร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาแนวคิด วิธีการจัดการในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และสอดคล้องกับสิทธิบัญญัติ (2546: 17) ที่มีแนวคิดว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องมีกระบวนการตั้งแต่การศึกษาชุมชน ค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน จากการร่วมกระบวนการจะมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำเนินการวิจัยได้ด้วยตนเองแม้นักวิจัยจะออกจากพื้นที่แล้ว นอกจากนี้ณรงค์ ณ เชียงใหม่ (2545: 1-3) กล่าวเสริมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อผลักดันให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ เกิดความต้องการอยากเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ และเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานพัฒนาด้วยตนเอง ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ จะส่งผลให้การพัฒนามีความยั่งยืน สุภาพร ยอดบริบูรณ์ (2561) ได้กล่าวถึงความต้องการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนว่า “ตอนนี้ในกลุ่มคือต้องการทำอะไรไหนคนเดินแต่ต้องการเป็นท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือเราค่อยๆ ค่อยกันชุมชน เพื่อจะดูว่าเราพร้อมอะไรเราทำอะไรได้ คือเราก็ยังไม่มีเอกลักษณ์ อัต

ลักษณะ อะไรของเราจริงๆ เราจะต้องหาว่าเราจะทำอะไร แต่ทุกคนที่เข้ามาเราขอรอยยิ้มให้เขาได้กลับไป แล้วเราก็จะบอกว่าคนที่เข้ามาขออะไร และเราก็จะต้องไปเล่าให้ชุมชนฟังว่าเค้าขออะไร นั่นแหละคือสิ่งที่เรากำลังเอามาเป็นแนวทาง เราไม่ต้องการกลุ่มก้อนใหญ่ เราต้องการคนที่แบบเขาต้องการเข้ามาในชุมชนเราจริงๆ ในกลุ่มของพีพีคิดแบบนี้ พีพีไม่ต้องการมาเซลฟีแล้วคุณก็ไป”

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนคาร์บอนต่ำตามแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) ประกอบด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) ชุมชนท่องเที่ยวคือเจ้าของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ในด้านผลประโยชน์ ชุมชนท่องเที่ยวมีส่วนกับรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ดังนั้น การขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจึงเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตท้องถิ่นที่เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการได้สัมผัสประสบการณ์แบบใหม่ใกล้ขีดธรรมชาติที่ไม่สามารถหาได้ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวของชุมชนจะถูกขับเคลื่อนจากเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำมีรากฐานจากวิถีชีวิตชุมชนที่มีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย สันเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย “PRASAE Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่

1) P-Participation and Role of Leaders (การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในภาพรวมอันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การมีส่วนร่วมที่ดีต้องเป็นอิสระตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์

2) R-Raising of Learning Processes (การสร้างกระบวนการเรียนรู้) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดึงความสามารถของสมาชิกในกลุ่มออกมา สมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยมีแกนนำเป็นคนกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาและยึดสมาชิกเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ใช้วิธีการแก้ปัญหาและการเรียนรู้โดยร่วมมือกัน

3) A-Attractions (แหล่งท่องเที่ยว) ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ไม่เสื่อมโทรม หรือการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น

4) S-Social Media (สื่อสังคมออนไลน์) สื่อที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บุคคลบนโลกสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ต่อกันได้ ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน

5) A-Activities (กิจกรรมการท่องเที่ยว) กิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อความเพลิดเพลินและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวควรนำการจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Zoning) และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) มาปรับใช้ตามประโยชน์และความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดผลกระทบทางการท่องเที่ยว ทั้งขยะ น้ำเสีย และป้องกันปัญหาความขัดแย้งในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว

6) E-Extension and Development (การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ถือเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยอาศัยการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และเป็นทางเลือกให้กับทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558: 7) อธิบายแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของว่า เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสื่อสารที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สร้างโอกาสการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ทั้งนี้แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำยังช่วยลดต้นทุนการผลิต และสามารถช่วยประหยัดพลังงานได้อีกทางหนึ่งด้วย แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ควรประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ สร้างความแข็งแกร่งของช่องทางการส่งเสริมการขายและขยายการรับรู้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำสู่กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในแต่ละองค์กร แบบองค์รวม ส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Energy Efficiency) และพลังงานทดแทน (Renewable Energy) ซึ่งช่วยปกป้องสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ช่วยสนับสนุนสินค้าของชุมชน

เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและยังมีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในภาคขนส่ง พัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ นำเสนอประสบการณ์ใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว สร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คิดค้น นวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวอยู่เสมอและรักษาคุณภาพในการบริการอย่างต่อเนื่อง ขยายความร่วมมือสู่ระดับสากล และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) ที่จะพิจารณาถึง องค์ประกอบหลักที่จะบ่งชี้ถึงความเป็นชุมชนที่มีกิจกรรม มาตรการ และการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่ เป้าหมายคือการลดคาร์บอน ได้แก่ การที่ชุมชนนั้นๆ มีการใช้พลังงานทางเลือกทั้งพลังงานจาก แสงอาทิตย์ พลังงานลม หรือพลังงานน้ำ อีกทั้งยังมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนลดการใช้พลังงาน เชื้อเพลิงที่เกิดจากซากพืช ซากสัตว์ (Fossil Energy) มีการส่งเสริมมาตรการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy) มีการให้บริการโฮมสเตย์หรือที่พัก ที่เน้นการออกแบบเฉพาะ เป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นมีการนำนวัตกรรมโครงสร้างอาคาร แบบลดโลกร้อน รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ การลด ขยะของเสียน้ำเสียในชุมชนและมีการนำวิธีการกำจัดทิ้งที่ไม่เปลืองพลังงานมาใช้ นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือการวางผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเงื่อนไข ข้อจำกัดของพื้นที่ และบรรยากาศในชุมชนซึ่งพลเมืองในนั้นควรจะต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึง ผลเสียของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็จะทำให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว การจัดการและการบริการคาร์บอนต่ำในชุมชน (Low Carbon Services)

นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลักการในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 7 ประการของ UNWTO (2004) ที่ว่า 1) การพัฒนาและบริหารจัดการต้องอยู่ภายใต้ขีดความสามารถ ในการรองรับ ทั้งกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม 2) ตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องเน้นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน 4) นักท่องเที่ยว จะต้องได้รับการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น 5) เน้นการ ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่กลมกลืนกับธรรมชาติหรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุที่สามารถหาได้จากท้องถิ่น 6) ผสมผสานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นภูมิภาค และระดับประเทศ และ 7) พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจ มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยแบ่งออกเป็น 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จัดฝึกอบรมสร้างความรู้เรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นที่อยู่ของตน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อวิถีการดำเนินชีวิตและการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2. พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน โดยคำนึงถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคต

3. เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในภูมิภาคเดียวกันและต่างภูมิภาค นอกเหนือจากพื้นที่ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำและวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน

4. จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในชุมชนและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำให้เกิดความยั่งยืนร่วมกับการใช้เทคโนโลยี 4.0 เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์เชิงบวกในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ทำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2. ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบในการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (KM) เพื่อนำมาใช้พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3. ควรวิจัยพัฒนารูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามยุคสมัยและนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ควรจัดทำแบบประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่มีคุณภาพและยั่งยืน

5. ควรศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่ว่าส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้แพร่หลายต่อไป

6. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่ได้เป็นเพียงการสังเคราะห์เฉพาะพื้นที่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย หากพื้นที่อื่นต้องการนำไปใช้ควรศึกษาเพิ่มเติมและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

รายการอ้างอิง

ภาษาอังกฤษ

- Bruce, L. B. (2006). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. California State University: Long Beach: Pearson Education, Inc.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational Research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Upper Saddle River: New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- David Pearce et al. (1990). "Are National Economies Sustainable? Measuring Sustainable Development": CSERGE GEC Working Paper: University College London and University of East Anglia.
- Henry, S. (2000). *Community Participation Methods in Design and Planning*: John Wiley & Sons, Inc.
- Kemmis, S., & McTaggart R. (1988). *The action research planner (3rd ed.)*: Geelong: Deakin University Press.
- Kotler, P., & Lee N. (2005). *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*. Hoboken: New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Liu Min. (2011). Study on Low-carbon Tourism Development of Changdao Island in Low-carbon Economy. Retrieved from <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201112/2011jscx0a15.pdf>
- Peter, R. , & Hilary Bradbury. (2008). *The SAGE Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice*. Second Edition: Sage Publications.
- Rory, O. B. (1998). "An Overview of the Methodological Approach of Action Research". Retrieved from <http://www.web.net/~robrien/papers/arfinal.html>
- Schutt, R. K. (1996). *Investigating the social world: The process and practice of research*. Thousand Oaks: California: Pine Forge Press.
- Swarbrooke J. (1998). *Sustainable Tourism Management*. CABI: New York.
- Tourism Concern. (1992). *Beyond the Green Horizon: Principle for Sustainable Tourism*. Godalming: UK: WWF.

- UNWTO- United Nations World Tourism Organization. (1997) . *Annual Report (Sustainable Tourism Development)*. Spain: UNWTO.
- UNWTO-United Nations World Tourism Organization. (2004). *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations A Guidebook*. Spain: UNWTO.
- Vargo, S. L., & Lusch R. F. (2008). Service-dominant logic: continuing the evolution. *Journal of the Academy of marketing Science*, 36(1), 1-10.
- Zhang Qingqing, & Liu Chunji. (2011). *Research on low-carbon tourism consumption intentions of students in Shanghai[J]* (8 ed.): JiangsuCommercial.
- Zhou Gefen. (2013). Research on Low-carbon Rural Tourism Development in Western Minority Regions in China-from the perspective of neo institutional economics. Retrieved from <http://journal-archieves30.webs.com/117-125.pdf>

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง. (2560a). จำนวนประชากรแยกชายอายุ ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด. Retrieved from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php.
- กรมการปกครอง. (2560b). จำนวนประชากรแยกชายอายุ ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอเทศบาลตำบลน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด. Retrieved from http://stat.dopa.go.th/stat/statne/upstat_age_disp.php.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา Ed.). กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระปุกดอทคอม. (2560). ท่องทะเลที่เกาะหมาก. Retrieved from <https://travel.kapook.com/view3305.html>.
- กลุ่มท่องเที่ยวประแสโฮมสเตย์. (2550). ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตำบลปากน้ำประแส. ตำบลปากน้ำประแส: ระยอง.
- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. (2559). ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำประแส. เทศบาลตำบลปากน้ำประแส: ระยอง: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). 7 GREENs. Retrieved from <http://7greens.tourismthailand.org>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด. Retrieved from http://7greens.tourismthailand.org/th/green_community/detail/890.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2554). ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. Retrieved from <http://www.find-docs.com/87Lewin-doc~8.html>.
- จุฑาธิปต์ จันท์เอียด. (2552). การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการในจังหวัดสมุทรปราการ. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ช่างทัวร์ดอทเน็ต. (2560). เกาะหมาก. Retrieved from <http://www.changtour.net/kohmak.htm>
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ, & และคณะ. (2544). โครงการวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค.
- ณรงค์ ฅ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารรัฐสมิแล, 23(2-3), 1-7.

- เทศบาลตำบลปากน้ำประแส. (2559). ข้อมูลสภาพทั่วไปเทศบาลตำบลปากน้ำประแส. ระยอง: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- เทศบาลตำบลปากน้ำประแส. (2559b). แผนที่ปากน้ำประแส. ระยอง: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2559). การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นลินี กังศิริกุล. (2547). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม “เรียนและรู้จัก...วังน้ำเขียว”.
กรุงเทพฯ: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- โนวาบิซ. (2560). แผนที่ตราด. Retrieved from <https://www.novabizz.com/Map/60.htm>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิ่น บุตรี. (2556). “เกาะหมาก” สงบงาม จุดพัก(โลก)ร้อนแบบโลว์คาร์บอน. Retrieved from <http://www.manager.co.th/travel/viewnews.aspx?NewsID=9560000136026>
- ไปด้วยกันดอทคอม. (2560). บ้านน้ำเขียว ตราด. Retrieved from www.paiduaykan.com/province/east/trat/baanamcheaw.html
- รัตนาวรรณ มั่งคั่ง. (2009). กรณีศึกษาข้อกำหนดมาตรฐานใหม่เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตโลกร้อน.
กรุงเทพฯ: สำนักงานสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- รัตนาวรรณ มั่งคั่ง, & และคณะ. (2553). โครงการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ข้าวสำหรับการติดฉลากคาร์บอนเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำในการบรรเทาภาวะโลกร้อน.” กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วันทนา เมืองจันทร์, & เต็มจิต จันทคา. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. (2547). PAR กับการวิจัยเทคโนโลยีการศึกษา. วิชาการเทคโนโลยีฯ-ทับแก้ว.
- สถาบันไทยพัฒน์มูลนิธิชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2550). ความรับผิดชอบต่อสังคมคืออะไร. Retrieved from www.Thaipat.org
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2559). พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน Thailand 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สมชาย วรกีเกษมสกุล. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปากน้ำประแส. (2559). ข้อมูลประชากร. ระยอง: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด. (2556). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด. (2560). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด (พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: วนิดา เพลส.
- สิรินทรเทพ เต้าประยูร, & และคณะ. (2553). โครงการวิจัย เรื่อง “การวิเคราะห์และจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ข้าวสำหรับการติดฉลากคาร์บอน เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำในการบรรเทาภาวะโลกร้อน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2541). วิสัยทัศน์การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.
- สุรพล เสวตเศรณี. (2555). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน). (2555). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน). (2556). เขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน). (2558). การจัดการชุมชนคาร์บอนต่ำ: กรณีศึกษากลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านน้ำเชี่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน). (2559). เที่ยวแบบคนไม่เอาถ่าน. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เอี่ยมพร โดภาณุรักษ์กุล. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก

รายชื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. นายไชยรัตน์ เอื้อตระกูล	นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส
2. นางสาวสิริพร ควรหา	หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
3. นายเอกชัย เนตรมณี	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
รักษาการงานส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. นางกาญจนา บุรณชาติ	ประธานกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง
5. นางลูกน้ำ วิมุติ	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง
6. นางสาวยินดี มะลิแย้ม	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง
7. นางอำพร อภิญญา	ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง
8. นางธนีสร ลบเอี่ยม	ประธานกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว
9. นางสาวปภาภัทร สุดประเสริฐ	ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว
10. นายสมยศ บัวคลี่	ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว
11. นางปะจณ ฉัยยา	ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว
12. นายสุเทพ วงศ์ทิม	ตัวแทนกลุ่มเรือท่องเที่ยว
13. นางสุภาพร ยอดบริบูรณ์	ผู้ประกอบการร้านอาหาร ตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส
14. นางสาวมัทนา เครือจันทร์	เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง
15. นายผดุงศักดิ์ สามัญเมือง	ผู้เชี่ยวชาญการเกษตร เกาะหมากรีสอร์ท
16. นายนพตล สุทธิธนกุล	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
17. นางสุรตนา ภูมิมาโนช	ประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเชี่ยว

ที่ ศธ 6806/ 1๔๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน นายไชยรัตน์ เอื้อตระกูล นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวบ้านในตำบลปากน้ำประแส โดยการ
สัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์
ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัตตวงค์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๔๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวสิริพร ควรหา หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/1445

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายเอกชัย เนตรมณี เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน รักษาการงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1434

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางกาญจนา บุรณชาติ ประธานกลุ่มโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ (๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางลูกน้ำ วิมุตติ ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ (๑๗๖)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวอินดี มะลิแย้ม ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุ่งโปรงทอง

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารัทศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1437

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางอำพร อภิณู ผู้ประกอบการโอมสเตย์ทุ่งโปรงทอง

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๒๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางธนิสร สบเอี่ยม ประธานกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๒๓๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวภาภักดิ์ สุดประเสริฐ ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1440

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายสมยศ บัวคลี่ ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ (๔๔)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายประจัญ ฉัยยา ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๔๗๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายสุเทพ วงศ์ทิพย์ ตัวแทนกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัตตวงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ (๔๕) 3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสุภาพร ยอดบริบูรณ์ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ 1446

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวมัทนา เครือจันทร์ เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1407

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายผดุงศักดิ์ สามัญเมือง ผู้เชี่ยวชาญการเกษตร เกษะหมากรีสอร์ท

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัตตวงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๔๔8

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นายนภดล สุทธิธนนกุล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะ
ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์
090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัตตวงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 1๔๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวรัตนากุญญา โภษะ ประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-2363542 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินแนวทางการพัฒนา

ที่ ศธ 6806/ 1919

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

4 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน พันเอก ดร.นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท

ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 1910

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน นายจร วีระใจ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 1๗1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

4 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.ชูวิทย์ มิตรชอบ รองผู้อำนวยการ (3) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนา ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 1999

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจันทน์
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน นายพลกร บุปผาธนากร ผู้อำนวยการสำนักบริหารยุทธศาสตร์ (สบย.)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจันทน์

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 1913

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

4 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน นางสาววีรชรี ชูรักษา ผู้อำนวยการสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน (สทช.)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 199a

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจันทน์
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน นายธิตี จันทร์แต่งผล ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษ 3 (อพท.3) (ฝั่งทะเลตะวันออก)
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๒๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา

เรียน นายอุทิศ ลิ้มสกุล ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานระยอง (ระยอง-จันทบุรี)

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนา ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัตตวงค์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๒๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา

เรียน อาจารย์ ดร.อุณเรือน เล็กน้อย อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ
จัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และ
ได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0
ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ
ประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง
แนวทางการพัฒนา ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารัทธวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เบอร์ภายใน 31205

ที่ ศธ 6806/ ๑๑๘ วันที่ ๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน อาจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย” และได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6806/๒๗๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลช้าง
กรุงเทพฯ 10170

๙ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา

เรียน อาจารย์ ดร.ปาทัน นุริญา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนา ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนา ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตำบลช้าง

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/๒๗๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๔ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ

เรียน ดร.นาวิณ เจริญพร รองนายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และได้สร้างแบบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนาฯ ดังกล่าวให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนาฯ ให้มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

1. นายไชยรัตน์ เอื้อตระกูล	นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส
2. ดร.นาวิน เจริญพร	รองนายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส
3. นางนันทา บุญช่วยเหลือ	รองปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำประแส
4. นายธวัฒน์พล ขวัญอ่อน	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
5. นายสาธิต เทพพิทักษ์	เลขานุการนายกเทศมนตรี
6. นายชัยณัฐ อ่อนตา	ประธานสภาเทศบาลตำบลปากน้ำประแส
7. นายภักดี บังเกิดผล	รองประธานสภาเทศบาลตำบลปากน้ำประแส
8. นางนันทา บุญช่วยเหลือ	รองปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำประแส
9. นางสาวสิริพร ควรหา	หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
10. นายเอกชัย เนตรมณี	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
รักษาการงานส่งเสริมการท่องเที่ยว
11. นางกาญจนา บุรณชาติ	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์
12. นางธนีสร ลบเอี่ยม	ประธานกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว
13. นางสุภาพร ยอดบริบูรณ์	ประธานกลุ่มตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส
14. นายสุเทพ วงศ์ทิม	ตัวแทนกลุ่มเรือท่องเที่ยว
15. นายชะโลม วงศ์ทิม	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตชาใบชูลู่และ
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ที่ ศธ 6806/ ๒1๖3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
เรียน นายไชยรัตน์ เอื้อตระกูล นายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 9164

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน ดร.นาวัน เจริญพร รองนายกเทศมนตรีตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาตั้งกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศร 6806/ ๕๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๑ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นางนันทา บุญช่วยเหลือ รองปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาตั้งกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๙1๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
เรียน นายธวัชณ์พล ขวัญอ่อน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๗๑๖๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นายสาธิต เทพพิทักษ์ เลขาธิการนายกเทศมนตรี

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาตั้งกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารัทธวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 911๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นายชัยณัฐ อ่อนตา ประธานสภาเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๑๑๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๒ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
เรียน นายภักดี บังเกิดผล รองประธานสภาเทศบาลตำบลปากน้ำแสด

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำแสด

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชัน
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๑๗๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๑๕ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
เรียน นางสาวสิริพร ควรหา หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชั้น
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/๑๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๑๘ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นายเอกชัย เนตรมณี เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน รักษาการงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารัทธวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/ ๒๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

16 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นางกาญจนา บุรณชาติ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๑๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

15 พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นางณิสร ลบเอี่ยม ประธานกลุ่มสามล้อท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาตั้งกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๑๗๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจตุจักร
กรุงเทพฯ 10170

๑๕ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นางสุภาพร ยอดบริบูรณ์ ประธานกลุ่มตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจตุจักร

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นายสุเทพ วงศ์ทิพย์ ตัวแทนกลุ่มเรือท่องเที่ยว

ด้วย นายชาคริต อ่องทูน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทูน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒๑๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๑๘ พฤษภาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

เรียน นายชะโลม วงศ์ทิม ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตชาใบชู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ด้วย นายชาคริต อ่องทุน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย” และกำหนดจัดการประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในวันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 – 10.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลปากน้ำประแส

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าประชุมสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับนักศึกษาดังกล่าวในวัน เวลา สถานที่ดังกล่าวข้างต้น และหากท่านประสงค์จะสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายชาคริต อ่องทุน หมายเลขโทรศัพท์ 090-236-3542 เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมให้กับนักศึกษาด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. จุดเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเริ่มได้อย่างไร
2. มีการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำด้านใดบ้าง
3. การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร
4. การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมีความคุ้มค่าหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเริ่มจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
5. หากมีโอกาสแนะนำแนวคิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้กับผู้อื่นจะแนะนำหรือไม่ อย่างไร
6. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในพื้นที่มีผลตอบรับอย่างไรต่อการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
7. จะใช้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำต่อไปหรือไม่ และจะพัฒนาต่อไปอย่างไรในอนาคต
8. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนา
ประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล /อายุ/ สถานภาพ/ การศึกษา/ อาชีพหลัก/ รายได้/ ตำแหน่งทางสังคม/
จำนวนสมาชิกในครอบครัว/ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ชุมชน

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

1. ชุมชนให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร
2. ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อร่วมรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่ อย่างไร
3. ชุมชนมีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวร่วมกันหรือไม่ อย่างไร
4. สมาชิกต้องการเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
2. ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสำรวจ

ใช้ศึกษาบริบทของชุมชนปากน้ำประแส ซึ่งมีประเด็นในการสำรวจ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความเป็นมาของชื่อชุมชน การจัดตั้งชุมชน และบุคคลสำคัญของชุมชน
2. ข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ สถานที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ การวางผังหมู่บ้าน และการออกแบบบ้านเรือน สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน
3. ข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การสื่อสารในชุมชน
4. ข้อมูลด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การนับถือศาสนา ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต อาหาร และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ข้อมูลด้านการศึกษา ได้แก่ ระดับการศึกษา การอ่านออกเขียนได้ แหล่งศึกษาหาความรู้ของคนในชุมชน
6. ข้อมูลกลุ่มต่างๆ ในชุมชน จำนวนสมาชิก บทบาทหน้าที่
7. ข้อมูลเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ การประกอบอาชีพ ค่าครองชีพ
8. ข้อมูลการเมืองการปกครองของชุมชน ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน
9. ข้อมูลบริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ประปา ไฟฟ้า การคมนาคม การสื่อสาร และความปลอดภัย
10. ปัญหาและความต้องการของชุมชน

ภาคผนวก จ
แบบสั่งเกต

แบบสังเกต

ใช้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และเป็นแบบสังเกตแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Observation) กำหนดประเด็นการสังเกต ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนปากน้ำประแส
2. บรรยากาศการประชุมประชาคมประจำเดือน เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
3. การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน
5. การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน
6. ข้อค้นพบอื่นๆ

แบบสังเกต

ใช้ศึกษาการดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งเป็นแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) มีการกำหนดประเด็นในการสังเกต ดังนี้

1. ความกระตือรือร้น และความตั้งใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. การให้ความร่วมมือทำกิจกรรมของชุมชน
3. บรรยากาศของการทำกิจกรรมร่วมกัน
4. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

แบบตรวจสอบประสิทธิภาพ
 ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์
 โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา
 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนา
 ประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

เรื่อง
 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบท
 การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

โดย
 นายชาคริต อ่องทุน

แบบตรวจสอบประสิทธิภาพนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการ
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบตรวจสอบประสิทธิภาพ

ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์

คำชี้แจง

เครื่องมือฉบับนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติจริงของแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย จึงขออนุญาตเรียนถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อความที่ผู้วิจัยสรุปและได้นำเสนอในแบบตรวจสอบประสิทธิภาพ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงของไทย ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับมาก

3 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับน้อย

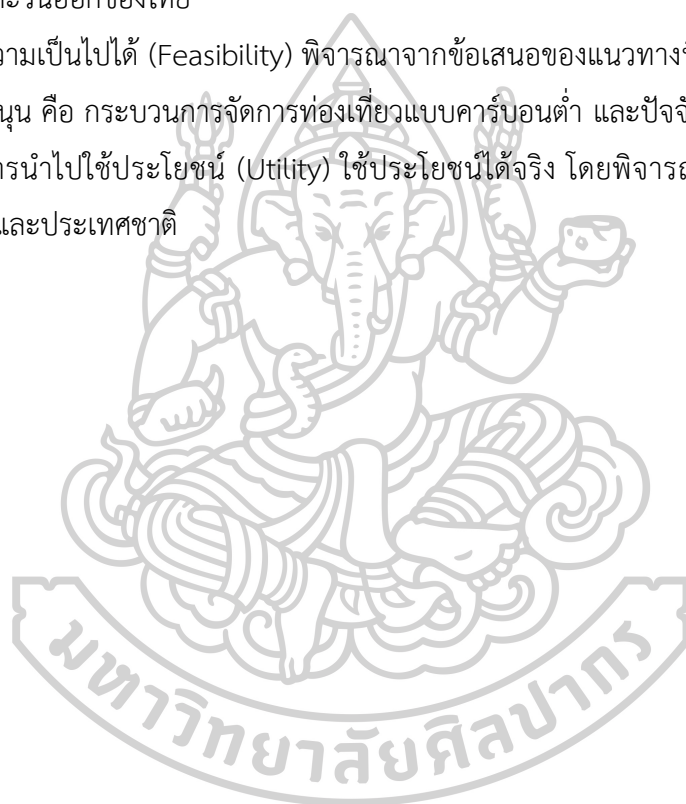
1 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การพิจารณาด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

ความถูกต้อง (Accuracy) พิจารณาจากองค์ประกอบของข้อมูลที่น่าเสนอว่ามีความครอบคลุมกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความเหมาะสม (Propriety) พิจารณาจากองค์ประกอบของแนวทางที่น่าเสนอว่ามีความครอบคลุมกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความเป็นไปได้ (Feasibility) พิจารณาจากข้อเสนอของแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้โดยมีปัจจัยสนับสนุน คือ กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการนำไปใช้ประโยชน์ (Utility) ใช้ประโยชน์ได้จริง โดยพิจารณาจากผลดีที่เกิดขึ้นกับชุมชน สังคม และประเทศชาติ

นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย 2) เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย 4) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนามและรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นองค์รวม (Holistic) และเชื่อถือได้ (Reliability) สามารถวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกของไทย ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการพัฒนาประเทศไทย 4.0

1.1 การมีส่วนร่วมและบทบาทของแกนนำ (Participation and Role of Leaders)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในภาพรวมอันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การมีส่วนร่วมที่ดีต้องเป็นอิสระตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ โดยหัวใจหลักคือชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ด้วยการร่วมปฏิบัติตามแผนและรับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้การมีแกนนำที่เข้มแข็งจะสามารถประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน รวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน

1.2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Raising of Learning Processes)

การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดึงความสามารถของสมาชิกในกลุ่มออกมา สมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยมีแกนนำเป็นคนกระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาและยึดสมาชิกเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ใช้วิธีการแก้ปัญหาและการเรียนรู้โดยร่วมมือกัน กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ต้องอาศัยองค์ความรู้จากแกนนำเป็นหลัก ส่วนเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ

ต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงาน สร้างความตระหนัก และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกรรมการและสมาชิกของแต่ละกลุ่มต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อใช้ประสบการณ์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันและช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

1.3 แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

ตำบลปากน้ำประแสมีศักยภาพด้านความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งความอุดมสมบูรณ์ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ไม่เสื่อมโทรม หรือการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยคงไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของตำบลปากน้ำประแสควรอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเฉพาะและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

1.4 สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บุคคลบนโลกสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน ช่วยให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข่าวสารและข้อเท็จจริงต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องนำไปสู่ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อความเพลิดเพลินใจและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวควรนำการจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Zoning) และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) มาปรับใช้ตามประโยชน์และความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดผลกระทบทางท่องเที่ยว ทั้งขยะ น้ำเสีย และป้องกันปัญหาความขัดแย้งในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจึงควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสามารถลดการปล่อยคาร์บอนได้

1.6 การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว (Extension and Development)

จากกระแสความตื่นตัวของประชาคมโลกที่มีต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะนอกจากการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศแล้ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ถือเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะยานพาหนะในการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งที่พัก ร้านอาหาร ตลอดจนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวของตำบลปากน้ำประแสถึงแม้จะมีระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวและปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต พร้อมทั้งการลดการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และเป็นทางเลือกให้กับทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

2. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.1 แผนขับเคลื่อน ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำควรมีการวางแผนขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบโดยภาพรวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์ของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน โดยเน้นการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวทั้งประสบการณ์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

2.2 การสร้างจิตสำนึก กระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน หากชุมชนท้องถิ่นขาดจิตสำนึกในการดำเนินการ ย่อมไม่มีทางที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้

2.3 การให้บริการ การนำเสนอผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เช่น อาหารคาร์บอนต่ำ โฮมสเตย์คาร์บอนต่ำ และกิจกรรมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

3.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

- **ผู้นำชุมชน** บุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อคนในชุมชน มีภาวะผู้นำ มีแนวทางในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือ สามารถบริหารความขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกในชุมชน

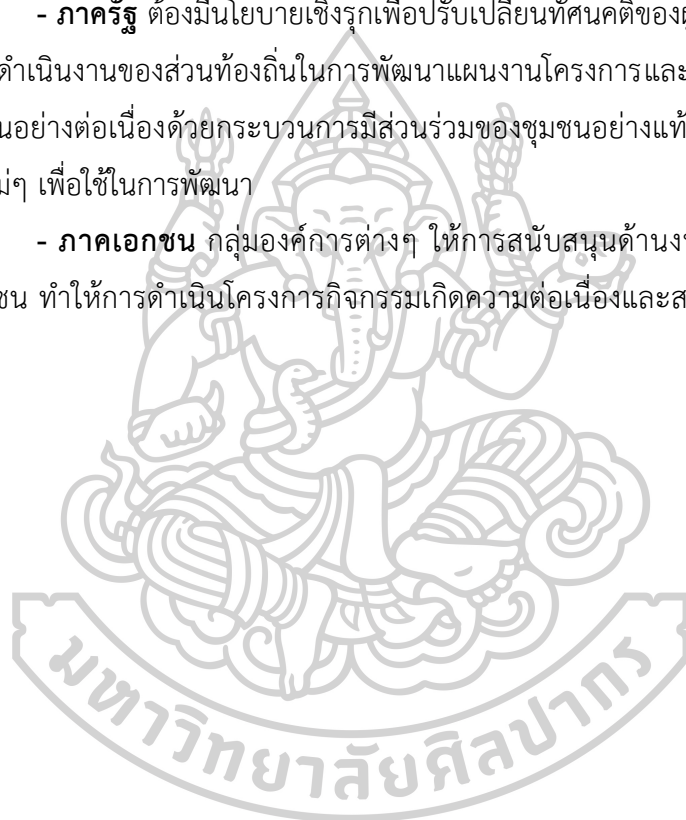
- **สมาชิกในชุมชน** อาศัยความเป็นเครือญาติและความใกล้ชิดสนิทสนมก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความรักและความสามัคคี

- **ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ชุมชนปากน้ำประแสมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

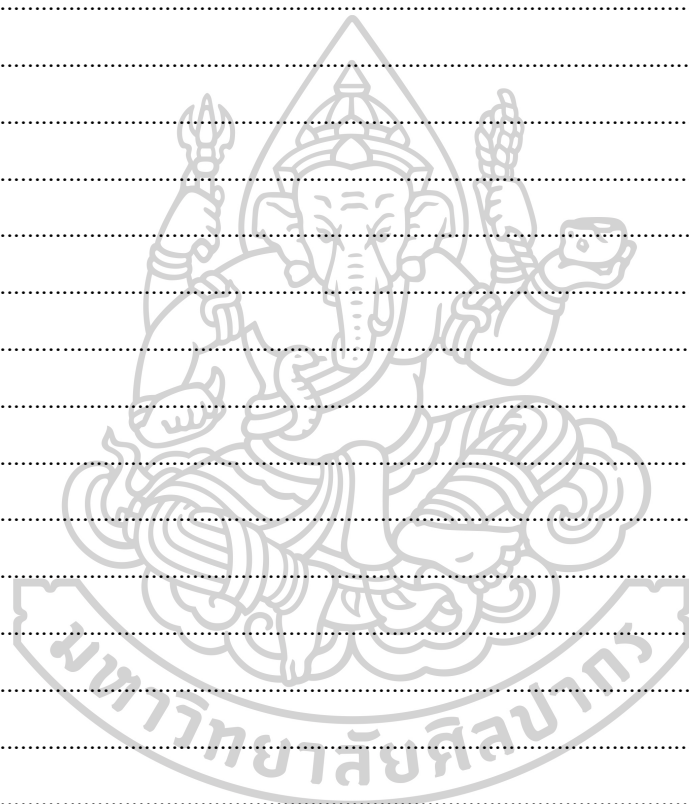
3.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

- **ภาครัฐ** ต้องมีนโยบายเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแผนงานโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา

- **ภาคเอกชน** กลุ่มองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้การดำเนินโครงการกิจกรรมเกิดความต่อเนื่องและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำตามบริบทการ
พัฒนาประเทศไทย 4.0 ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ญ
ภาพประกอบการสัมมนากลุ่ม
เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและนำเสนอรูปแบบ

ภาพประกอบการสัมมนา

รายการอ้างอิง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ชาคริต อ่องทูน
วัน เดือน ปี เกิด	19 พฤศจิกายน 2528
สถานที่เกิด	ตาก
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ที่อยู่ปัจจุบัน	999/105 ซอยพหลโยธิน 34 แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

